

Den stora boken om
Lindhult

*Ett mantal kronoskatterusthåll i Håbo socken,
Vartofta härad, Skaraborgs län*

*Första versionen av Marika Lagervall och Mikael Lagervall 2005,
reviderad och utökad 2019 av Marika Lagervall*

Innehåll

Inledning.....	4
Bakgrund.....	4
Kort om materialet.....	5
Karta.....	6
Historia.....	7
Ägarlängd.....	10
Fakta om ägarna.....	11
Lindhults ägor.....	19
Huvudgården.....	19
Mangårdsbyggnaden.....	22
Matsalen.....	23
Kakelugnarna i salen och förmaket.....	25
Förmaket/finrummet.....	26
Herr-rummet / TV-rummet.....	27
Kontoret.....	28
Hallen.....	28
Vardagsrummet vid trappan.....	29
Köket.....	29
Källaren.....	30
Övervåningen.....	32
Flyglarna.....	32
Rättarbostaden.....	34
Magasinet.....	35
Övriga byggnader.....	36
Trädgården.....	39
Jordbrukets ekonomibygnader.....	41
Ladugården, den stora ladan och vagnsboden.....	45
Stallet.....	49
Övrig produktion på gården.....	50
Kvarn, såg och benstamp.....	50
Tegelbruket.....	59
Bränneri.....	61
Skogsskiften.....	62
Torp, stugor och andra boställen.....	63
Användbara torptermer.....	67
Torp.....	67
Backstuga.....	67
Äldre måttenheter som användes på 1800-talet.....	67
Rödjestugan (kvarntorpet).....	68
Soldattorpen.....	74
Hultet.....	74

Gustafsberg.....	78
Boställen på skogsskiftet i Furusjö	80
Stallerhult	80
Hässlebolet/Hässlebo.....	82
Sjöstugan	83
Rävåsen.....	84
Lund och Högalund.....	85
Lund.....	85
Högalund	86
Övriga torp, backstugor och andra boställen	88
Nyhagen.....	88
Carlslund (tegelbrukstorpet).....	90
Hästhagen	92
Carlsryd	92
Övriga backstugor	94
Smedbostället	95
Boa.....	99
Sammanställning av alla torp, boställen m.fl.....	99
Fler foton	103
Foton från jordbruksarbetet på 1940-talet	103
Foton på arbetarna på Lindhult 1945.....	104
Ytterligare några foton - inomhus.....	105
Ytterligare några foton - utomhus.....	105
Hämtat ur arkiven	106
Försäljningar av gården och köpeskilling.....	107
Försäljningsannonser	108
Gårdsförsäljning	108
Lösöresförsäljning	112
Blandade tidningsannonser	115
Prostinnan Jungmarker	116
Carl Liljas testamente	117
Historier ur arkiven	118
Tvisten om Lindhults kvarn och såg.....	118
Tvisten om soldattorpet	123
Källor.....	124
Tryckta källor, webbsidor och databaser	125
Kartor	127
Foton	128
Register.....	129
Personregister.....	129
Släktnamnsregister.....	133
Ortnamn	135

Inledning

Bakgrund

Att växa upp på en plats med gamla anor är något väldigt speciellt. När jag växte upp på gården undrade jag ofta vilka som hade bott där före oss, vilka andra barn som kanske hade sovit i samma rum som jag gjorde och hur det var att leva på den tiden. Att huset var gammalt visste vi men 1800-talet, och ännu längre tillbaka, var ganska svårgripbart. Trots att jag senare började släktforska och blev bekant med de äldre källorna dröjde det ända till 2005 innan jag började titta närmare på gårdens historia och då med anledning av min pappas 60-årsdag. Jag och min bror gick då igenom en stor del av gårdsarkivet, kyrkoböcker och annat och skrev ihop en liten bok på runt 40 sidor om det vi hittade som blev en bra 60-årspresent.

Med åren som sedan har gått har digitaliseringen tagit fart och nu finns det material digitaliserat som vi då inte hade haft ens en tanke på att leta efter. Tanken på att skriva något mer om gården kom dock inte förrän efter min pappas bortgång 2017. Då samlade ihop gårdsarkivet och lämnade in det till Habo hembygdsförening, för att de skulle kunna ta del av det innan de lämnade det vidare till länsarkivet, och passade på att fota av allt först. Jag insåg då att jag var den som hade absolut bäst kunskap om gården, så om något mer skulle skrivas så hade jag bättre förutsättningar än de flesta. När jag till sist kom igång hade jag tänkt skriva något mindre, men på något sätt växte det hela av sig själv och eftersom det var så roligt med allt nytt jag hittade var det svårt att låta bli. På så sätt kom den här skriften till och jag hoppas att den ska vara till nytta och glädje för fler än mig själv.

Eftersom inga foton på interiörer är nyare än 2012 hoppas jag också att nuvarande och framtida boende på gården inte kommer att tycka att jag visar för mycket av deras hem även om en del av de gamla möblerna skulle finnas kvar. Jag har lagt fokus på gården och inte på min familjs historia och därför också undvikit att ta med foton med många personliga tillhörigheter på och även på personer. De enda nu levande personer som är med på foton är jag och min bror som barn och även vår mamma har kommit med i bakgrunden på något enstaka foto.

Genom att det har funnits en del foton kvar från 1940-talet och framåt har jag kunnat få en ganska god bild av hur gården såg ut då, men Lindhult har aldrig varit en egentlig släktgård och sannolikt är det väldigt lite av möbler och jordbruksredskap som fanns där redan före 1937, när Erik Lagervall köpte gården. Jag vet att han köpte in en del saker på auktion från de förra ägarna innan han flyttade in, men många av de gamla möblerna kommer också från auktionsinköp på andra platser och det är därför svårt att veta vad som är gammalt på gården och vad som kommer utifrån. Vilka renoveringar som har gjorts sedan dess har jag, tack vare min mamma, också fått ganska bra koll på, men vad som gjordes med det stora huset dessförinnan är svårare att säga något om.

Jämfört med den förra boken har jag nu rätt ut ganska många missförstånd och felaktigheter, lagt till många fler foton och med hjälp av alla nya källor kunnat lägga till mycket mer information. Särskilt stor nytta har jag haft av Habo torpinventerings fantastiska arbete, Lantmäteriets digitala historiska kartor, Riksarkivets digitala forskarsal och Kungliga bibliotekets digitala tidningssamling. Trots det kan det ha insmugit sig fel och om du som läser ser något så kontakta mig gärna så kan jag rätta i den digitala versionen av den här boken. Eftersom jag inte har köpt rättigheterna att använda alla kartor och foton ur böcker ges denna inte ut som en riktig bok, utan jag kommer att kopiera några exemplar till dem som är mest intresserade och sedan kommer den att finnas i digital version så att den som är intresserad själv kan ladda ner och skriva ut den (se mina kontaktuppgifter nedan).

Kort om materialet

En viktig källa till gårdens historia är det nämnda gårdsarkivet. Detta består av handlingar rörande gården som har sparats av tidigare ägare så långt tillbaka som till början av 1700-talet. Det är inte heltäckande utan gäller främst vissa speciella händelser och det är tydligt att vissa ägare har sparat betydligt mer än andra. I första hand rör det sig om handlingar rörande Lindhults kvarn och såg, handlingar om soldattorpet, köpebrev, lagfartsprotokoll och inteckningshandlingar, från nyare tid även en del försäkringsprotokoll. Om någon vill ta del av dessa handlingar har jag och Habo hembygdsförening varsin digital kopia. Även de två foton på Lindhult under tidigt 1900-tal kommer från en tidigare ägare, dock tyvärr okänt vem.

För att reda ut människorna som bodde på gården har jag använt handlingar som finns digitaliserade och åtkomliga (för närvarande gratis) via Riksarkivets webb. Detta handlar främst om mantalslängder som finns från 1642 till 1820, husförhörslängderna 1800-1899, församlingsböcker 1900-1941 och i enstaka fall även födelseböcker, dödböcker och liknande. För nyare tid har jag också använt databaser över olika folkräkningar från slutet av 1800-talet och framåt, och även en databas över alla döda i Sverige 1901-2013. Dessa har jag av utrymmesskäl inte hänvisat till för alla uppgifter. Jag har också använt släktutredningar som presenterats på olika webbsidor (se adresser under Källor) och dessa har jag inte alltid kontrollerat i källorna, utan i stället hänvisat till relevant webbsida. Faktauppgifter har jag i många fall hämtat från Wikipedia. Denna är en andrahandskälla som man bör vara försiktig med, men jag bedömde att det var oproblemiskt för att hitta förklaringar på, framför allt, äldre yrkestitlar och liknande. Eftersom själva gårdens historia var i fokus har jag inte tagit med alla som har bott på gården och torpen och här finns mer att upptäcka för den som vill. Framför allt har jag utelämnat information om barn, datum, flyttningar och det finns säkert fler släktskapsrelationer som jag inte har sett. Om någon är intresserad

har jag dokument med mina anteckningar från husförhörslängder, mantalslängder och församlingsböcker där jag har med mer fakta.

Jag har även sökt efter andra äldre material om gården, men tyvärr inte hittat så mycket. De försäkringsprotokoll som finns från 1916 och framåt är t.ex. de enda som finns kvar. Brandförsäkringsverket har digitaliserat och lagt ut alla de har, där Lindhult tyvärr saknas. Det finns ytterligare protokoll från kvarnbesiktningar där troligen även Lindhults kvarn ingår, men de är inte digitaliserade och behöver då beställas fram på plats på Riksarkivet i Arninge, något jag inte har gjort. Jag har även letat efter bouppteckningar för de som bodde på gården när de avled, men även här finns ännu inget digitaliserat. Troligen finns det också fler uppgifter om gården i gamla domböcker, men dessa kan ta lång tid att gå igenom och jag valde därför att avstå från det, eftersom de som finns i gårdsarkivet ändå verkar täcka in ganska mycket. Om du som läser detta skulle ha hittat uppgifter eller foton som jag saknar och som skulle kunna vara värdefulla att ha med, så hör gärna av dig så försöker jag lägga in det i den digitala versionen av boken, eller ser till att det kommer med på annat sätt. I gengäld kan jag skicka över digitala kopior av både de foton och handlingar jag har.

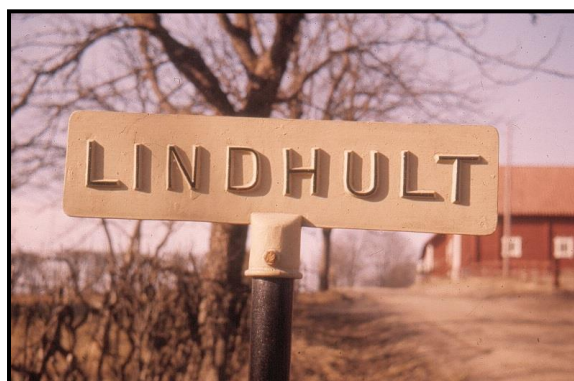
De foton som tas med är, om inget annat anges, från mina egna arkiv och de kommer från Erik och Karin Lagervalls fotoalbum, mina föräldrars och min och min brors barndomsfoton. Nyare foton är tagna av mig och min bror, se även under Källor. Vad gäller språket i gamla handlingar kan det vara bra att veta att det inte fanns en så fast reglerad stavning förr, särskilt inte vad gäller namn. Jag har försökt att normalisera så att samma torp eller person har namnet stavat likadant överallt, men kan ha missat på enstaka ställen. Citat ur äldre källor har jag också i de flesta fall normaliserat till dagens stavning.

Min tanke är att delar av detta material också ska läggas ut på en webbsida för att vara till glädje för andra släkt- och hembygdsforskare. Eftersom detta inte är klart än kan jag inte ta med adressen här, men hör av dig om du är intresserad. Detsamma gäller om du vill ha en digital kopia av boken, då jag kommer att lägga den på Dropbox eller någon liknande tjänst. Du kan fritt dela med dig av boken så länge den är i sin helhet och har kvar mina kontaktuppgifter. Har du frågor, kompletterande information eller annat du gärna vill delge mig eller prata om, så hör gärna av dig. Om kontaktuppgifterna nedan mot förmodan skulle ha blivit för gamla så bör jag kunna hittas genom att söka på mitt namn.

Med hopp om trevlig läsning!

Marika Lagervall
Göteborg, mars 2019

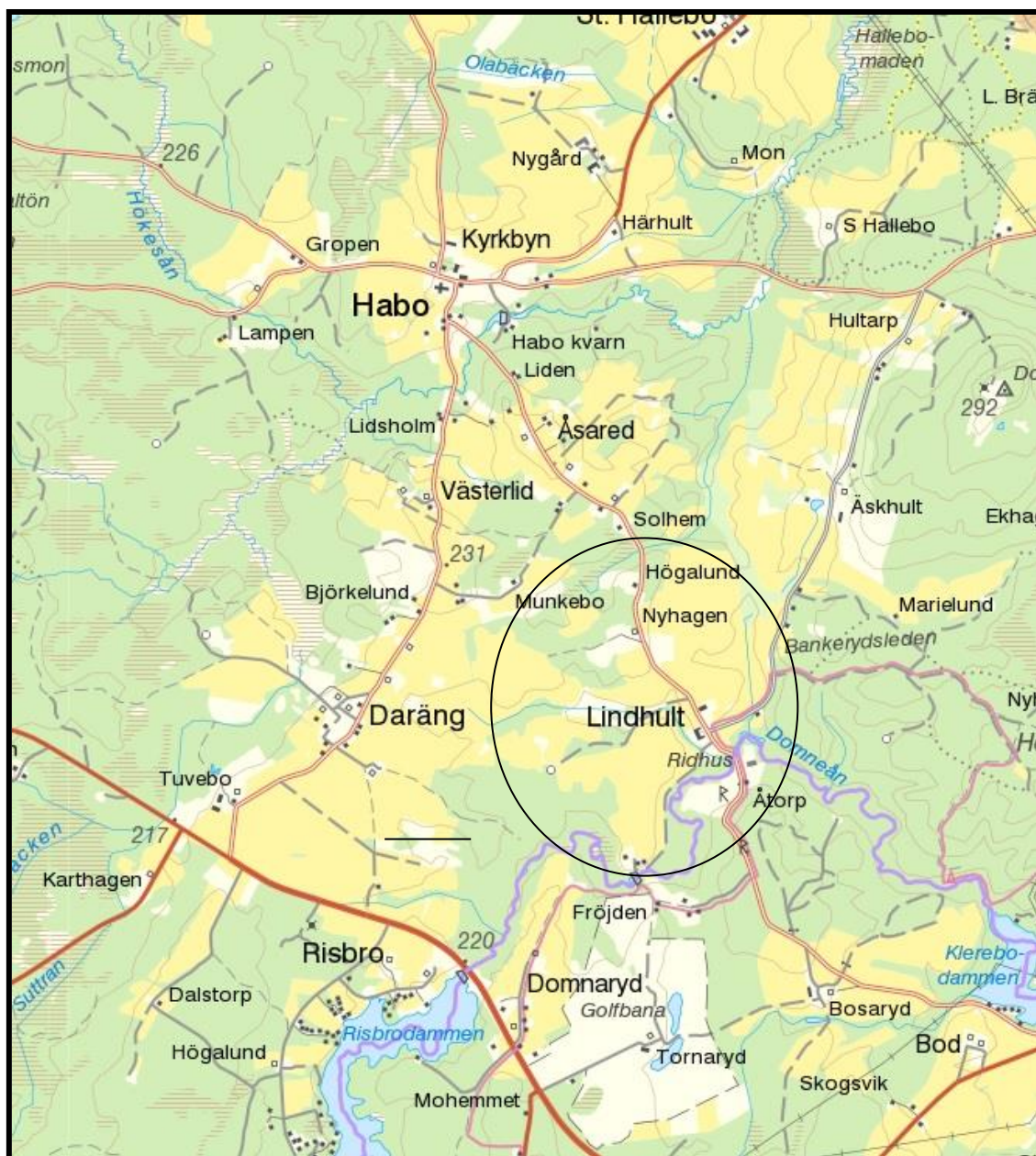
Kontaktuppgifter:
marika.lagervall@gmail.com
0731-58 96 59

Lindhultskylten, foto från 1960-talet

Karta

Lindhults gård är beläget i Habo kommun i Jönköpings län. I äldre tider hörde det till Habo socken, Skaraborgs län och Vartofta härad i Västergötland. Ägorna gränsar till gårdarna Äskhult, Åsared och Daräng på Habosidan och till Tornaryd, Domnaryd och Åtorp på Smålandssidan. På södersidan går både gårds-, kommun- och landskapsgränsen i Domneån.

Karta från Lantmäteriet (2019)

Historia

Namnet *Lindhult* kommer av trädnamnet *lind* och det fornsvenska ordet *hult* som har betydelsen ”liten skog, skogsdunge”. När gården först anlades har det alltså troligen funnits lindar på platsen, något det dock inte gör idag. Namntypen i form av ett trädnamn och efterleden *hult* finns belagd i Sverige så tidigt som 1100-talet, men var produktiv under hela medeltiden och ända in i nyare tid (se Ortnamnen i Sverige, Pamp 1988 s. 51-52). Granngården Äskhult har för övrigt bildats efter samma princip till trädnamnet *Ask*.

Första gången gårdsnamnet är belagt är 1454 i ett brev där en Nils säljer sin hustrus arv, där bl.a. Lindhult ingår, till Bengt Dun för 150 mark penningar (Lundahl 1955, s. 105 & Svenskt Diplomatarium SDHK-nr 26592).

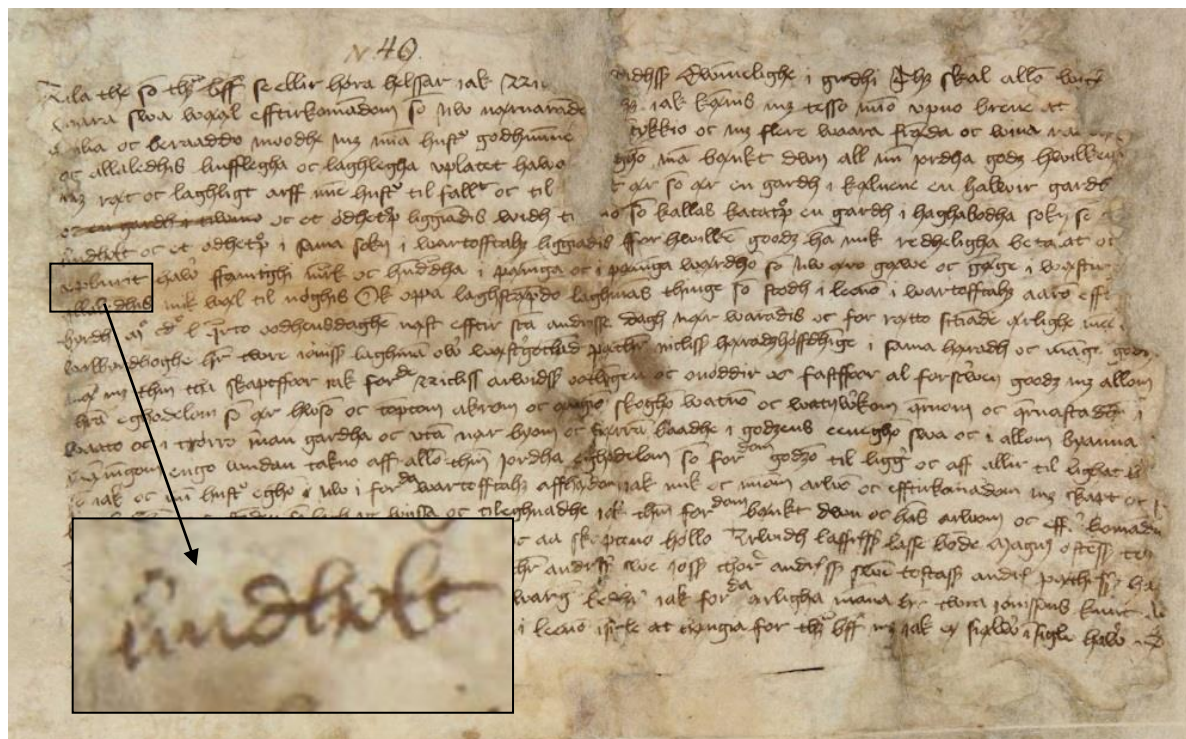

Bild från Riksarkivet, Svensk Diplomatarium SDHK-nr: 26592

Nästa belägg är från jordeboken där gården är upptagen som ett prebendehemman om ett mantal år 1539 och 1540. Ett prebendehemman var en gård vars inkomst användes till att betala lönen för en viss befattning inom kyrka eller skola som inte var kopplat till själva pastoratet (Wikipedia). Även 1573 var gården upptagen i jordeboken och då anges en Lasse i ”Linhwllt” som betalade skatt till kronan (Ringqvist 1959, s. 539). Gården förekommer även i uppgifter om betalning till Älvsborgs lösen, både 1571 och 1613, och i Visingsborgs grevskaps första dombok från 1594 (Ringqvist 1959, s. 539). Detta senare förklaras av att Habo socken på den tiden tillhörde Visingsborgs grevskap. I samband med reduktionen under 1600-talet, då många gods drogs in till kronan, fördes Habo i stället över till Vartofta härad (Habobygdens släktforskarförening, hsfhabo.se/bygden).

I domböckerna kan man också hitta uppgifter om några fler tidiga ägare. En sådan var Lydolf Mattz, trumpetare i Per Brahes hovkapell, som avled på Lindhult 1649. Han var gift med en dotter till kyrkoherden i Habo, Israel Laurentius Praetorius. Troligen hade Lydolf fått Lindhult som en del av lönen. Även sonen Per Lydolfsson blev trumpetare och skrevs in i Brahekolan i maj 1654 som Petrus Lydolphus Haboensis (Genealogiskt forum om Lydolf & Rudén 2015). Denna skola hade inrättats av greve Per Brahe den yngre 1636 och var avsedd att vara en skola där eleverna förbereddes för universitetsstudier (Wikipedia). Lindhult togs dock över, eller såldes till, en annan trumpetare vid namn Jöns och denne bodde där till sin död i januari 1678. Han bör vara den Jon som finns medtagen för Lindhult i en förteckning över församlingsinvånare från 1673. Från den här tiden finns även mantalslängder, om än inte för varje år. Mellan 1681 och 1691 hittar vi i alla fall en Lars Skomakare på gården och 1702 finns hans dotter där, liksom en Bengt och ”salig prostens änka”, vilket med all sannolikhet är Brynolf Lundelius änka (se s. 12).

Så mycket mer om gården får vi inte veta i de här tidiga handlingarna, men i gårdsarkivet finns mer. De äldsta handlingarna här är från början av 1700-talet och då omfattar gården ett mantal kronoskattehemman och är ett rusthåll. Detta innebar att gården betalade skatt till kronan i form av torp, utrustning och häst till en ryttarsoldat (se vidare under soldattorpen). Att gården var ett mantal betydde från början att den kunde försörja en familj. Detta begrepp bestämdes när mantalslängderna började föras under tidigt 1600-tal. I takt med att jordbruksmetoderna förbättrades och många gårdar delades kom dock begreppet att förskjutas och på 1800-talet var en gård om ett mantal en klart förmögen gård (Släkthistoria). Gården har aldrig delats, men flera torplägenheter och skogsägor har styckats av, framför allt under 1900-talet.

I Rosenbergs geografisk-statistiska lexikon över Sverige från 1883 omtalas Lindhult som en herrgård med bränneri, kvarn, såg och tegelbruk, ingetdera dock i bruk idag. Om Lindhult verkligen kan räknas som en herrgård enligt den äldre definitionen är dock oklart. Lindhult har varken haft så många adliga ägare under den tid vi kan belägga eller haft så stora ägor att det även funnits mindre bondgårdar på dem, vilket var vanliga kriterier på herrgårdar förr. Den enda adliga person som ägt gården verkar vara Dorothea Edenhielm, gift med Gustaf Mobeck d.y. (se s. 13-14f). Däremot tyder bostadshusens storlek och placering på att man gärna velat få det att i alla fall likna en herrgård så mycket som möjligt och i tidningsannonser på 1800-talet lyfte man fram att mangårdsbyggnaden var ”byggd för ståndspersoner” (se s. 108ff). En herrgårds mangårdsbyggnad skulle enligt en vanlig tumregel ha minst fönsteraxlar i bredd för att anses vara ståndsmässig och det har den på Lindhult (Släkthistoria nr. 5 2015). Den mest kända, om än indirekt, personen som bott på Lindhult är annars antagligen konstnären John Bauers mamma, som var född på Rödjestugan och bodde där ett par år med sina föräldrar (se vidare i Schiller 1935, s. 22-24). Just för de åren saknas dock husförhörslängd och därför anges inte vart de sedan flyttade.

Gården har alltid varit en av de större i trakten, och omnämns, i boken *Sverige – geografisk beskrivning* (Sjögren 1933), som Habos tredje största gård efter

Bränninge och Stora Kärr. Den hade då ett taxeringsvärde på 80.000 kr, att jämföra med 173.500 kr för Bränninge och 230.000 för Stora Kärr. *Svenska gods och gårdar* från 1941 nämner att den totala ägoytan då var 200 hektar, varav hälften åker och hälften skog. Jordarter är mull- och lerjord och skogen består av löv- och barrskog. *Sveriges bebyggelse* (Red. Erixsson et al) från början av 1955 anger ägoytan till 208 hektar, varav 108 är åker och resten skog, och taxeringsvärdet var då 163.300. Här anges också att stallet rymde nio hästar och ladugården omkring 60 nötkreatur.

Lindhult har aldrig varit en släktgård, som många andra gårdar, men däremot ägts av flertalet bemärkta personer inom bl.a. kyrkan, juridiken och det militära (se vidare i nästa kapitel). Gården har under perioder i stort sett skötts av torparna och ett antal drängar, ofta under befäl av en rättare eller liknande. Vissa av ägarna har troligen inte ens bott så mycket på gården utan haft den som en investering och inkomstkälla. Under senare delen av 1900-talet och fram till 2012 sköttes jordbruket av arrendator. Idag ägs och sköts gården av familjen Hellqvist på St. Hallebo och husen är uthyrda.

ArkivDigital
Din nyckel till historisk kunskap

Bilden tillhör ArkivDigital (www.arkivdigital.se) och är en skanning av en provkopia (råkopia). ArkivDigital har flera miljoner liknande bebyggelsebilder från hela Sverige. Du får publicera enstaka bilder om du låter denna text stå kvar.

Flygfoto över mangårdsbyggnad och flyglar 1957

Ägarlängd

<i>Ägare</i>	<i>Tid</i>	<i>Sida</i>
Lydolf Mattz, trumpetare	-1649	11
Jöns Trumpetare	1649-1678	11
Brynolf Lundelius, kyrkoherde	troligen 1678-1693	12
Andreas Lundelius, läkare	trol. 1693-1708	12
Martinius Seth, prost	1708-1709	12
Johan Lingh, major och ryttmästare	1709-1727	13
Gustaf Mobeck, bergsfogde	1727-1739	13
Dorothea Barckman, änka efter Mobeck	1739-senast 1756	13
Gustaf Mobeck d.y., häradshövding	efter 1748-1788	13
Adolph Mobeck, hovrättsauskultant	ca 1784- minst 1792	14
Jonne L'Orange, assessor	senast 1794-1797	14
Carl Otto Hulting, kapten	ca 1797-1818	14
Nils Bäckström, överauditör	1818-ca 1843	15
Fredrik August Stangenberg, patron	ca 1843-1849	15
Sven Håkansson	1849-1851	15
Carl (Hugo) Svensson	1851-1875	15
Johan Åberg	1875-1895	16
Carl (August) Lilja, patron	1895-1907	16
Carl Abrahamsson, godsägare och slaktare	1907-1916	16
John Persson, disponent	1916-1921	17
(Karl) August Pettersson	1921-1923	17
Karl Werner Hansson, godsägare	1922-1937	17
Erik Lagervall, godsägare	1937-1963	18
Peder Lagervall, revisor	1963-2012	18
Familjen Hellqvist på Stora Hallebo	2012-	18

Fakta om ägarna

1600-talet

Om Lydolf Mattz vet vi inte så mycket mer än att han var trumpetare i Per Brahes hovkapell (Rudén 2015). Han hade en son vid namn Per Lydolfsson som också var trumpetare (se s. 9), men det är oklart i hur hög grad de faktiskt bodde på gården. Efter Lydolf Mattz död 1649 verkar gården i stället tas över av en annan trumpetare vid namn Jöns, troligen en kollega till någon av dem. Han äger gården fram till sin död 1678 och är, som ovan nämnt, troligen den Jon som nämns i en förteckning över församlingsinvånare från 1673. Efter hans död har gården troligen köpts av nästa ägare nedan, men han bor inte på gården och finns inte nämnd i mantalslängderna. Där finns i stället från 1681 bl.a. en Lars Skomakare, som enligt Habo torpinventering bodde på torpet Lund.

Brynolf Lundelius, kyrkoherde, troligen 1678-1693

Brynolf Lundelius, var en fattig torparson från Lunda i Algutstorp, troligen född på 1620-talet, som fått studera till präst och som blev kyrkoherde i Habo 1672 (Skara stifts herdaminne, s. 389). Vi vet inte säkert när han köpte Lindhult, men det kan mycket väl ha varit redan 1678 när Jöns trumpetare avled. Dock var han sannolikt inte bosatt på gården utan bodde troligen i prästgården vid kyrkan. I stället fanns en Lars Skomakare på gården åtminstone 1681-1691, och 1702 finns där en Bengt och ”salig prostens änka”, troligen Lundelius änka. Hon hette Margareta Kempe, var född 1638 och var dotter till biskop Hans Kempe i Skara. Vi vet inte mycket om hennes och Brynolfs tid på Lindhult, men han sägs ha varit en from och älskvärd man (Skara stifts herdaminne, s. 389). Enligt Ringqvist ska han som barn ha sjungit psalmen 207 för drottning Christina och fått hatten full av pengar (1959, s. 110). När Brynolf Lundelius avled 1693 tog hans son Andreas över skötseln av Lindhult, se nedan. Brynolf hade också fyra döttrar, varav en, Karin Lundelia, som gifte sig med Sven Gunnarinus, kyrkoherde i Bottnaryd (Bygdeband). Brynolf är den tidigaste ägare som förekommer i gårdsarkivet och då i dokument rörande tvisten om Lindhults kvarn och såg (se vidare kapitel 118f). Såsom omtalas i en väggskrift i Habo kyrka var det Brynolf som år 1680 lät bygga om kyrkan, som ansågs vara för liten (Cnattingius L. & N.1970, s. 28), ett arbete som senare fortsattes av hans efterträdare Martinius Seth, se nedan.

Andreas Lundelius, läkare, trol. 1693-1708

Andreas Lundelius föddes i Skara 17 juni 1659. Han studerade i Uppsala och Lund samt utomlands och erhöll 1696 doktorsvärdigheten. Två år senare (1698) förordnades han till ”provinsialmedicus” i Jönköping, liksom Göta Hovrätts läkare. Han trivdes dock inte på tjänsten och fick 1707 en ny tjänst som stadsläkare i Göteborg, dit han flyttade hösten 1708. I Göteborg arbetade han på lediga stunder med naturhistoria, astronomi, geometri och kronologi och avled där 2 oktober 1720. Han var gift med Elsa Beata BraunJohan, född 1669 i Göteborg, och de hade flera barn (Sveriges läkarehistoria 1823, s. 556f). Med tanke på hans studier och arbete är det troligt att inte heller han var bosatt på Lindhult i någon större utsträckning.

Martinius Seth, prost, 1708-1709

Från oktober 1708 och under 1709 ägdes Lindhult en kort period på nytt av en kyrkoherde i Habo, denna gång prosten Martinius Seth. Denne föddes 1659 i en familj med 13 bröder. Farfadern var från en holländsk släkt och hade kommit till Göteborg som ingenjör vid Göteborgs grundande, och fadern var råd- och handelsman där. Han prästvigdes 1685 och tjänade först i Valstad innan han tillträdde herdetjänsten i Habo 1704 och blev även prost över Vartofta, Mo och Redvägs härader. Martinius tog initiativ till att reparera Habo kyrka och lyckades under sin tid på posten göra både det och en utbyggnad så att kyrkan fick den form den har idag (Cnattingius L. & N. 1970, s. 32 & Minnenas journal). Han beskrivs ha haft ”märklig lärdom och allmänt kända härliga predikogåvor” (Ringqvist 1959, s. 175). Martinius hade flera framstående släktingar och var gift med Johanna

Kempe, en släkting till sin föregångare Brynolf Lundelius maka. Han avled 1731 i Habo, men hade då för länge sedan sålt Lindhult. Hur länge han ägde gården är oklart, men troligen var det bara något år.

Johan Lingh, major och ryttmästare, 1709-1727

Johan Lingh hade gjort en militär karriär och hade samma år han köpte Lindhult blivit ryttmästare för Smålands kavalleri (Lewenhaupt 1977, s. 412). Det berättas i ett brev från Mobeck 1726 (gårdsarkivet) att Lingh, strax efter gårdsköpet, fick en kallelse att följa kavalleriet till Skåne för att slåss mot danskarna. Han var då borta i två-tre år. När han kom tillbaka avled hans första hustru en tid därefter och han gifte så småningom om sig med häradsfogden Kjellmans änka och bosatte sig i Småland (Ringqvist 1959, s. 539). Detta bör handla om Lars Börjesson Kjellman som var häradsfogde, kronobefallningsman och kronofogde i Vetlanda. Han avled 1712 och hans tredje hustru och änka hette Catharina Oberia (Geni). Johan Lingh fick avsked 1712, anges vara änkeman från 1713 och var enligt mantalslängderna skriven på Lindhult större delen av tiden, men var frånvarande 1718-1723. Han avled i november 1725 och enligt hans testamente tillföll all hans egendom Gustaf Mobeck nedan (Ringqvist 1959, s. 539). Vad det fanns för koppling mellan Johan Lingh och Gustaf Mobeck har jag tyvärr inte lyckats hitta.

Gustaf Mobeck, bergsfogde, 1727-1739

Gustaf Mobeck tillhörde en gammal smålandssläkt (Jönköpings historia del III, s. 66 och 234), och var troligen son till sjökaptenen Magnus Mobeck och Catharina Bolhemia (som möjligen var dotter till kyrkoherden i Bondstorp, Mo härad se Adelsvapen-Wiki, Mobeck). Han var född omkring 1664 i Sandbäck, Järnsås socken och verksam som bergsfogde för Kronobergs och Blekinge län. Han var gift med Dorothea Barckman (se nedan) och de hade sju gemensamma barn (Geni), varav sönerna Gustaf, Magnus och Lars nämns i gårdsarkivet. 1725 finns de på Sandbäck med fem barn enligt husförhörslängden och två år senare noteras Mobeck på Lindhult, enligt mantalslängden för det året. Gustaf Mobeck avled i januari 1739 på Sandbäck i Järstorps socken, 75 år gammal.

Dorothea Barckman, änka efter Mobeck d.ä., 1739-senast 1756

Gustaf Mobecks änka, se ovan. Hon var född 1677 och dotter till lanträntrmästaren i Jönköping Lars Jonsson Barckman och Agneta Haijock. Hon uppträder i gårdsarkivet genom ett brev hon har skrivit till häradsrätten angående Lindhults kvarn och såg 1748 och verkar ha tagit ansvar för Lindhult efter makens bortgång. Hon avled 1756, också på Sandbäck i Järstorp (Adelsvapen-Wiki, Mobeck). Då hade hon troligen sedan länge överlämnat skötseln av Lindhult till sonen Gustaf.

Gustaf Mobeck d.y., häradshövding, efter 1748-1788

Gustaf Mobeck den yngre var son till föregående två ägare och född runt 1713 i en syskonskara på minst sju barn. Han var yrkesverksam som häradshövding i Västra, Tveta och Mo härader och ledamot av Göta hovrätt. Han var gift med Barbara Dorothea Edenhielm, född 1729 i Askeryd och död 1801 i Habo (gård ej

uppgiven). Hon var dotter till ryttmästaren Gillis Edman som var adlad Edenhielm, och Hebbla Elisabet Broman (Adelsvapen-Wiki, Mobeck). 1784 finns i mantalslängderna en major Erik Edenheim och något tidigare en Johan Gustaf Edman på Dykärr som troligen är släktingar till henne. Vi vet inte exakt när Gustaf Mobeck d.y. tog över ansvaret för Lindhult, men det bör ha skett efter brevet från hans mor 1748 och senast vid hennes död 1756. Från runt 1770 anges han i kyrkoböckerna ha fått avsked och från 1784 verkar Lindhult skötas sonen Adolph Mobeck (se nedan). Även en systerdotter med efternamnet Jancke eller Francke uppges bo på gården. Gustaf avled på gården julaftonen 1788 i en ålder av 75 år.

Adolph Mobeck, hovrättsauskultant, ca 1784-minst 1792

Adolph Mobeck uppges i mantalslängderna vara son till sin företrädare och förekommer där först tillsammans med fadern och sedan med änkan. Det anges att han är hovrättsauskultant, vilket betyder att han är jurist med domarbehörighet som är inskriven vid hovrätten för domstolspraktik, något som vanligen gjordes för att förvärva titeln vice häradshövding (Wikipedia). Till skillnad från hans far och farfar har jag inte lyckats hitta något om honom på Wikipedia eller några släktsidor och husförhörslängder saknas för tidsperioden.

Jonne L'Orange, assessor, senast 1794-1797

Från och med mantalslängden 1794 finns en assessor Lorange på gården. Detta är med största sannolikhet den Jonne L'Orange som var assessor i Göta hovrätt 1789 och lagman i Bohusläns lagsaga från 1798. Han var född 1741 och avled 1804 (Låstbom 1842-43). Under sin livstid skrev han också en bok med titeln ”*Konsten at bibehålla hälsan och förlänga lifwet. I korthet sammandragen af flere i desze ämnen utkomne böcker och skrifter*”, tryckt i Jönköping 1799 (Google Books). Bilden till höger ska föreställa honom (Flickr). Enligt en släktartikel på Geni var han gift med Beata Brita Bremer och de hade en dotter vid namn Beata Sofia. Hon gifte sig senare med köpmannen Gustaf Theodor Keyser i Stockholm (Geni).

Carl Otto Hulting, kaptten, ca 1797-1818

I den första husförhörslängden som börjar 1800 är det kaptten Hulting som äger Lindhult. Han är född 1747 i Närke och har tillsammans med sin fru Kajsa Jansson, född 1758 i Hova, inte mindre än nio barn. En dotter dog dock ung. Av uppgifterna om barnens födelseort kan man utläsa att familjen har bott i Fröjered, Acklinga och Daretorp (nära Ulricehamn) innan de kom till Habo, och att Lindhult förmodligen inköptes så sent som någon gång mellan mars 1797 och november 1798. Troligast under 1797, eftersom Hulting i ett brev daterat 1815 uppges att

han innehåft gården i 18 år. Endast det yngsta barnet är fött på gården, 8 november 1798. Två av sönerna följde den militära banan och finns i socknen. Gustav Ludvig Hulting, född 1789, fanns en period på Lindhults soldattorp och blev senare kapten vid Skaraborgs regemente (Alnefelt 1985, s. 44) och den äldste brodern Karl Adam Hulting, född 1782, bodde en period på soldattorpet under Stora Flittered (Habo torpinventering). Enligt husförhörslängden flyttade Carl Otto Hulting med hustru och åtminstone yngste sonen till Hova, där frun var född, 1817 och gården såldes sedan till nästkommande ägare.

Nils Bäckström, överauditör, 1818-ca 1843

Nils Bäckström var född 1778 i Skåne och son till garvaren Mikael Jönsson Bäckström i Kristianstad och Ingrid Brita Hagelberg. Efter skolutbildning i Kristianstad tog han en juridisk examen och blev sedan först auditör och sedan överauditör (dvs. militär jurist med domarkompetens) vid Jönköpings regemente (Wikipedia). Han var gift med Sophia Maria Kipper, dotter till Hans Georg Kipper, kopparslagare i Kristianstad (Sjöström 1901, s. 17). Han köpte gården 1818 och ägde under en period också Tornaryds mönsterskrivareboställe på andra sidan Domneån (se Tvisten om Lindhults kvarn och såg s. 118ff). Förutsatt att tidsangivelsen för mangårdsbyggnaden stämmer (se s. 19) så bör det ha varit Nils Bäckström som lät bygga den. Paret hade fem barn, varav de fyra äldsta var födda i Jönköping och endast det yngsta i Habo. Familjen hade under en period även en informator inneboende, Magnus Andersson Broberg som studerade i Lund. Familjen flyttade, enligt uppgift i husförhörslängden, till Kristianstad 1842 där Nils tillsammans med brodern Gudmund övertog faderns garveri vid brodern Jöns bortgång (Sjöström 1901, s. 17).

Fredrik August Stangenberg, patron, ca 1843-1849

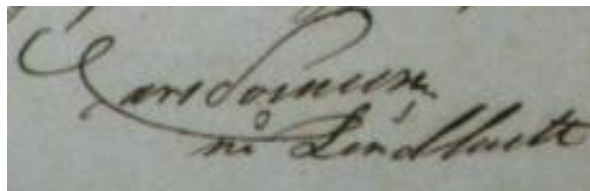
Fredrik August Stangenberg och hans maka Erika Lovisa Nordström var båda födda i Stockholm, 1810 respektive 1823, De flyttade till Lindhult 1843 respektive 1844 och fick två döttrar under tiden de bodde där. Den yngsta dottern avled dock i kikhosta bara några månader gammal. Familjen stannade inte så många år i Habo, utan sålde gården redan 1849. 1880 återfinns de i Stockholm tillsammans med en fosterdotter Hilda Willner född 1853 (SvBef. 1880).

Sven Håkansson, godsägare, 1849-1851

Om Sven Håkansson vet vi tyvärr inte mycket, eftersom husförhörslängd saknas för hans tid på Lindhult. Han var i alla fall född i Mullsjö 1793, gift med Maria Greta Johansdotter, och köpte gården av patron Stangenberg 25 september 1849. Det enda som finns sparat från hans tid på Lindhult i gårdsarkivet är ett fastebrev (ungefär lagfart).

Carl (Hugo) Svensson, 1851-1875

Näste ägare, Carl Svensson, var född i Sandhem 1829 och gift med Maria Pettersson, född i Öggestorp 1835. Han

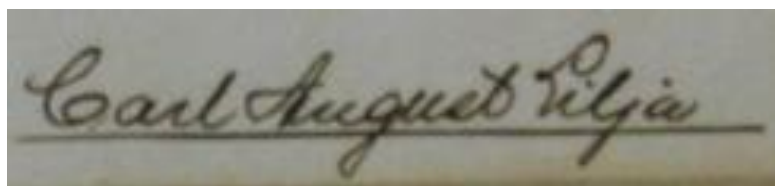
kom till gården redan 1851, bara 22 år gammal, och Maria två år senare. De fick en son och en dotter som båda föddes på gården 1854 och 1858. Hela familjen flyttade igen 1875, sonen till Norge och de övriga till Varnhem. Carl verkar ha varit en mycket driftig person och startade både tegelbruket och bränneriet. Troligen har också trädgården anlagts under hans tid. Han avled 1903 i Forserum.

Johan Åberg, 1875-1895

Johan Åberg var född 1835 och gift med Anna Cajsa Svensson född 1839, båda i Fågelås. De hade tillsammans fem barn födda mellan 1863-1880, de fyra äldre födda i Vårsås nära Aneby. Makan avled 1889 av sockersjuka, dvs. diabetes, och några år senare, 1894, flyttade änklungen tillsammans med de två sönerna och en av döttrarna till Bankeryd. Innan de flyttade från gården hölls auktion på Anna Cajsa Åbergs kvarlåtenskap vårvintern 1895 (se s. 113). Det tog lång tid att sälja gården och från den tiden finns flera försäljningsannonser från olika tidningar, se s. 111). Äldsta dottern Augusta Karolina hade gift sig 1888 och fått tre barn, men avled redan 1894. I gårdsarkivet finns förmyndarprotokollet kvar rörande hennes tre barn födda 1889-1892. Den yngre dottern Magdalena Ingeborg hade redan varit i Nordamerika och flyttade tillbaka dit 1897. Äldste sonen Karl Artur blev senare hemmansägare på Östergård i Bankeryd och yngste sonen Gustaf Salomon blev skohandlare i Tidaholm.

Carl (August) Lilja, patron, 1895-1907

Carl Lilja flyttade till Lindhult från Almesåkra 1895, men var född i Linderås 1858. Hans maka, Sara Beata Ljunggren, var född i Nässjö 1843 och alltså tolv år äldre än sin man. Ingen av dem hade egna barn, men de tog sig an flera fosterbarn efter att de gift sig 1891. I deras testamente från 1902 tas tre stycken fosterbarn upp och dessa får tillsammans ärva tio tusen kronor (se s. 117). Det finns också ytterligare en fosterson antecknad i husförhörslängden fram till 1899. Troligen är han en släkting till hustrun eftersom han har samma efternamn, men han verkar bara ha bott i familjen i två år. Sara avled 1903 av kräfta, dvs. cancer, och redan året efter gifte patronen om sig med fröken Hilda Lovisa Pettersson från Hallebo. Några år senare sålde han gården, men innan dess hade han avsöndrat flera fastigheter från gården i form av torpen Rödjestugan, Högalund och Hultet. Det senare behöll han för egen räkning, men det sköttes fram till 1916 av en arrendator, Anders Gustav Svensson, som då fick köpa fastigheten (se även s. 76). Carl Lilja avled 1942 i Jönköping och var då änkeman igen.

A photograph of a handwritten signature in cursive script, which reads "Carl August Lilja". The signature is written in dark ink on a light-colored, slightly textured paper. The name is written in a fluid, connected style, with a horizontal line drawn underneath the entire signature.

Carl (Oskar Severinus) Abrahamsson, godsägare och slaktare, 1907-1916

Carl Oskar Severinus Abrahamsson var född 1871 i Malmbäck och gift med Augusta Fredrika Löf, född 1872 i Rogberga. De hade två barn födda 1900 och

1902. På gården fanns samtidigt även en hushållerska, en rättare och en statardräng med familj. Det enda som finns efter honom i gårdsarkivet är ett par inteckningsprotokoll för åren 1907-1916, där det bland annat nämns att han fick lagfart på egendomen 3 maj 1907. Det finns också en anteckning om att en inteckning är uttagen på hela gården om ett mantal med undantag för torplägenheten Hultet nr. 1 om 17,7869 hektar (som ju redan var såld, se ovan). De anges ha flyttat till Jönköping Östra 1916.

John Persson, disponent, mejeriägare och godsägare, ca 1916-1921

Han var född 1882 och gift med Hildegard Jeanette Andersson som var född 1880 i Karlskrona. De hade fyra barn födda mellan 1909 och 1917 och bodde på gården mellan 1919-1921, varpå de flyttade till Sandseryd. Han köpte gården tre år innan han flyttade dit med familjen och under den tiden verkar ingen ha bott i huvudbyggnaden. Jordbruket har skötts av de statarfamiljer och torpare som fanns på gården. Hos dem bodde också Elna Persson som var fem år äldre än John och troligen hans syster. Han nämns bara på några få ställen i gårdsarkivet, bl.a. i en revers från mars 1916. Innan han sålde styckade han av skogsskiftena i Furusjö och Gustav Adolf och behöll dem för egen del. 1941 står han som ägare till fastigheten Stallerhult (Svenska gods och gårdar 1941) och 1955 till fastigheterna Lindhult 1:29 och 1:31 i Furusjö (Sveriges bebyggelse 1955), se även s. 63. Huset på den här marken anges vara uppfört 1947.

(Karl) August Pettersson, 1921-1923

August Pettersson var född 1858 i Skärstad och gift med Anna Larsdotter, född på samma plats 1857. De flyttade till Lindhult i oktober 1921 från Öggestorp och hade då två barn med sig, Karin Elisabet född 1894 och Åke Gunnar född 1896. Dottern uppges vara lam. August anges vara f.d. arrendator, men det framgår inte om det är gården eller ett annat ställe han har arrenderat. De bodde på gården fram till maj 1923 då föräldrarna och dottern flyttade till Jönköpings Sofia och sonen till Byarum. I gårdsarkivet nämns de enbart i dokument gällande nästa ägare. De uppges ha sålt gården till K.W. Hansson (se nedan) och undertecknat köpebrevet 29 november 1922. Vid det här tillfället specificerades att båda skogsskiftena, som ju hade avsöndrats av John Persson (se ovan) var undantagna.

Karl (Johan) Werner Hansson, godsägare, 1922-1937

Karl Johan Werner Hansson, kallad K.W. Hansson, köpte Lindhult 29 november 1922 och erhöll lagfart på det, undantaget skogsskiftena (som John Persson ovan behållit), i februari 1924. I församlingsboken anges han ha kommit med sin familj från Jönköping i november 1922 och de måste då ha bott på gården samtidigt med den förra ägarfamiljen i ett par månader. De flyttar sedan vidare till Floby i juli 1937. Han var född 1881 i Börstig (Falköping), änklings sedan 1919 och gift med Agda (Emerentia), född Andersson 1886 i Floby. Av de fem barnen hade K.W. de tre äldsta, födda 1913-1917, med sin första fru och de två yngsta, födda 1923 och 1926, med Agda. Om honom finns en notering i Jönköpings rådhusrätts protokoll från 1920-1925, då han 1925 dömdes till böter om 15 kr för att ha låtit sin dräng

köra hästar med brytsår (Riksarkivet). Han sålde gården 1937 och då var följande delar sedan tidigare avsöndrade: Hultet, som Carl Lilja behållit och sedan sålt till arrendatorn, Rödjestugan om 11,2965 hektar, Högalund om 5,063 hektar, Lindhults kraftstation om 0,52 hektar samt skogsskiftet Stallerhult och skogsskiftet i Gustav Adolfs socken, som John Persson behållit. Däremot uppläts hälften av Lindhults kraftstation.

(Gustav) Erik (Emanuel) Lagervall, godsägare, 1937-1963

Erik Lagervall kom från en storbondesläkt i Ölmstad och var född där 1895. Han ägde och brukade Torestorps gård i Järnsnäs en period innan han köpte Lindhult. Enligt församlingsboken flyttade han till Lindhult i juli 1937, bara några dagar efter att K.W. Hansson med familj hade flyttat ut, och han tog med sig sin hushållerska Alma Signe Natalia Sköld, född 1898 i Nävelsjö, från Torestorp. 1942 gifte han sig med Karin Håkansson från Rogberga, född 1905. Han lät renovera och modernisera mangårdsbyggnaden och drog in elvärme och vatten samt lät installera badrum och två toaletter 1949. I mitten av 1950-talet övertogs gårdsdriften av arrendator. Makarna köpte också tillbaka torplägenheten Hultet (se vidare under Hultet nedan). När Erik avled 1963 ärvdes gården av sonen Peder.

(Jan-Erik) Peder Lagervall, revisor, 1963-2012

Peder född 1945, uppväxt på gården och ärvde den 1963. Han var gift med Kerstin, född Karlsson 1945 i Jönköping, och deras barn Marika och Mikael växte också upp på gården. Peder bodde där fram till sommaren 2012 då han flyttade till ett mindre boende i Habo. Jordbruket sköttes fram till slutet av 1990-talet av en arrendator boende på gården (se s. 34), och togs sedan över av familjen Hellqvist på St. Hallebo, som också köpte gården 2012. Under Peders tid på gården såldes den sista delen av kraftstationen, torpet Nyhagen och det röda huset vid smedbostället, medan torpet Hultet slutade användas som bostad och husen förföll.

Familjen Hellqvist på St. Hallebo, från 2012

De arrenderade först jordbruksmarken i ett antal år och köpte gården när dåvarande ägaren ville sälja för att flytta till ett mindre boende. Bostadshuset är idag uthyrda och de äldre och förfallna ekonomibyggnaderna rivna.

* * *

Lindhults ägor

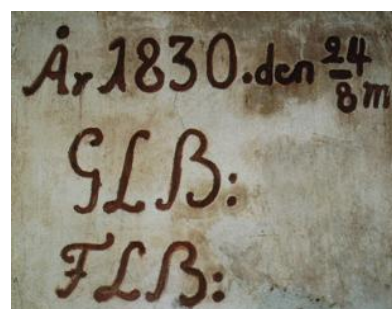
Redan i de tidigaste källorna är Lindhult en förhållandevis stor gård med ett flertal torp och dessutom, vid olika tidpunkter, kvarn, såg, tegelbruk, bränneri och kraftverk. Jordbruket har ofta skötts av rättare eller arrendator eftersom många av ägarna har haft andra yrken och, i en del fall, troligen inte ens bodde så mycket på gården. En del av de gamla husen finns kvar, av andra finns ruiner eller grundstenar kvar och ytterligare andra är helt borta. I många fall kan man ändå, med hjälp av gamla kartor och beskrivningar, få en uppfattning om var hus som nu är borta har legat och därmed hur det har sett ut tidigare.

Huvudgården

Foto på mangårdsbyggnad med magasin (t.v.) och rättarbostad (t.h.) från 1987.

Hur gammal mangårdsbyggnaden är råder lite delade meningar om. Enligt *Svenska gods och gårdar* från 1941 är huset uppfört 1817 och i *Sveriges bebyggelse* (1955, s. 470) anges byggåret till 1875. Enligt en annons från Jönköpings tidning, (KB) om försäljning av gården (se s. 109), fanns det 1849 en ny mangårdsbyggnad. Detta kan stämma med en inskription på en av murstockarna som anger byggåret till 1830 (bilden till höger) och detta är troligen det mest korrekta. En knappt tjugo år gammal byggnad ansågs troligen fortfarande som ny även 1849. Vilka som döljer sig bakom initialerna under datumet vet vi dock inte. Enligt ytterligare en annons om försäljning 1893 var ”större delen av husen nya”, men detta syftar troligen på ladugård och andra ekonomibyggnader. Möjligen har bostadshuset blivit renoverade nyligen, men helt nya är de knappast.

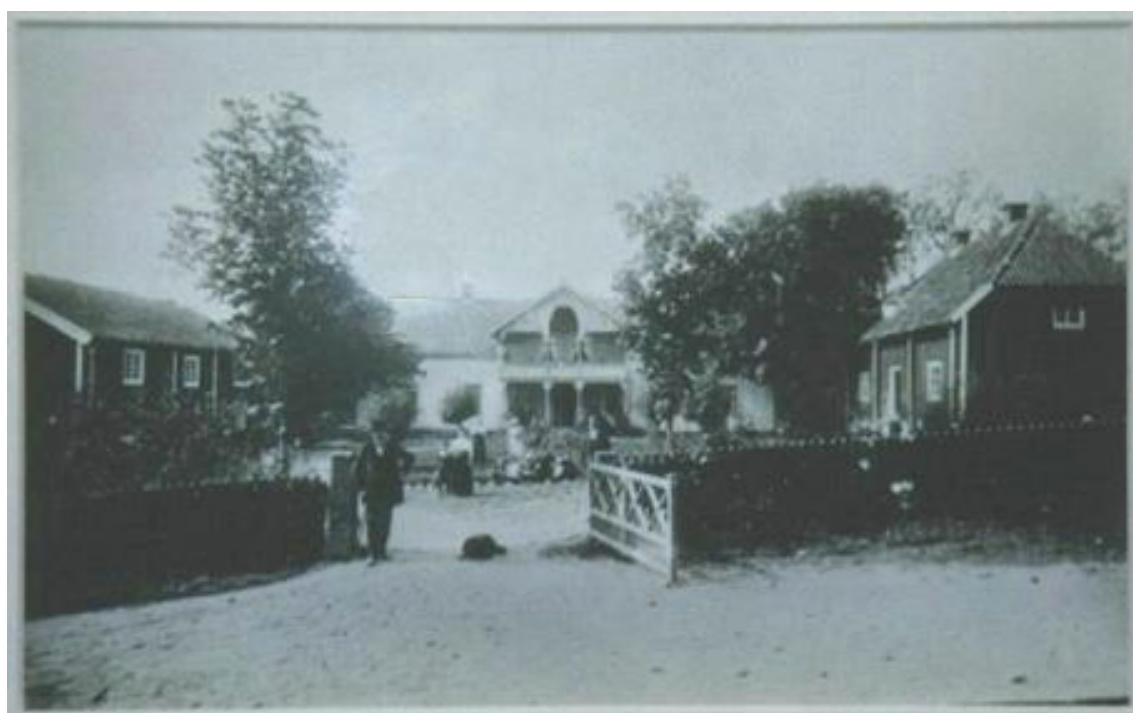

Inskrift på murstocken, 2012

Enligt den förstnämnda boken ovan är rättarbostaden betydligt äldre (se s. 33f) och har tidigare tjänat som mangårdsbyggnad. Visserligen bodde säkert ägarfamiljen där medan den nya mangårdsbyggnaden uppfördes 1830, men om den faktiskt har varit mangårdsbyggnad tidigare ligger det långt tillbaka i tiden. Enligt

en annan försäljningsannons 1813 fanns det en mangårdsbyggnad då också och jag har en gång hört att det tidigare huset brann ner. Även en del annat talar för att det har legat ett hus på samma plats tidigare. Under mangårdsbyggnaden finns t.ex. en mindre källare som ser ut att vara betydligt äldre än huset (se bilder s. 31). Dessutom tyder placeringen av flyglarna, och det faktum att de är äldre än mangårdsbyggnaden, troligen från 1700-talet, på att det tidigare huset inte bara har legat på samma plats utan också haft ungefär samma proportioner. Det kan mycket väl vara så att en tidigare mangårdsbyggnad uppfördes först och att flyglarna byggdes efter den för att ge gården ett mer ståndsmässigt utseende. Inget av detta går att belägga i varken gårdsarkivet eller kyrkoböckerna (se vidare s. 33), men 1830 var det Nils Bäckström som ägde gården och därför är det mest troligt han som lät bygga, eller i alla fall slutföra bygget av, den nuvarande mangårdsbyggnaden. Även trädgården var anlagd enligt en medveten plan med en rund gräsmatta mellan husen med fyra hagtornsträd, och symmetriskt planterade träd, men det gjordes troligen i ordning på 1860-talet, se s. 39 nedan.

Hur mangårdsbyggnaden och trädgården närmast framför har förändrats under senare tid kan vi få i alla fall en liten uppfattning om av följande bilder. Den första är tagen under tidigt 1900-tal och då kan man se att hagtornsträden på den runda gräsmattan framför huset är ganska små i jämförelse med den andra bilden som är tagen i slutet av 1930-talet eller början av 1940-talet. I båda bilderna ser man att huvudbyggnaden hade ett parti med snickarglädje och tak över balkongen, delvis överväxt i den andra bilden. Den tredje bilden nedan är tagen i början av 1950-talet och här är snickarglädjen och även taket över balkongen borta och hagtornsträden är betydligt högre. Flaggstängen verkar ha tillkommit mellan den första och den andra bilden. På sista bilden har flera av de gamla träden tagits ned.

Tidigt 1900-tal

Ovan 1945, nedan 1950-tal

1960-tal

Nedan 2012

1996

Nedan 2019

På följande bilder kan vi också se baksidan av huset och här är den största förändringen sedan den första bilden en uteplats som tillkom på 1970-talet (tak och räcke på bilden är dock av senare datum, jämför den nedersta bilden). En extra skorsten har också tillkommit och många av träden har tagits ned.

Ovan: baksidan av huset 1960-tal
Nedan: samma sida 2011

Källar-
fönstret
1960-tal

Baksidan av huset sett
från åkern bakom 1984

Mangårdsbyggnaden

Utvändigt har mangårdsbyggnaden alltså förändrats ganska lite sedan början av 1900-talet. Invändigt har det av naturliga skäl hänt lite mer. Huset renoverades och moderniserades med indragning av elvärme och vatten 1949. Elledningarna drogs om på 1970-talet, men det finns fortfarande spår kvar av det tidigare ledningsnätet på vinden (se bilden).

Fotot ovan från 1988
Nedan 2004

Planlösningen är förmodligen det som har förändrats minst. Huset är byggt så att ena halvan av bottenvåningen innehåller kök samt sov- och sällskapsrum för de boende och den andra halvan är mer för gäster med en stor matsal, förmak, herr-rum, kontor och med en stor hall. Dessutom fanns två rum på ovanvåningen i varje gavel till sovrum för barn och tjänstefolk. Resten av ovanvåningen var tidigare vind med en trappa från köket och en från hallen mitt i huset. 1975 byggdes vinden om så att det blev två korridorer mellan trappan och gavelrummen, inredda förvaringsutrymmen, en arbetsplats vid trappan, som också flyttades och breddades, samt en stor sovalkov och ett badrum med bastu. Gavelrummen anpassades också till förändringarna, bl.a. genom att öppningar mellan rummen togs upp och två av de gamla dörrarna sattes igen. Den gamla branta trappan från vinden till köket blev kvar på vinden och användes inte längre.

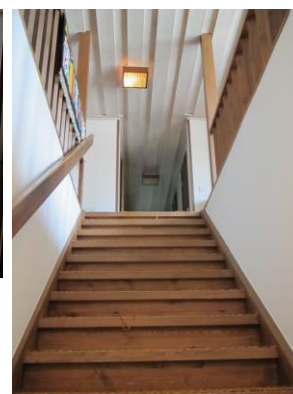
Huset har också moderniserats med nya tapeter, golv och färg. På ovanvåningen tapetserades gavelrummen om på 1980-talet och senare målades väggarna i korridorer och badrum om. På bottenvåningen har det hänt mer som visas på följande sidor. Det finns ändå en del kvar som påminner om husets historia. En sådan är de två öppna spisarna och två kakelugnarna (se kommande sidor) som finns kvar på bottenvåningen. Det finns också en gammal taklucka som är åtkomlig från vinden.

Takluckan, 2004

Den nya trappan till övervåningen och utrymmet vid balkongen, 2012

Matsalen

I matsalen, kallad salen, har tiden nästan stått stilla mellan 1950-talet och 2012, när den undre bilden togs. De gamla tapeterna byttes dock ut på 1980-talet. En detalj av dem i färg syns nedan (den färgglada delen satt i en bård strax under taket). Möblerna köptes troligen in av Erik och Karin Lagervall på auktion på 1940-talet.

Ovan 1950-tal och nedan 2004

Ovan 1960-tal och nedan 2012

Takrosetten

Den gamla tapeten

Sett från andra hållet

Ovan: lampan,
Nedan: En av ekkistorna
märkt 1759, okänt vem
den tillhört från början.

Kakelugnarna i salen och förmaket

Det finns två kakelugnar i huset, varav en står i salen (se ovan) och en i förmaket (se nästa sida). Särskilt den i salen är rikt dekorerad och även målad, så här är några detaljfoton. Samtliga foton från 2010-2012.

Detaljer på kakelugnen i salen

Detaljer på kakelugnen i förmaket

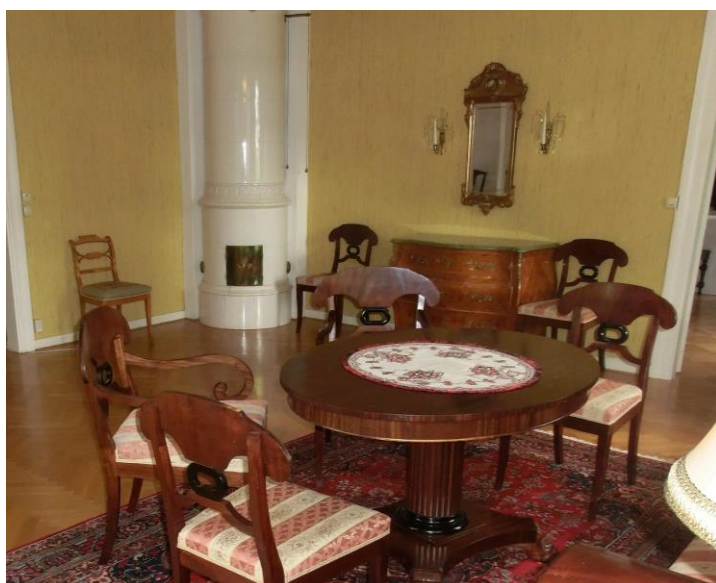
Förmaket/finrummet

1950-tal

2004 ovan och 2012 nedan

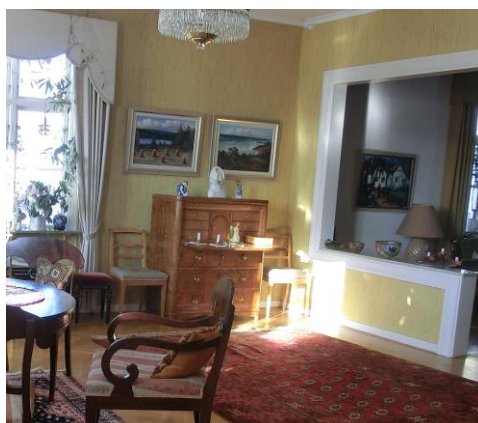
Förmaket (också kallat finrummet i senare tid) ligger jämte matsalen och har också varit sig ganska likt genom åren. Den gamla tapeten byttes mot gul vävtapet i början av 1970-talet och möblerna har bytt plats några gånger, men annars var det sig likt även 2012.

Den gamla tapeten i färg 1970

Väggen mellan förmaket och herr-rummet (se nästa sida) öppnades upp på 1970-talet. Här är samma hörn 1972 och 2012.

Herr-rummet / TV-rummet

1950-tal

Samma hörn och fönster (t.v.) 2012

Jämte förmaket ligger ett annat rum som tidigare var herr-rum, och som senare under många år användes som tv-rum. Detta rum har öppen spis och en dekoration i taket. Den randiga tapeten byttes på 70-talet mot vävtapet som senare målades vit.

Ovan: 1950-tal, nedan: 2004

Tapet och gardin i färg 1968

Samma rum 1973

Takdekoration

Kontoret

Nästa rum efter herr-rummet användes under många år som kontor för gårdens ägare. Senare har rummet använts bland annat till bar och även hyst husets stereoanläggning och akvarium. Bilderna nedan föreställer samma hörn.

Till vänster 1950-tal, till höger 2004

Det här rummet kan möjligen ha varit större från början. 1949 inreddes en toalett och ett mindre förråd mellan det här rummet och matsalen. Förrådet togs sedan bort i slutet av 1980-talet för att bygga till en dusch i anslutning till toaletten.

Hallen

Den stora hallen mitt i huset har dörrar till vardagsrummet, salen och det gamla kontoret (ovan). Bakom dörren till vardagsrummet döljer sig ett par låsta dörrar som i sin tur döljer resterna av den gamla trappuppgången till övervåningen. I hallen finns även dörren till källaren (dock inte med på bilderna).

Till vänster 1986, mitten 2004 och till höger 2012

Vardagsrummet vid trappan

När övervåningen inreddes 1975 flyttade man också trappan och gjorde den bredare och mindre brant. Den gamla bilden nedan föreställer alltså det hörn där trappan senare byggdes. Under 1960-talet stod ett matbord i samma hörn, eftersom delar av huset inte värmdes upp på vintern och därför inte användes. Bordet skymtar i vänstra kanten på den äldre bilden med granen nedan

Ovan 1950-tal, ovan till höger 2004

I hörnet vid dörren till hallen stod julgranen både på 1960-talet och 2006.

Samma hörn 1976

Ovan 1960-tal, ovan till höger 2006

Den öppna spisen i
samma rum 2012

Köket

Köket var från början mindre än det är idag. Från köksingången till pannrummet gick en gång som man använde för att ta in veden. Före 1940-talet var det som sedan blev pannrum, tvättstuga och badrum ett enda stort rum som användes till vedförvaring. För att skydda köket från drag och smuts fanns en innervägg med ett fönster i en bit in i rummet. Denna vägg fanns kvar ännu i slutet av 1960-talet trots att elvärme drogs in och tvättstuga och badrum gjordes i ordning redan i slutet på 1940-talet. Väggen togs bort när köket renoverades runt 1970 och då satte man också igen öppningen till det gamla skafferiet och inredde det i stället till en klädkammare till sovrummet på andra sidan. Köket renoverades sedan igen 1988-1989. På bilderna nedan syns det andra fönstret, det som vetter ut mot gården.

Vänster: 1960-tal, ovan 1980-tal och till höger 2012

Vid renoveringen 1988-1989 flyttades spisen och då togs en del av den gamla bakugnen fram. Ett par av luckorna är fortfarande synliga ovanför den då nyinsatta vedspisen på bilden.

Spishörnan 1973
och 2012

Vedspisen ovan och
luckorna till den gamla
bakugnen 2012

Källaren

Från hallen utanför matsalen finns det också en dörr som leder ner till den gamla källaren. Den är inte stor och består av en stentrappa, en liten smal gång och ett rum med välvat tak. Den användes förr till kallförvaring.

Fönster och nischer

Samtliga foton från 2012

I själva källarrummet finns nischer i väggarna för förvaring och över lådorna på bilden ovan syns ett litet fönster högst upp vid taket. Detta sattes dock igen på 1980-talet. På utsidan sitter fönstret bakom uppbyggnaden till uteplatsen på baksidan (se även foto från utsidan s. 22). Källaringången låg tidigare under trappan till övervåningen och väggarna på den första bilden sattes upp i samband med flytten av trappan 1975.

Övervåningen

I äldre tid var, som nämnt, inte övervåningen inredd. Då fanns det två sovrum på varje gavel med varsin dörr och två trappor, en ner till köket och en som mynnade ut bakom ett par dörrar i hallen mitt i huset. I övrigt var övervåningen en stor öppen yta som användes till förvaring och utgång till balkongen.

När övervåningen inreddes 1975 gjordes en ny trappa mitt i huset (se bilder ovan), ett badrum, ett större rum vid trappan som användes som sovrum och vardagsrum, samt ibland även som kontor, och två korridorer till gavelrummen med flera mindre förrådsutrymmen. För det ena rummet på varje gavel sattes dörren igen och en ny öppning gjordes i stället mellan rummen. De igensatta dörrarna blev dock kvar på baksidan.

Förutom de här förråden återstod det fortfarande vindsutrymmen på sidorna om gavelrummen och bakom en del av de nyare förråden. Ovanpå gavelrummen finns dessutom ytterligare en vindsvåning, som dock inte har använts i någon större utsträckning.

Korridor byggd 1975, foto 2012

Gammal dörr från vinden till ett av gavelrummen

Ovanpå de södra gavelrummen

Gamla dörrar på vinden

Ett av gavelvindsrummen med trappa ner till köket

En av murstockarna på vinden

Fotona tagna 2004-2012

Flyglarna

De två befintliga flygelbyggnaderna till mangårdsbyggnaden är rättarbostad och magasin. Hur gamla de här byggnaderna är vet vi inte, men de är äldre än det stora huset och därmed alltså byggda före 1830. Tidigare var de rödfärgade, men målades om till samma färg som huvudbyggnaden 1988. Vad som inte syns idag är att det en gång fanns två extra flyglar, som låg närmast vägen. De enda beläggen på dessa byggnader kommer från två försäljningsannonser för gården från Jönköpings tidning 1849 och 1872 (KB, se även s. 109f), och från den härads-ekonomiska kartan från 1877-1882 där de finns med. I en annan annons från 1813 nämns inga flyglar alls så det är svårt att veta säkert hur gamla de är. Eftersom huvudbyggnaden beskrivs som ny i annonsen 1849, och ska vara byggd 1830, är det mest troligt att alla fyra flyglarna var äldre. De närmast vägen har sedan rivits någon gång mellan 1882 och början av 1900-talet.

Någon liten vägledning till vilka som kan ha bott här kan man få av att jämföra husförhörslängderna och se hur många som bor på platsen. Det visar sig då att det från i alla fall mitten av 1770-talet fram till början av 1820-talet i princip endast är ägarfamiljen och 3-5 vardera av drängar och pigor som bor här. Vi vet att det 1813 fanns en mangårdsbyggnad och om den nya är byggd 1830 bodde troligen ägarfamiljen i rättarbostaden en tid däremellan och i alla fall några av pigorna har säkert bott med dem. Enligt försäljningsannonser (se s. 108ff, se även s. 19) räckte det 1813 med en dräng och 1872 med två drängar för att sköta gården, men det fanns betydligt fler av dem med i husförhörslängderna.

Under 1820-talet börjar sedan folkmängden att öka och då först i form av flera hyresgäster. Bland de första är systrarna Bruno från Kämparp (i socknen); Charlotta, född 1793, och Sofia Magdalena, född 1798. Senare har vi mamsellerna Helena Maria Åhlund och Anna Beata Brissman, den äldre änkemannen och f.d. kaptenen Bernhard Henrik Schwartz i början av 1840-talet, åren 1851-1853 änkefru prostinnan Beata Jungmarker (se även s. 116), född Printzensköld med sondottern Charlotte, och senare bland andra även mamsell Emma Charlotta Wennermark och änkefru Wendla Ekberg. Först på 1890-talet minskar hyresgästerna. Ett rimligt antagande är då att dessa personer har bott i en av flyglarna och om det var en av de nu försvunna byggnaderna fanns den åtminstone från 1820-talet till början av 1890-talet, vilket låter rimligt. Den nya mangårdsbyggnaden lämnar dock inget direkt avtryck i antalet människor, så de boende blev kanske bara lite mindre trångbodda när den var klar.

Från 1850-talet ökar även antalet anställda på gården. Förutom vanliga drängar utan familj tillkommer nu även statardrängar som i de flesta fall har hustru och barn. De omfattar minst tre extra hushåll och detta blir kvar in på 1940-talet. En av de extra flyglarna kan säkert ha innehållit statarbostäder, men eftersom vi inte ser någon minskning i antalet personer måste det i så fall ha uppförts en eller flera ytterligare bostäder när den flygeln revs, okänt var.

Rättarbostaden

Förutom att det är en rimlig gissning att ägarfamiljen bodde i rättarbostaden medan den nya mangårdsbyggnaden uppfördes, är det under långa tider svårt att avgöra vem som har bott här. Huset kan ha använts för hyresgäster efter att ägarfamiljen flyttade ut och senare under 1800-talet även för den statarfamilj som var högst i rang om det saknades en rättare.

Enligt gårdsarkivet ska det ha funnits en rättare vid namn Johannes Larsson på gården 1841, men han finns av någon anledning inte med i husförhörslängden från samma tid. De rättare som nämns där är med först från slutet av 1800-talet och dessa är: Sven Otto Fogelberg 1868-1869, Gustaf Adolf Augustsson 1887-1888, Hans Johan Fransson Frantzén, 1896-1898, Alfred Johansson från ca 1910, Karl August Svensson ca 1914, Karl Linus Kant på 1920-talet, Karl Einar Karlsson fram till 1930 och därefter Karl Oskar Herman Karlsson fram till ca 1948 då den, troligen, siste rättaren Karl Fingal Forsberg tog över.

1955 övergick gården till arrendatorsdrift och då blev huset arrendatorsbostad. Den första arrendatorn hette Gösta Eriksson och han tillträdde sannolikt 1955. I samband med tillträdet såldes hela djurbesättningen, traktorer och annan utrustning och det hölls en auktion på gården (se s. 114). Näste arrendator var Erik Bergquist som tillträdde 1960. Han och hans hustru Iris hade fyra barn födda 1947-1959. Äldste sonen Göran omkom dock i en traktorolycka på gården samma år (se s. 114). De följdes av familjerna Hansson 1965-1970 och Aschan från 1970 och de sista blev kvar tills familjen Hellquist tog över runt 2000.

Nedan till vänster 1960-tal, nedan till höger 2012 (jfr även det nyaste fotot på s. 20)

Fotot ovan är från 1960-talet och det nedan från 2012.

Magasinet

Magasinet är en stor byggnad om två och en halv våning och har, såvitt känt, alltid använts som sädesmagasin. När huset inte längre behövdes för jordbruket användes det i stället för annan förvaring. Under 1970-talet byggdes ett rum som användes som snickarverkstad om till ett modernt dubbelgarage och man bytte fönster, en del av panelen och ytterdörren, samt målade

huset i samma färg som huvudbyggnaden. Det är inte inrett, men det har funnits el till glödlampor indraget i de stora rummen. Numera finns det dock bara lyse i rummet precis innanför dörren. Huset har med åren satt sig lite, något man kan se på bilden av att taket lutar lite.

Magasinet 2012

Det har funnits åtminstone två tillbyggnader som nu är borttagna. Dels en vedbod som var tillbyggd på baksidan och som revs i början av 1970-talet, dels en tvättstuga där den bakre delen revs på 1970-talet och den främre delen 1988.

Vedboden på 1950-talet, 1960-talet från kvarnavägen och längst till höger 1973 (efter rivning)

Bakre delen av tvättstugan, 1960-tal och 1970-tal

Detalj av väggdekor 1970
Nedan baksidan 1973

Gaveln 1987

Främre delen av den gamla tvättstugan 1986 och 1978

Rivning av uteplats och tvättstuga 1988

Till höger ny uteplats på samma plats 1991

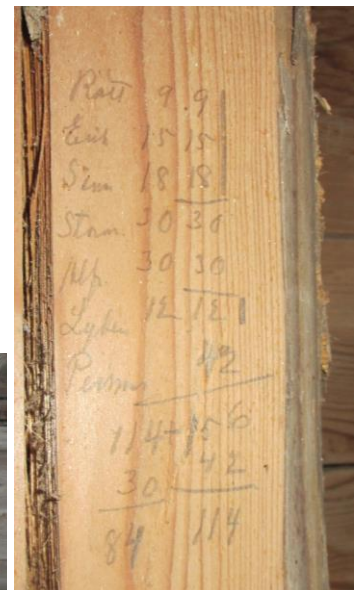

Baksidan 2011

Inuti är huset mindre påverkat av renoveringar och det finns en del spår efter folk som har använt huset tidigare. Väggarna har t.ex. använts som räkneblock och här finns bl.a. en hälsning från Erik Johansson 1919.

Tyvärr har jag inte lyckats hitta skribenten i kyrkoböckerna.

Tomma rum på vinden resp. andra våningen 2012

Gammal lampa

Alla foton från 2004-2012

Gamla dörrar med mera

Övriga byggnader

Det har även funnits andra byggnader i trädgården förutom flyglarna. På bilden nedan syns en större byggnad, med en skorsten, till vänster om huvudbyggnaden och ytterligare en nedanför denna som vi dock bara kan skymta ena gaveln och två små fönster på. Vad dessa har använts till vet vi inte säkert, men de kan ha innehållit redskaps- och snickarutrymmen, utedass och kanske också bostäder för några av dem som arbetade på gården. Gården hade under en period också ett bränneri som har legat i något nu försvunnet hus (se nedan och s. 61).

Bild från tidigt 1900-tal, tagen från andra sidan bron vid Åtorp

På den häradekonomiska kartan från 1877-1882 kan vi se att det finns flera byggnader utmärkta som inte har lämnat några spår efter sig. Troligen är byggnaderna ovan de som visas med pilen nedan, eller andra på samma plats.

Varken byggnaderna längre söderut eller de på östsidan om flygelbyggnaderna har lämnat några spår efter sig.

Troligen byggnaderna ovan

Byggnader söder om gården, troligen bränneriet (se s. 61)

Häradekonomiska kartan 1877-1882, från Lantmäteriets webbsida

På ungefär samma plats som huset ovan uppfördes senare ett något mindre hus som har använts som redskapsbod och höns hus (därav luckan på långsidan på bilden nedan). Detta hus är gissningsvis från början av 1900-talet och användes som höns hus även under 1980-talet.

Redskapsbod/Höns hus 2004

Under perioder har det även funnits kalkoner, fasaner och kaniner på gården och de har hållit till i ett litet hus snett emot det ovan, se även foto på nästa sida. Även detta hus hade en lucka på baksidan och en inhägnad. Huset användes under några år på 1970- och 1980-talen som lekstuga, men gjordes sedan om till höns- och kaninhus igen. Senare revs det för att ge plats åt ett nytt litet hus med ett dieseldrivet reservaggregat för att kunna få ström även vid långa strömavbrott.

Lekstuga/höns hus/
kaninhus 1980-tal

Hus med reservaggregat 2012

Precis utanför det nordvästra hörnet av trädgården ligger ett gammalt brunnshus Detta användes först till hela gården, men på 1940-talet byggdes en ny brunn och därefter användes denna enbart till jordbrukets behov. Ute vid vägen fanns tidigare också ett garage, troligen byggt på 1940- eller senast 1954 då det finns med på den ekonomiska kartan (se nästa sida). Alla de här husen är nu rivna.

Brunnshuset 2007

Garaget 2012 och baksidan med dörr 2007

Trädgården

Även trädgården var anlagd enligt en medveten plan i syfte att få gården att se mer ”ståndsmässig” ut. Detta syns tydligt redan på den äldsta av bilderna på framsidan, se s. 20. På framsidan hade man anlagt en rund gräsmatta, den s.k. rundeln, i mitten och med grus omkring medan det var gräs på de andra sidorna. På rundeln fanns fyra hagtornsträd, mellan mangårdsbyggnaden och respektive flygel stod en lönn och längs vägen hade man planterat kastanjer. Man hade också planterat en allé av träd som gick en bit förbi huset både norrut och österut (se s. 49). Första omnämmandet av trädgården i en källa är från juli 1872 då den tas upp i en försäljningsannons i Jönköpingsposten (KB, se även s. 110) och då nämns att mangårdsbyggnaden är omgiven av trädgård på ena sidan och en anlagd park på den andra. Detta omnämmande beror troligen på att Carl Svensson, som då sålde gården, var den som hade låtit anlägga trädgården. Under åren 1864-1866 fanns det också en trädgårdsmästare, Alexander Hultman, och hans familj på gården.

Även om det är svårt att se på den äldre kartan ovan var förmodligen det mesta nämnt ovan redan på plats. Här ser vi också att baksidan och den norra sidan är kantade av träd och att halva den nedre delen längs vägen är uppodlade. Den största förändringen som sker därefter var rivningen av de yttre flyglarna. Efter det såddes gräs där de hade stått och det planterades ett äppelträd på varsin sida. Även flera byggnader på andra sidan revs. En annan förändring som inträffade senare var att den ursprungliga trägrinden byttes mot en i smidesjärn (se foton på s. 20-21). På den andra kartan ovan, från mitten av 1950-talet, ser vi utformningen med rundel och trädplantering. Vi ser också att parken på baksidan har krympt lite och blivit mer fyrkantig och att hela den nedre delen längs vägen är markerad som trädgård. Detta var dock inte riktigt sant för vid den här tiden användes en stor del av ytan till köksträdgården och den nedersta delen var äng och slogs med lie två gånger om året. Det är förmodligen precis det som pågår på det här fotot där man ser det dåvarande kalkonhuset (senare lekstugan) i bakgrunden. Varken den här delen eller den skogbevuxna baksidan började klippas förrän på 1970-talet, då även en del av träden togs ner för att släppa in mer ljus. Den nedre delen hyste också ett par fotbollsmål under 1980-talet.

Häradekonomiska kartan 1877-1882

Ekonomiska kartan 1954

Gräset slås med lie, fotot troligen från sent 1940- eller tidigt 1950-tal

Nedan följer fler foton på trädgården från senare tid.

Framsidan sedd från balkongen på 1960-talet och 1990

Ovan: Solur på rundelen 1986
Nedan: Fontänen på samma plats 1978

Grindstolpe
1960-tal och
2012.
Lyktorna
tillkom på
1970-talet
Till höger
närbild på
grinden 2012

Stenhög
mellan
magasinet
och vägen
2012. Kan
ev. vara
stenar från
grunden till
flygeln som
låg här på
1800-talet.

Ovan: baksidan på 1950-talet.
Nedan: baksidan 2011 med poolen som byggdes på 1970-talet

Trädfällning på baksidan 2000

På 1980-talet grävdes kärret nedanför trädgården om till en damm och fisk (regnbåge) planterades in. Fotot till vänster från 1990 och till höger från 2008 med ny brygga.

Ett litet hus till änderna från 1980-talet.

Landet bakom magasinet 1988

Grävning för jordvärme 2004

Klättrväxter på baksidan 2012

Uthuset och baksidan mot dammen 1993

Jordbrukets ekonomibyggnader

Ladugården och tillhörande byggnader ligger på andra sidan vägen, ett stycke ifrån bostadshuset. Det tidigaste belägget för vilka byggnader som har funnits på platsen har vi i den häradsekonomiska kartan från 1877-1882. Här kan vi se tre byggnader i vinkel med varandra och den fjärde sidan öppen mot vägen. Det ser ut att finnas en tillbyggnad både på den norra byggnaden och den östra, men det verkar inte ligga några fler byggnader i närheten. Eftersom byggnaderna knappast har bytt funktion så många gånger under årens lopp kan vi med ganska stor säkerhet säga att ladan är längan längst i norr, vagnsboden är längst i öster och ladugården är den längst i söder. Om vi jämför med en karta från 1954 ser vi att det är stora likheter, förutom att det har tillkommit några hus.

En del av de förändringar som har skett kan man följa i försäkringsdokument i gårdsarkivet. Det tidigaste är från 1916 och tar upp: fähus/ladugård, logelador, foderlada, stallbyggnad, vagnsbod, vedbod med avträde och svinhus. Vi får också veta saker som att foderladan är den största byggnaden med 39 x 8,5 meter, samt att alla byggnaderna har tegeltak och stenfot. Nästa dokument är från 1937 och de följande från 1947, 1951, 1953, 1955 och 1956. Eftersom alla anger byggnadernas storlek i meter går det att jämföra och se om det är samma byggnad. Om vi börjar med de byggnader som är samma så har ladugården och stallet funnits sedan före 1916. Det stämmer med Sveriges bebyggelse (1955, s. 470) som daterar stallet till ca 1900, och sannolikt är då ladugården den äldsta byggnaden. Exakt när den är byggd vet vi inte, men enligt flera gamla försäljningsannonser i olika tidningar (KB) hade det byggts en ladugård 1799 och en 1847-48. Det är därför rimligt att anta att den här är byggd i slutet av 1800-talet, inte

Häradsekonomiska kartan 1877-1882

Ekonomiska kartan 1954

Åbyggnader		Täcknings- -lämne	Mått	Brädder -lämne	Nytt	Genom- -lämne	I god -lämne	Förbruk- -lämne	Vägnar- -lämne	And -lämne	Längd -lämne	Bredd -lämne	Hög för -lämne	Sten- -lämne	Källare	Förbruk- -lämne	And -lämne	And -lämne
											meter	meter	meter					
1	Mångårdsbyggnad	Tegel	1	1	1	1	1	1	1	1	15	27	12	5	1	12000		
2	Fögelbyggnad	"	1	1	1	1	1	1	1	1	7	13	8	5 1/2	1	2000		
3	Magasin	"	1	1	1	1	1	1	1	1	5	9	15 1/2	8 1/2	5	2000		
4	Fähus, Ladugård	"	1	1	1	1	1	1	1	1	36	9 1/2	7	1	6000			
5	Logelador	"	1	1	1	1	1	1	1	1	30	9 1/2	5	1	2000			
6	Foderlada	"	1	1	1	1	1	1	1	1	39	8 1/2	5	1	2000			
7	Stallbyggnad	"	1	1	1	1	1	1	1	1	13	8 1/2	5	2	2000			
8	Vagnsbod	"	1	1	1	1	1	1	1	1	18	9 1/2	3 1/2	1	500			
9	Vedbod + Avträde	"	1	1	1	1	1	1	1	1				1	200			
10	Svinhus	"	1	1	1	1	1	1	1	1	10	7	3 1/2	1	500			
11																		
12																		
Summa åbyggnader																29200		

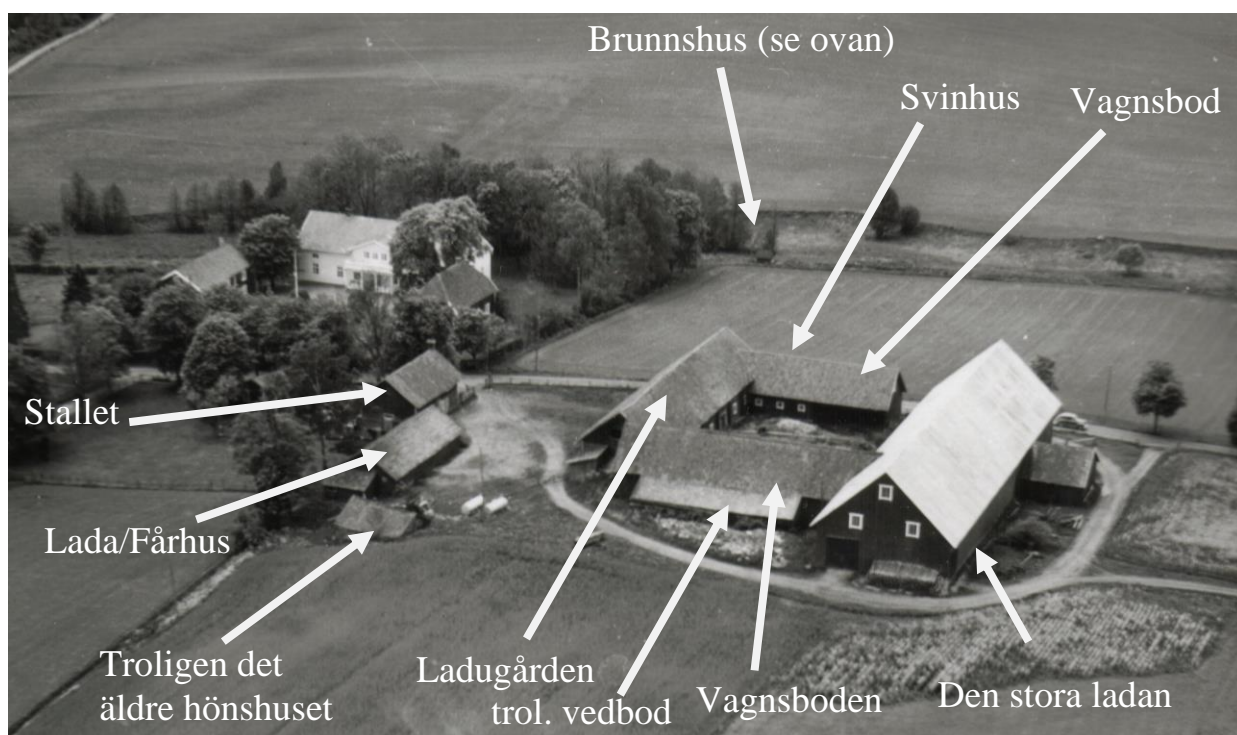
Byggnader på gården i försäkringsdokument från 1916

så många år före stallet. Kanske var det den som var ny i annonsen 1893 (se s. 111).

1937 har den tidigare foderladan rivits och i stället har vi en ny lada som är lite mindre än de tidigare och en, kallad stora ladan, som är betydligt större och har plåttak. Detta stämmer bra med *Svenska gods och*

gårdar (1941) som anger att den senare är byggd 1918. Utifrån måtten måste det vara foderladan som är den norra längan på den äldre kartan, och den stora ladan som tagit dess plats på den yngre. Den mindre ladan ligger tillsammans med stallet söder om ladugården på den yngre kartan, se även bild nedan. En annan förändring är att vagnsboden har rivits mellan 1916 och 1937 och en ny har byggts som är lite mindre och som har spåntak i stället för tegeltak. 1937 har det också tillkommit ett nytt svinhus som är större än det gamla och även innehåller en mindre vagnsbod. Även denna byggnad får spåntak och båda får detta utbytt mot tegel längre fram, först vagnsboden före 1947 och sedan svinhuset med den mindre vagnsboden före 1951. 1947 har det även tillkommit ett hönshus med plåttak. Även foderladorna försvinner, men dessa har troligen legat i anslutning till ängarna och inte ihop med övriga byggnader.

Efter 1956 har det inte tillkommit så många byggnader, men däremot har många gått ur bruk, förfallit och sedan rivits. Vagnsboden, den stora ladan och stallet, i viss mån även svinhuset, användes in på 1980-talet. Vagnsboden användes till skördetröskan, ladan som potatislager och svinhuset tjänade en kort period som hönshus. Efter att de sista hästarna flyttat ut ur stallet användes det som skaleri i början av 1990-talet och senare har det använts som förråd. Ladugården stod tom sedan 1955, men fick tillsammans med vagnsboden ändå nytt plåttak någon gång mellan 1957 och 1984. Även svinhuset med den lilla vagnsboden fick plåttak, fast först under början av 1990-talet. Den mindre ladan användes i början av 1970-talet som fårhus, men revs redan 1976. Utbyggnaden på den stora ladan revs före 1970. Den enda byggnad som tillkom under senare tid är en plåtbyggnad på gaveln av den stora ladan. Dessa två och stallet är idag de enda av byggnaderna som finns kvar. Ladugården, vagnslidret och byggnaden med svinstian revs efter 2012. Nedan ser vi de olika byggnaderna på ett flygfoto, troligen från 1950-talet.

Flygfoto från 1950-talet (år oklart men troligen 1957, se nedan)

Här kan vi också jämföra med ett flygfoto från 1957, som visar samma byggnader som ovan, fast i färg, ett flygfoto från 1980-talet och ett som nyligen hämtats från Eniros karttjänst.

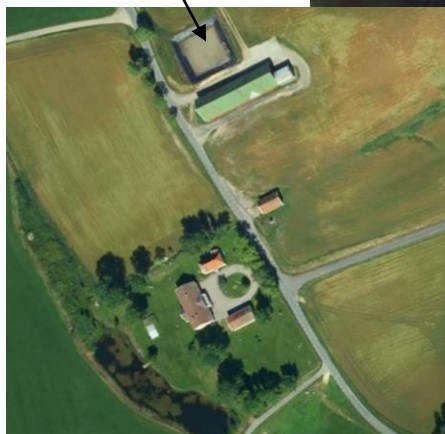
Flygfoto från 1957

ArkivDigital
Din nyckel till historisk kunskap

Bilden tillhör ArkivDigital (www.arkivdigital.se) och är en skanning av en provkopia (råkopia). ArkivDigital har flera miljoner liknande bebyggelsebilder från hela Sverige. Du får publicera enskilda bilder om du låter denna text stå kvar.

Gödseldamm,
byggd 2008-2009

Flygfoto från
Eniro 2019

Flygfoto från 1984, fotot köpt från
samma tjänst som fotot ovan

Ladugården, den stora ladan och vagnsboden

Nedan följer fler foton på hur byggnaderna har sett ut vid olika tidpunkter.

Ladugården, ovan tidigt 1950-tal och 2012 (t.h.)
nedan sent 1950-tal eller tidigt 1960-tal och 2004

Fönstren sattes igen med
svartmålade brädor efter 2004

Dörren och bryggan ut för mjölkleveranser togs bort före 1970

Härinne låg mejeriet
Plåttaket lades på före 1984

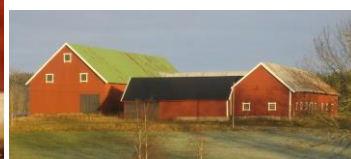
Gavlarna mot vägen 1950-tal och 2004

Plåttaket lades på under 1990-talet

Gavlarna mot vägen
1950-tal och 2006

Erik Lagervall och Urpo med Kaje

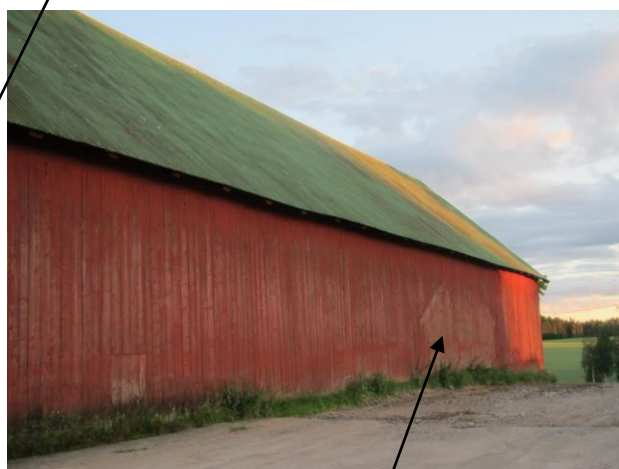
Vinkeln mellan vagnsboden och ladan ca 1945 (t.v.), 1950-tal (nedan) och 2012. På den senare bilden syns också tillbyggnaden med plåtväggar.

Tillbyggnaden till vagnsboden 2011 (syns på bilden nedan t.v.), troligen vedbod från början

Vinkeln mellan ladugården (t.v.) och vagnslidret (t.h.) med tillbyggnaden längst till höger. Foto från 2012.

Norrsidan på ladan 2012. Längst bort går det att se märken på väggen där den tidigare utbyggnaden anslöt.

Till vänster: här man kan se att ladugården inte hade spåntak under till skillnad från vagnsboden (se längre ner). Foto från 2007.

Ovan: Ingång till ladan/potatislagret 2012.

Ladan och svinstian med ladugården bakom från norrsidan 2012

Nedan: detalj från dörren mot vägen 2007

Nedan: 1990 gick en grupp Highland Cattle och betade på tunet mellan husen ovan. Den på bilden hette Fanny.

Dörrarna från vagnsboden ut till tunet 2012

Interiör ladugården 2012

Interiör vagnsboden 2012

Ingång till ladugården från vagnsboden 2011

Det gamla spåntaket ligger här kvar under plåttaket. Vagnsboden 2012.

Ingång till svinhuset 2007

Ladan invändigt 2007

Till höger stige upp till sädesmagasin i ladan, 2007

Stallet

Till vänster från 1960-talet och till höger två foton från 2012

Gjuten i Jönköping 1848 av en Rönnblom

Foton på stallklockan från 2007 (t.h.) och 2019 (när bilden)

Stallet användes som stall fram till slutet på 1980-talet och blev sedan skaleri och därefter förråd. Någon gång efter slutet av 1980-talet togs den röda panelen av från nedre delen av sidorna mot vägen och ladugården.

* * *

På vissa foton kan man också ana resterna av en allé som gick fram till gården i riktning från Habo kyrka (norrifrån). Flera träd togs ner under 1980-talet och dessa är de som var kvar 2012.

Övrig produktion på gården

Förutom själva jordbruksarbetet och djuren hade Lindhult under olika tidsperioder även kvarn, såg, benstamp, tegelbruk och bränneri.

Kvarn, såg och benstamp

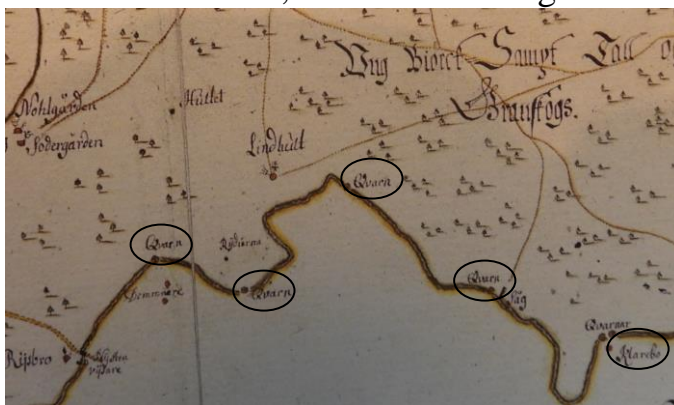
Redan under medeltiden var det vanligt med små kvarnar som användes för en gårds egna behov. De flesta av dessa var så kallade skvaltkvarnar som drevs av ett horisontellt liggande skovelhjul under en liten byggnad. Både äldre och yngre Västgöotalagen från 1200-talet tar upp regler för hur de här kvarnarna ska användas. Större hushåll hade ofta hjulkvarnar där

skovelhjulet stod upprätt och vattnet träffade hjulet antingen uppifrån (s.k. överfallskvarn), från mitten eller

Lindhults kvarn, 2019

underifrån. Dessa kvarnar hade större kapacitet än skvaltkvarnarna, men behövde också ett större vattenflöde. Framåt och särskilt under, 1800-talet övergick man mer och mer till hjulkvarnar eftersom de gamla skvaltkvarnarna inte räckte till för den befolkningsökning som då skedde i landet (Wikipedia). På den här kartan från 1711 kan vi se att det på den tiden fanns inte mindre än fem små kvarnar på den relativt korta sträckan Risbro - Klerebo.

När Lindhult fick sin första kvarn vet vi inte, men den fanns med på en lista över kvarnar som

Karta över Habo socken från 1711

kungliga kvarnkommissionen upprättade 1697 och i början av 1700-talet ansågs den gammal. Den hade fått förfalla under en period och i början av 1704 ansökte Andreas Lundelius till tinget om att få reparera den och även att få återuppbygga sågen. Det hade alltså funnits en såg tidigare, men den var antingen riven eller så förfallen att den inte gick att reparera. Ansökan beviljades och i december 1705 uppges att det sedan förra året finns både en mjölkvarn, av typen överfallskvarn, och en sågkvarn på gården. Lundelius har även reparerat dammfästena. Några månader senare berättar han själv i ett brev till landshövdingen att det var hans far,

Brynolf Lundelius, som hade tänkt bygga sågen, men att denne inte hade hunnit fullborda bygget. Andreas Lundelius uppger vidare att den ligger helt och hållet på Lindhults mark och att han låtit spränga bort ett berg för att få plats med sågen, något som var en stor omkostnad för honom, enligt honom själv ”mig hitintills mer till skada än fördel”. Han uppger också att kvarnen bara kan vara igång vår och höst och att dammen är ålderstigen.

Det största problemet vid den här tiden var hur ett avtal med Tornaryd, som ägde halva dammen, skulle upprättas för att båda parter skulle bli nöjda. Detta var en långdragen historia som går att följa i gårdsarkivet (se Tvisten om Lindhults kvarn och såg s. 118ff). Under perioder fick Tornaryd både mala fritt och få en viss mängd bräder sågade mot att de underhöll sin del av dammfästet. Från gårdsarkivet får vi också veta att varken kvarnen eller sågen verkar ha använts under Johan Linghs tid som ägare (1709-1725), främst eftersom han under större delen av tiden inte var bosatt på gården (se s. 13). Nästkommande ägare, Gustaf Mobeck, berättar att sågen redan när Johan Lingh tillträdde var mycket gammal och börjat förfalla, något som låter märkligt med tanke på att sågen byggdes så sent som 1704. Mobeck är dock ute efter att förklara varför Tornarydsborna inte har fått ut sin andel sågbräder och ville kanske få det att låta värre än det faktiskt var. Han berättar vidare att han själv fick låta reparera både damm, hus, redskap och själva sågbladet när han tog över gården.

Från karta över Tornaryds ägor 1749
Lantmäteriets historiska kartor

Några år senare, 1732, ansökte Mobeck om att kvarnen skulle skattläggas. Detta behövde göras för att de skulle kunna mala och såga åt fler och även tjäna pengar på det. Hans ansökan stöds av en namnlista som många män i Habo har skrivit under och där de beklagar sig över den långa vägen till skattlagda kvarnar, och begär att Lindhults kvarn ska skattläggas så att de kan använda den. I Vartofta härad finns tydligen ingen mer skattlagd kvarn på en mils avstånd från Lindhult. I ett av dokumenten gällande skattläggningen anger Mobeck att det hade funnits en kvarn på Lindhult sedan ”uråldriga tider”. I samband med utredningen görs 1736 en inspektion av den befintliga kvarnen och den beskrivs då vara en överfallskvarn med ett par stenar som kan mala 10 skäppor (ca 293 liter) mjöl om dygnet vid stort vattenflöde. Sågkvarnen kan vid samma läge i sin tur såga två tolfter bräder om åtta alnars (ca 4,7 meter) längd om dygnet. Vattenhjulet är 4,5 alnar (2,67 meter) högt och vattenrännan till både kvarn och såg 33 alnar (18 meter) lång. Vidare är dammen 44 alnar (25 meter) lång och 8 alnar (4,5 meter) hög.

Ärendet drar ut på tiden eftersom de behöver inhämta tillstånd från kapten Jon Philip Klingspor som är delägare i Hulebo kvarn och som är bosatt utomlands. Gustaf Mobeck avlider 1739 men på både änkan och sonen Lars Mobecks begäran tas ärendet upp igen 1745. Jon Philip Klingspor anges nu bo i Frankrike, men hans bror, kammarherre Christian Fredrik Klingspor, äger numera den andelen och han

träder in och ger sitt samtycke. Både han och andra ägare till närliggande kvarnar hade enats om några villkor som kvarnen måste uppfylla och de upprepas nu igen. Ett sådant är att kvarnen inte får ha mer än ett par stenar och inte får vara större än nio kvarter (ungefär 1,3 meter) tvärs över. Kvarnen får inte heller utökas med någon sikt och vattnet får inte hindras från att rinna fritt. Skatten bestämdes till tre daler om året med ränta. Trots detta har skattläggningen inte genomförts och blir klar först 1749 efter att Gustaf Mobecks änka Dorothea Barckman återigen i december året innan har skrivit till rätten och begärt det. Något senare, 1762, bestämmer hösttinget också om att fastställa sågkvarnslönen, som allmogen ska betala, till tre öre silvermynt för plankor och bräder upp till åtta alnar och fyra öre silvermynt för över åtta alnar.

Trots löftet om att kvarnen bara skulle ha ett par stenar utvidgas den så småningom till att ha två par. Exakt när detta skedde vet vi inte, men det nämns i en handling från 1811 om kyrkans andel av spannmål från kvarnarna och även i en tidningsartikel från Jönköpings tidning 1813. Senare under 1800-talet tillkom även en benstamp för att mala djurben till benmjöl (som var bra gödningsmedel). Både sågen och benstampen nämns i tidningsartiklar på 1890-talet, men lades senare ner, senast i början av 1900-talet. Kvarnen var igång ända in på 1950-talet, men med bara ett par stenar, sannolikt de äldre som bör ha varit störst. Någon gång under 1960-talet revs kvarnhuset och vattenrännan och bara ruinen av kvarnhusets grund, dammluckorna och axeln till vattenhjulet finns kvar idag. Utifrån dessa rester, platsens utseende och dokumenten ovan kan man ändå sluta sig till ungefär hur det kan ha sett ut när allt var igång under 1800-talet.

Till att börja med bör vi kunna räkna med att både stengrunden till kvarnhuset och delar av dammfästena fanns även på 1600-talet. När kvarnen byggdes har man sprängt bort delar av berget omkring för att bygga dammfästena och få plats för två luckor i dammen så att vattnet kunde regleras. En stor del av den bortsprängda stenen har troligen använts både till kvarnhuset, dammfästena och uppbyggnad till kvarnrännan. Vi vet att dammfästena har underhållits med hjälp av Tornarydsborna och det går att se på kvarnhuset att även detta har bättrats på, på vissa ställen med murbruk medan allt det övriga är kallmurat.

Murbruk i grunden, 2019

T.v. Kallmurat dammfäste på Tornarydssidan, 2019

I början av 1700-talet sprängdes ytterligare berg bort för att göra plats för sågen, som därför bör ha legat antingen tvärs över vattenfåran på den här sidan eller på nersidan av kvarnhuset. Det har troligen handlat om en träbyggnad med öppna väggar och ett separat, mindre vattenhjul som har drivit själva sågbladet med en egen vattenränna, som vi vet från ovan var lika lång som den till kvarnen.

I början av 1800-talet har det också tillkommit ett extra par kvarnstenar till själva mjölkvarnen och de måste ha legat i en separat byggnad eftersom det gamla kvarnhuset inte kunde rymma två hjulaxlar (se bilden nedan). Troligen har det varit en liknande lösning som på Klämmestorps kvarn utanför Jönköping där det sitter två kvarnhjul efter varandra med rännor som kan stängas och öppnas, bara att det nedre hjulet i det här fallet var

Klämmestorps kvarn, 2019

fästat till en tillbyggnad och inte gick in i själva kvarnhuset. Om inte sågen har flyttats är det troligast att sågkvarnen har legat tvärs över vattenfåran uppbyggt på stenspelare. Sågen behövde inga kvarnstenar för att drivas och eftersom det mesta var gjort i trä var den lättare att lägga där och ev. rester har försvunnit sedan länge.

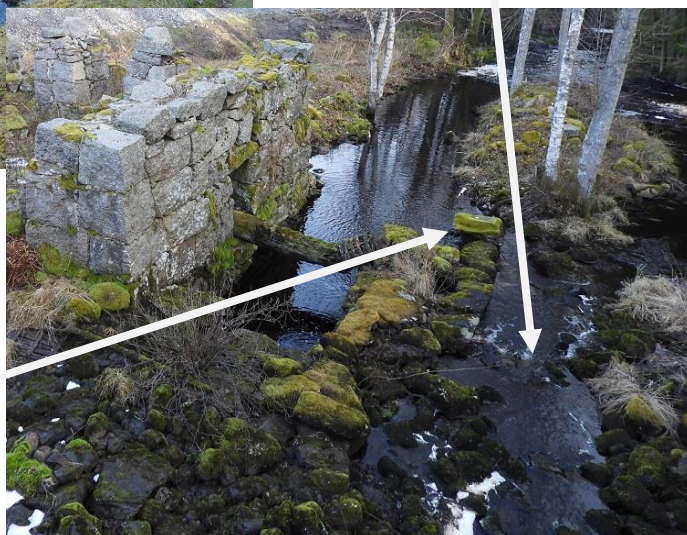

Lindhults kvarn 2019

Här låg troligen utbyggnaden med det extra paret kvarnstenar

Kvarnhuset med axeln kvar av det gamla kvarnhjulet

Sågkvarnen kan ha legat över den här vattenfåran.

Troligen har den här platta stenen utgjort grund för en byggnad.

Även tillbyggnaden till kvarnhuset är riven, men här finns det rester av grundstenar och annat som avslöjar att det har legat en byggnad här. Troligen har denna varit byggd mestadels i trä, eftersom det finns så lite bevarat.

De större stenarna i mitten av bilden är sannolikt rester efter grunden. Troligen har det funnits en lucka in till kvarnhuset genom en av fönsteröppningarna.

Sett från vägen

Om allt detta stämmer har ingången till såghuset antingen skett genom övervåningen på det gamla kvarnhuset eller via en separat brygga. Jämför t.ex. med hur det ser ut på Brunnsbacka sågkvarn som är mer välbevarad.

Brunnsbacka kvarn, foto lånat från hylteturist.blogspot.com.

Kvarnhuset

Såghuset med brygga

Det andra paret kvarnstenar, de i tillbyggnaden, har troligen drivits av ett något mindre vattenhjul än det första paret, och även sågen har drivits av ett mindre hjul eftersom det är mindre djupt i den fåran. Till alla hjulen har det funnits rännor från den närmaste dammluckan med separata luckor som gick att öppna och stänga för varje hjul

Troligen stenar som höll upp vattenrännorna
foto 2019

(som på Klämmestorps kvarn på bilden ovan). Den stora mängden stenar mellan dammluckan och kvarnhuset är sannolikt rester av den uppbyggnad vattenrännorna vilade på.

Av de två kvarnstenar som låg i kvarnhuset togs en upp, troligen i samband med att kvarnhuset revs på 1960-talet, och lades i trädgården på Lindhult. En annan gammal och mindre kvarnsten, från det andra paret eller kanske en äldre, har delats och ligger som kantsten i fåran utanför. Den andra halvan ligger troligen någonstans i stenhögarna nedanför dammluckan, kanske i mindre bitar.

Ovan foto från 2004, till höger foto på en halv kvarnsten som används som kantsten, 2019

Den andra stenen i det paret kan vara den som förr låg längst ner i trappan utanför rättarbostaden. Storleken är ungefär densamma och här är det troligen en hel sten utan hål i mitten. Ytterligare en gammal kvarnsten, fast delad, verkar ligga framför dörren till magasinet. Troligen är detta en del av den sten som var i par med den i trädgården, men det är svårt att avgöra säkert, eftersom den ser något mindre ut på bilden. Som syns nedan har den haft märken runt om kanten.

Trappstenar från rättarbostaden 1982 respektive magasinet 1988

Märken runt kanten

För att reglera vattnet till kvarnen var det viktigt att ha två dammluckor som kunde öppnas och stängas separat. När kvarnen inte användes leddes vattnet ut i den andra fåran för att inte slita på kvarnen i onödan, och när den behövdes kunde man öka vattentrycket genom att stänga den andra luckan. Upphissningsanordningarna för luckorna och även luckan till den borte fåran är idag borta, men dammluckan för den fåra som ledde till kvarnen finns kvar och från baksidan kan man se att den är gjord av trä. Här rinner vattnet över bara när det är högt vattenstånd. Det finns dock ett litet utlopp för vattnet en bit ner på dammväggen

(se foton nedan). Det är oklart om detta har använts till något och om det har funnits en lucka, eller om hålet har uppkommit p.g.a. bristande underhåll.

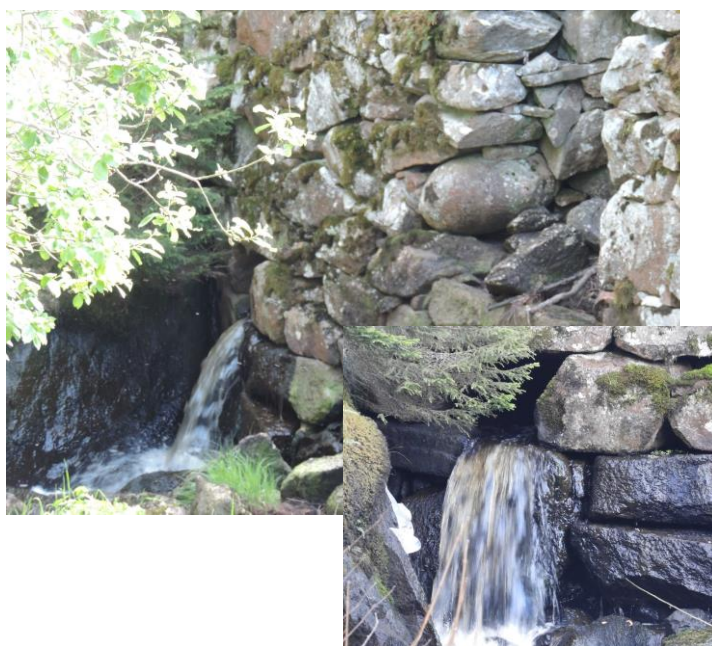
Kvarndammen med båda dammluckorna, 2019

Den gamla dammluckan i trä 2019

Ovan: högt vattenstånd 1986
Till höger: hålet längre ner på dammväggen 2013 och längst till höger 2019

När kvarnhuset revs togs tak och väggar, liksom inredning och trågolvet inne bort, men fönsterkarmarna och vattenhjulet fick vara kvar. Fönsterkarmarna fanns kvar ännu i början av 1980-talet och så sent som 2013 fanns de sista resterna av vattenhjulet kvar. Idag är även de borta och trästocken som utgjorde axel för hjulet har knäckts.

Foto ur Nordström 1980

Resterna av kvarnhjulet 1986, 2013 och 2019

På baksidan av dammväggen finns en nisch för förvaring, foto 2019

Eftersom kvarnhuset nyligen har röjts upp går det nu att se in i det och ana hur det kan ha sett ut förr i världen. Som visas på bilden nedan har ingången varit till det övre planet och det har därmed funnits en trappa någonstans. Det går också att se hur noga äldre tiders kvarnbyggare var med att sätta fast det inre metallhjulet som höll fast hjulaxeln.

Foton 2019

Den äldsta bilden på hur kvarnhuset sett ut på utsidan är från 1957 (detalj från fotot på sida 72). Här ser vi både själva kvarnhuset och den vattenränna som fanns då. Vi ser att det fanns en övervåning och att kvarnhjulet var överbyggt. När bilden togs hade den bara stått tom några år. Den andra bilden nedan är från 1960-talet och här är huset fortfarande intakt.

Insidan full med träd 1986

Detalj från flygfoto 1957 och diabilid från 1960-talet

Till skillnad från kvarnen har broarna underhållits även om de inte håller för något så tungt som biltrafik. De nuvarande broarna lades om i mitten på 1980-talet.

Broarna 1988 och 2019

På platsen har, som nämnt, även funnits en benstamp, men var den har legat är svårt att se utifrån hur platsen ser ut idag. Troligen har det varit ett litet hus med ett litet hjul till, alternativt att den varit inhyst i något av de andra husen. Vad gäller kvarntorpet och övriga byggnader på platsen, se under torpet Rödjestugan nedan på s. 68.

Tegelbruket

På 1800-talet var det ganska vanligt att gårdar hade sina egna tegelbruk och det finns flera på gårdarna runt omkring Lindhult. Tegelbruket på just Lindhult har byggts av Carl Svensson som kom till gården 1851, bara 22 år gammal, och den var från början tänkt att ge ett överskott som kunde säljas. Redan 11 oktober 1853 finns en annons inne i Jönköpingsbladet (KB) om att Lindhults tegelbruk nu finns och erbjuder både tak- och murtegel för försäljning och beställning. Det kunde köpas både på plats, i F.J. Petterssons salubod och levereras till Domsands lastageplats.

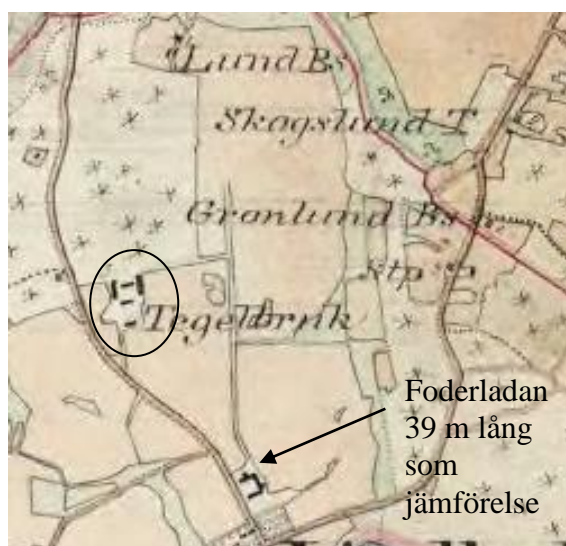

Ruinen efter tegelbruket 2012

Den förste tegelslagaren, Johan Bergander från Bjurbäck (se vidare under torpet Carlslund s. 90), flyttar inte hit förrän 1854 så antagligen har själva tegelbruket byggts först och skötts av gårdens drängar innan de byggde bostadshuset och kunde rekrytera en riktig tegelslagare. Mellan 1853 och 1866 finns ytterligare flera annonser i olika Jönköpings-tidningar (KB) där Carl Svensson annonserade ut tak- och murtegel för försäljning och beställning. I en annons i Jönköpings tidning från 1866 omtalas teglet som "Lindhults välkända". Att det ändå lades ner redan före 1879 berodde troligen på att Carl Svensson flyttade från gården 1875 och nästa ägare inte var lika intresserad, plus att det kanske också hade blivit för stor konkurrens från industritillverkat tegel.

Tillverkningen av tegel gick i regel till så att man hämtade mager lera ur marken, rensade ut stora stenar och krossade små samt blandade lerans olika lager väl. Ämnen som sågspån, växter och annat kunde blandas i för att göra teglet mer poröst eftersom de försvann i bränningen och lämnade hålrum efter sig. Sedan formpressade man leran till tegelblock eller takpannor. Det mjuka teglet skulle torka efter formningen och ofta skedde detta genom att teglet fick torka plant på sand det första dygnet och sedan staplas glest i torklador innan det brändes vid en hög temperatur (Wikipedia).

Den bästa källan till hur det har sett ut på platsen är den samtida häradsekonomiska kartan från 1877-1882. Här ser vi fem olika byggnader, varav bara en har lämnat spår efter sig tills idag i form av ruinen på bilden ovan. Detta är med all sannolikhet själva ugnen där teglet brändes eftersom den hade extra tjocka murade väggar. Med vägledning av var den ligger idag är detta

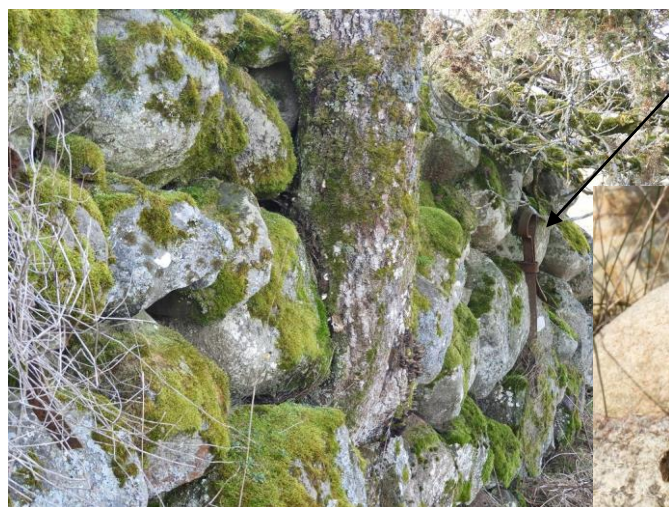
Häradsekonomiska kartan 1877-1882

troligen den mellersta eller södra av de tre byggnader som ligger i öst-västlig riktning på kartan. De två största byggnaderna som ligger i nord-sydlig riktning är troligen torklador. Dessa var troligen enklare byggnader med tak, men öppna väggar. En uppfattning om storleken kan man få om man jämför med foderladan på Lindhult som var 39 meter lång och troligen är den på kartan ovan (se även s. 43). Vi vet att det fanns minst ett bostadshus på platsen, troligen två, och det bör ha funnits även minst en ladugård, men det är också möjligt att något redan var rivet när kartan gjordes. Jämfört med Nyhagen på andra sidan vägen verkar alla byggnaderna vara för stora för att vara bostäder.

Ovan: resterna av tegelbruket sett från vägen vid Nyhagen. Skylden med blå topp är uppsatt av Habo torpinventering. Till höger: ett ankarslut på baksidan av ruinen. Foton 2019.

På resterna av tegelbruket kan man på flera ställen se gamla ankarjärn sticka fram. Dessa användes för att hålla ihop olika delar i en byggnad genom ett inlagt järn och kunde på så sätt förankra trä- och järnbalkar i ett angränsande murverk. Ankarjärnet fästs i regel med en smidd ögla trädd genom ögla från järnet, s.k. ankarslut (Wikipedia). Just den här varianten av ankarslut var vanlig vid mitten av 1800-talet.

Baksidan av tegelbruket med ett synligt ankarslut. Foto 2019.

Nedan: rester av tegel finns kvar bland stenarna i ruinen. 2019

Bränneri

På gården har det också funnits ett ångbränneri, men det har inte lämnat många spår efter sig, varken i gårdsarkivet eller i form av ruiner efter byggnader. Det äldsta belägget vi har är från Kungliga bibliotekets tidskriftsamling (KB) där det nämns 11 januari 1862 i Lidköpings tidning, i en kungörelse över kontrollörer för anmälda brännerier. Här nämns att mängden brännvin som kunde produceras per dag var 425 kannor (ca 1114 liter). Samma typ av notis är också införd 17 september samma år då mängden var 400 kannor och i november 1868 i Falköpings tidning då mängden var 320 liter.

Bränneriet tas också med i en försäljningsannons för gården 1872 (Jönköpings tidning 13 juli, KB), men är inte nämnd vid försäljningen 1892. Däremellan tas det upp i Rosenbergs geografisk-statistiska lexikon över Sverige från 1883. Det bör alltså ha funnits åtminstone från 1862 och sedan lagts ner någon gång mellan 1883 och 1892. Troligen var det den driftige Carl Svensson, som också startade tegelbruket, som startade verksamheten och den lades ner under hans efterträdare Johan Åbergs tid på gården. Med vägledning av svensk alkohollagstiftning kan vi vara säkra på att det rörde sig om kommersiell brännsvinsframställning. Husbehovsbränningen hade nämligen förbjudits redan 1860 (Wikipedia). Regleringen var därför noggrann och gården betalade skatt efter mängden brännvin som producerades. Troligen blev det allt svårare att få någon lönsamhet i verksamheten och därför blev den inte så långlivad.

Trots att det inte finns några rester kvar av själva bränneriet kan vi göra en ganska kvalificerad gissning om var det har legat. Ett ångbränneri behövde tillgång till stora mängder vatten och bör därför lämpligen ha placerats nära ett vattendrag. Eftersom bränneriet fanns när den häradsekonomiska kartan gjordes är det väldigt troligt att bränneriet är placerad i en eller flera av de byggnader som ligger längst ner av byggnaderna på gården, på ömse sidor om kvarnavägen. Det syns inte på kartan, men det rinner en bäck precis förbi och Domneån är inte heller långt borta. Närmare än var det troligen för sankt att bygga även då.

Byggnaderna på kartan låg på ömse sidor om vägen precis i svängen. Foto från 2006

Häradsekonomiska kartan 1877-1882

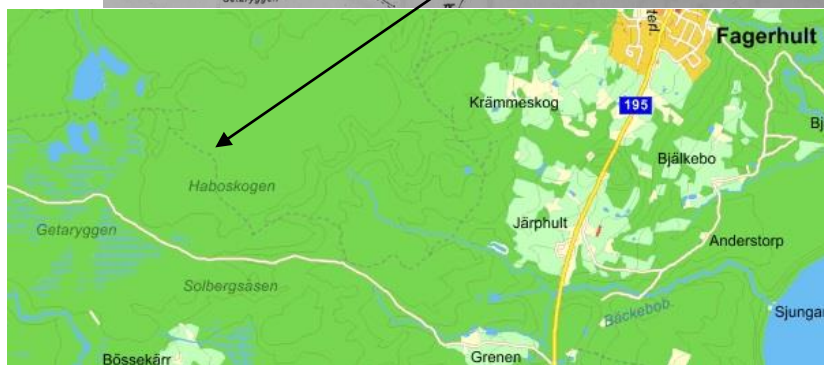
Skogsskiften

Som tidigare nämnt hade Lindhult under lång tid två skogsskiften, ett i Furusjö och ett i Gustav Adolf. Hur länge de har tillhört gården har jag inte hittat några uppgifter om men troligen åtminstone från mitten av 1700-talet. Eftersom det fanns bosättning på skogsskiftet i Furusjö vet vi mest om den marken, medan den andra mest omnämns i köpehandlingar och dylikt. Båda styckades av från gården 1921 och behölls av John Persson när han sålde Lindhult. De fick då beteckningen 1:6 och omfattade tillsammans 67,23 hektar mark.

Skogsskiftet i Gustav Adolf låg ganska nära Källebäcken som var augment (se s. 74) till Lindhult i de tidiga källorna och gränsade till Haboskogen, som nu är ett naturreservat. Det verkar inte ha funnits någon bebyggelse på marken varken i nutid eller tidigare.

Kartor från gårdsarkivet 1977 och från Eniro 2019 över Haboskogen med Lindhults skogsskifte

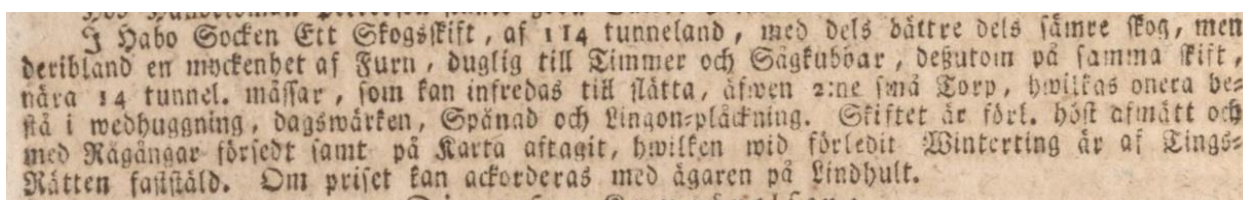

Skogsskiftet i Furusjö låg strax öster om Furusjön och där kommer det första belägget från mantalslängderna där Hässlebolet 1767 omtalas som ett nytt torp. Som vi kan se på sockenkartan från 1711 fanns ingen bebyggelse på platsen då. Framåt slutet av 1700-talet finns även torpet Stallerhult belagt och det kom att bli ett så viktigt torp att skogsskiftet senare ofta kallades för "skogsskiftet Stallerhult". Torpet Hässlebo(let) var obebott ca 1790-1821, men från ca 1800 fanns även Rävåsen som började som torp och senare blev backstuga. Senare under 1800-talet ersattes det av Sjöstugan (se vidare nedan s. 83).

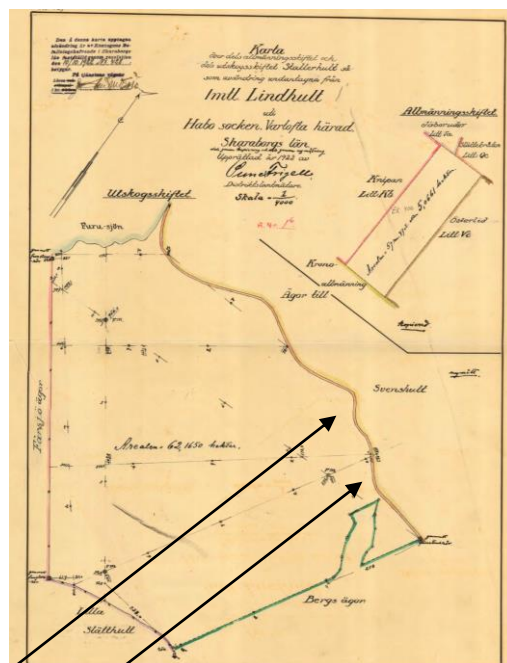
Ovan: Furusjö på sockenkartan 1711. (Stavningen Fårsjön växlar med Furusjön i tidiga källor)

I husförhörslängderna 1810-1820 finns noterat ett "abalienerat" skogsskifte, vilket betydde en egendom som har avyttrats genom donation, köp och förpantning (Förvaltningshistorisk ordbok). Detta omfattar Stallerhult och Rävåsen och nämns bara för tiden fram till 1820. Förklaringen finns i en tidningsannons i Jönköpings tidning från 1810 (KB). I detta annonseras ett skogsskifte om 114 tunnland (ca 57 hektar) ut till försäljning av ägaren på Lindhult, som då var kapten Hulting. Platsen uppges omfatta både skog, mest furu, mossar och två små torp. Skiftet uppges också ha blivit uppmätt året innan och ha utmätta rågångar (gränsmarkeringar). I annonsen framgår också att torparfamiljerna, förutom dagsverken, även betalade sin hyra genom vedhuggning, spånad och lingonplockning. Torpen är då Stallerhult och Rävåsen (som inte övergår till att bli en backstuga förrän i slutet av 1820-talet). Av allt att döma har skogsskiftets marker arrenderats ut mellan 1810 och 1820 och sedan återgått till Lindhult. Någon försäljning blev det i alla fall inte tal om.

Jönköpings tidning 1810-05-19, under rubriken "Till salu finnes"

När Lindhult bytte ägare 1921, avsöndrade den tidigare ägaren John Persson, både skogsskiftet, som då kallades Stallerhult, och skogsskiftet i Gustav Adolf och behöll dem för egen räkning. Just då var ingen av stugorna bosatta och det syns heller inga byggnader på kartan som då upprättades. Av allt att döma ägde han fortfarande Stallerhult 1941 (Svenska gods och gårdar, se även i ägarlängden ovan) och två tomter på marken 1955 (Sveriges bebyggelse 1955, s. 472). Detta är troligen de två tomter som än idag har Lindhult som fastighetsbeteckning och de ligger ganska nära där Stallerhult en gång låg, se kartan nedan. Av den övriga marken äger idag Habo kommun det mesta. Här fanns 1940 och 1950 också hus med namn som Granbacken, Lyckebo och Tallbacka.

Avsöndringskarta skogsskiftet 1922
Jämför den äldre kartan på s. 65

Här låg torpet Stallerhult

Tomter med beteckningen
Lindhult i Furusjö

Tomtkarta från Hitta.se 2019

Torp, stugor och andra boställen

Under gården har det också funnits en rad torp, stugor och andra boställen. En del av dem låg i anslutning till något som var ekonomiskt viktigt för gården, som kvarnen, tegelbruket och skogsskiftet, medan andra har placerats ut där det gått att avdela en lämplig bit mark. I många fall fungerar torpen inte som torp hela tiden, utan kan övergå till backstugor under vissa tidsperioder. Ibland bor det äldre föräldraparet kvar utan någon ny torpare på plats och då kan torpet tillfället bli en backstuga (se vidare s. 67 nedan om begreppen) och marken skötas under gården. När det sedan kom en ny torpare återgick stället till att skötas som ett torp igen. Om mannen dog var det dock vanligt att änkan och barnen fick flytta till en annan backstuga så att en ny torpare kunde flytta in.

Torpen på Lindhult har varierat ganska mycket genom åren, men med hjälp av kyrkoarkiven, kartor och andra källor går det att reda ut vilka de var och i de flesta fall var de har legat. De äldsta beläggen vi har är från gårdsarkivet där det runt 1705 talas om en kvarn och såg, belägen vid Rödjestugan. Soldattorpet Hultet ska också ha funnits redan på 1600-talet (Alnefelt 1985, s. 543).

Sockenkarta 1711. Torpen Rödjorna, Hultet, och Lund

Nästa källa är sockenkartan från 1711 där tre torp finns med; Lund, Hultet och Rödjorna med kvarnen. I mantalslängderna tas torpen upp från ca 1727 och då nämns både Rödjestugan, Lunden och ryttaren Harald, som då bodde på Hultet. Först i slutet av 1700-talet tillkommer fler torp i källorna och nu kan vi vara mer säkra på att de sannolikt är ganska nya när de nämns. Det första som nämns är en backstuga 1764 där "änkan Annika" var inhyt och sedan Hässlebolet 1767 där det anges vara ett nytt torp. Detta anges dock vara raserat redan 1794. Därefter tillkommer Stallerhult och Gustafsberg i mantalslängden 1790, 1792 återkommer backstugan där "änkan Annika" var inhyt efter att ha saknats en tid, och 1796 också Nyhagen, som dock bara kallas "ett nybygge". I den första husförhörslängden från 1800 finns alla ovan nämnda torp med, utom förstas Hässlebolet, och dessutom torpet Rävåsen på skogsskiftet i Furusjö. Under 1800-talet och början av 1900-talet tillkommer sedan torp och backstugor med namn som Carlsryd, Hässlebo, Carlslund, Hästhagen, Sjöstugan och Högalund (se vidare om respektive torp längre ner).

Några av dessa torpställen finns fortfarande kvar och andra är sedan länge rivna och bortglömda. Utifrån materialet kan vi i alla fall göra ganska bra uppskattningar om var de har legat. Till att börja med kan vi ganska enkelt urskilja tre torp som låg på skogsskiftet i Furusjö utifrån följande kartor.

På den moderna kartan från Eniro över dagens Furusjö kan vi hitta både Stallerhultsvägen och ett ställe som heter Hässlebo. Att även Sjöstugan måste ha legat här (där det faktiskt finns en sjö) kan vi också vara säkra på och troligen låg det precis vid vattnet.

På den äldre kartan nedan ser vi också Stallerhult och skogsskiftets omfattning.

Karta från Eniro 2019

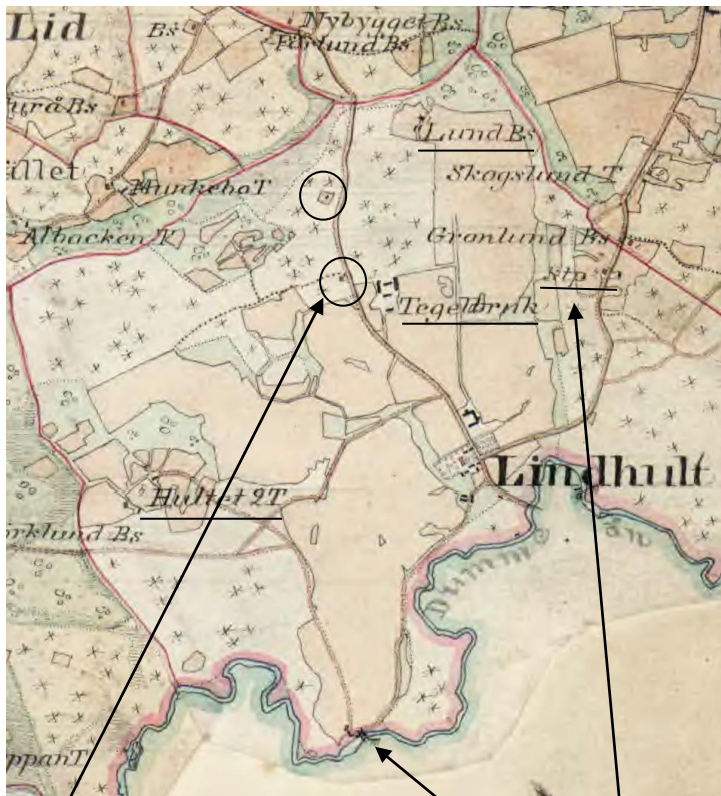

Häradsekonomska kartan 1877-1882 över Furusjön och Lindhults skogsskifte. Här är bara Stallerhult utmärkt.

Det äldre Hässlebolet är med största sannolikhet samma som Hässlebo. Var Rävåsen låg vet vi inte, men eftersom namnet antyder en skogig ås så var det i alla fall inte nära vattnet, kanske i närheten av Stallerhult där det är ganska kuperat. På kartan från slutet av 1800-talet finns Stallerhult med och dessutom en backstuga precis i närheten.

Det finns ytterligare en vid sjön och det bör förstås vara Sjöstugan.

Om vi tittar på samma karta, fast över Lindhult i stället, kan vi få en ganska god bild av vilka torp som fanns 1877-1882. Om vi tar bort de torp och stugor vi vet låg i Furusjö så var de aktiva torpen då, enligt husförhörslängden 1876-1880, Hultet, Rödjestugan, Lunden, Gustafsberg, Tegel bruket Carlslund och Hästhagen. Nyhagen finns dock i husförhörslängderna både före och efter och bör också finnas med här.

Nyhagen Rödjestugan med kvarnen Soldattorp
Häradsekonomiska kartan 1877-1882

(Skogslund och Granlund ligger på Äskhults mark).

På kartan hittar vi Hultet och Lund på samma platser som på kartan från 1711. Rödjestugan finns inte utsatt med namn, men byggnaderna är markerade vid ån. Dessutom finns tegelbruket markerat och förkortningen stp visar soldattorpet Gustafsberg.

Återstår då att placera Nyhagen och Hästhagen. På kartan ser det ut att finnas två stugor utan namn. Eftersom Nyhagen finns kvar än idag kan vi vara ganska säkra på var det låg även då och att det är den södra av de två stugorna. Den sista stugan ligger ungefär där Högalund ligger idag. Detta kan dock inte vara Hästhagen utan är möjligen en backstuga (se längre ner i sammanställningen av torpen).

Förutom svårplacerade Hästhagen och backstugorna har vi också kvar Carlsryd som inte längre fanns kvar när kartan gjordes. Det finns goda skäl att placera också Carlsryd på gårdens ägor, se under det torpet nedan (och sammanställningen av torpen i slutet).

Flera torp såldes av under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet som vi redan sett. Först avsöndrades Hultet, och sedan även Rödjestugan och Högalund. Senare avsöndrades även skogsskiftena i både Furusjö och Gustav Adolf. Under senare delen av 1900-talet avsöndrades även Nyhagen, det röda huset vid smedbostället och en bit mark som Lindhults kraftstation låg på. Endast Hultet och en del av Rödjestugans mark köptes tillbaka. Läs mer under respektive torp eller stuga nedan.

Användbara torptermer

Torp

Torp var en arrendeform där torparen hyrde eller fick bygga sig ett litet hus med mark omkring och arrendet betalades in natura, främst i form av dagsverken på den gård som ägde marken. Torparen och hans familj levde då på avkastningen från det egna jordbruket på torpets mark samtidigt som de var skyldiga att göra dagsverken. Det gjordes flera reformer under 1700-talet som gynnade torpen. 1743 blev torp på enskild bondemark skattebefriade, 1757 samma på kronohemman och 1762 fick bönder rätt att tillåta backstugor på sin jord. (Habo kommun 2016, s. 32). Torpens betydelse minskade under senare delen av 1800-talet med industrialiseringen, förbättrade jordbruksmetoder och en gradvis övergång till kontantarrenden där torparen betalade arrendet i pengar i stället för i arbete. 1943 försvann de sista då dagsverken förbjöds som en betalningsform för arrenden (Wikipedia).

Backstuga

Backstugor var ofta byggda på byns allmänning eller på en bit mark som en jordägare upplåtit, ofta på mark som ändå inte kunde odlas. Backstugusittaren betalade ingen hyra och både hus och en mindre jordplätt lånades ut av jordägaren. De flesta som bodde så här var mycket fattiga och försörjde sig på tillfälliga arbeten, hemslöjd med mera. De kunde också ha några mindre djur, såsom grisar, getter och höns. Det fanns också hantverkare och daglönare som bodde på det här sättet utan att vara fattiga (Wikipedia).

Äldre måttenheter som användes på 1800-talet

(Några av dessa förekommer i vissa textavsnitt om torpen nedan)

Äldre mått	Omvandlat till dagens	Äldre mått	Omvandlat till dagens
1 famn (= 3 alnar)	Ca 1,78 meter	1 tunna (torra varor)	Ca 146 liter
1 aln (= 2 fot)	Ca 0,59 meter	1 tunna (våta varor)	Ca 125 liter
1 fot (=2 kvarter)	Ca 0,29 meter	1 kanna (= 2 stop)	Ca 2,6 liter
1 kvarter (= 6 tum)	Ca 0,5 meter	1 stop	Ca 1,3 liter
1 stång (= 10 fot)	Ca 2,97 meter		
1 skeppund (= 400 skålpund)	Ca 170 kg		
1 skålpund (= 32 lod)	Ca 425 gram		
1 lod	Ca 13 gram		

Alla mått hämtade från <http://www.ukforsk.se/subjects/enheter.htm>.

Rödjestugan (kvarntorpet)

Torpet Rödjestugan anlades förmodligen samtidigt som kvarnen och eftersom den senare ansågs gammal i början av 1700-talet kan vi räkna med att torpet åtminstone går tillbaka till första halvan av 1600-talet, förmodligen ännu längre. Namnet kommer av att det har skett en röjning av skog på platsen, troligen i flera omgångar eftersom platsen även ibland kallas Rödjorna (ungefär lika med röjningsplatserna). Från början fanns det ett kvarnhus och ett torp med tillhörande uthus. På den här

Sockenkartan 1711

kartan från 1711 ser vi både torpet och kvarnhuset inritade och vi ser att torpet låg en liten bit ifrån vattnet, ungefär där det ligger även idag. I början av 1700-talet uppfördes även en såg och under 1800-talet tillkom också en tillbyggnad med ett extra par kvarnstenar och en benstamp (se s. 50ff ovan). För att driva allt detta räckte det ofta inte med bara en mjölnare utan det fanns en eller flera mjölnardrängar. Enligt ett avtal med Tornaryd hjälpte de till med underhåll av dammfästena och annat liknande mot att de fick mala avgiftsfritt och de fick även en viss mängd bräder från sågen (se vidare tvisten om kvarnen och sågen s. 118ff).

I kyrkoböckerna kan vi se att det varierade om kvarnen sköttes av mjölnare i torpet jämte eller om den brukades under gården. Det tidigaste belägget vi har är från mantalslängderna 1727 då det bodde en mjölnare vid namn Håkan i Rödjestugan (eller Röystugan som den skrevs då). 1740 fanns där i stället en Anders och 1765 en Måns. På 1790-talet hette mjölnaren Abram Andersson och i början av 1800-talet var det Anders Larsson, född 1764 i Dartorp som bodde i stugan med sin hustru Ingrid och dottern Greta. Många av de familjer som bodde här stannade bara några år och avlöstes av en annan familj.

Ibland har det funnits både en mjölnare med familj och en torpare med familj så man kan gissa att kvarn och såg, i alla fall periodvis, var så arbetskrävande att mjölnaren inte också kunde klara att sköta ett vanligt torp. I perioder brukades kvarn och såg under gården och då hände att mjölnaren inte ens bodde på Rödjestugan utan att den enbart var bebodd av en vanlig torparfamilj. I början av 1820-talet var t.ex. mjölnaren, i det här fallet Magnus Pettersson från Malm-bäck bosatt på själva gården, med "fästekvinnan" Maria Rundqvist från Jönköping och dottern

Häradsekonomiska kartan 1877-1882

Johanna född 1823. Därefter fanns under några år ingen mjölnare alls och då kan man gissa att kvarnen varit stängd för reparationer eller av annan anledning (se även tvisten om kvarnen s. 118ff).

När det till sist kom en ny mjölnare bodde han inhyst på Hultet, i det här fallet mjölnaren Anders Svensson från Svenshult med hustru Britta och dottern Maja Stina, född 1815. De avlöstes av mjölnaren Johan Petter Kindgren och även Lars Andersson som också bodde på Hultet, den senare dock bara ett år. Under den här tiden bodde flera vanliga torpare på Rödjestugan, längst av dem Johannes Dahqvist som flyttade hit under början av 1820-talet och blev kvar något tiotal år innan han flyttade till det ganska nya torpet Carlsryd (se under detta) med hustrun Johanna Andersdotter och flera barn.

Först på 1830-talet bor mjölnaren på Rödjestugan igen och den förste är ovan nämnde Johan Petter Kindgren som flyttar från Hultet till Rödjestugan runt 1834 med hustrun Catrina Jonasdatter och tre söner, varav en dock dör i december det året. Mjölnaren har dock fortfarande inte hand om hela torpskötseln utan det kommer även en ny torpare, Magnus Andersson med hustru Stina och fyra barn som tar över efter Johannes Dahqvist. Den senare är dock tillbaka igen från Carlsryd 1839 och nu benämns han mjölnare. Den här gången stannar han till 1843 då han flyttar till Nyhagen med hustrun Johanna och fyra barn. Han är då 45 år och börjar antagligen få svårt att klara det tunga arbetet. Under det sista året som mjölnare har han en mjölnardräng, Johan Pettersson från Dädesjö, och denne tar sedan över och det anges att han arrenderar kvarnen. Han är född 1818, gift med Johanna Bengtsdotter född 1825 i Habo och de har två barn födda 1845 och 1846.

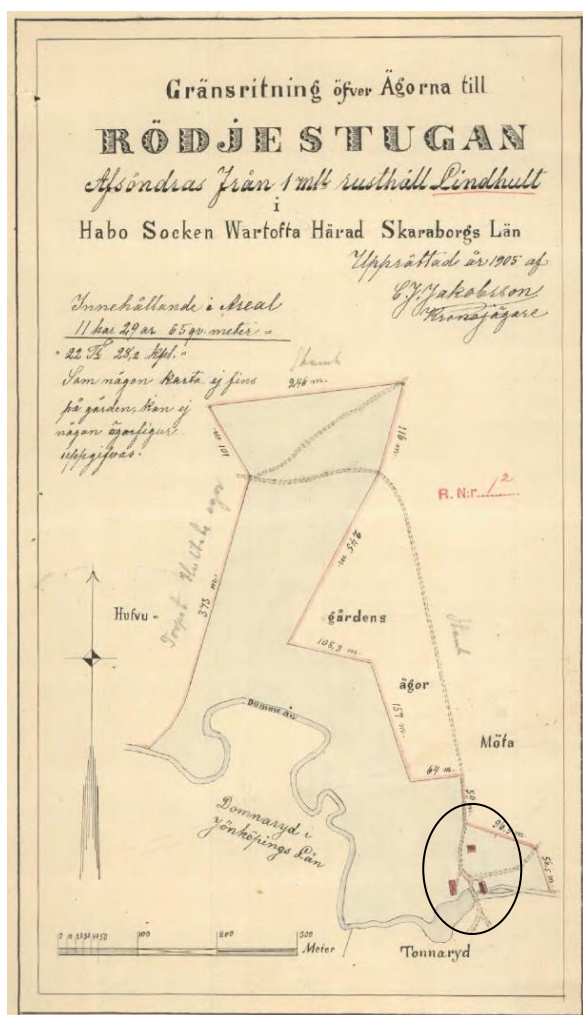
Inte hellre han blir så långvarig på platsen och i mitten av 1850-talet finns det i stället en mjölnare vid namn Peter Pettersson med familj som bor i Rödjestugan några år fram tills att de flyttar till Järstorp 1858. Nästa mjölnare är August Ferdinand Dahqvist som flyttar hit 1863 och tidigare har bott på Lunden och även tjänat som dräng på gården. Han är son till den tidigare mjölnaren Johannes Dahqvist (se ovan) och bor här några år med sin hustru Britta Cathrina Pettersdotter från Öggestorp och två döttrar födda här 1864 och 1866. Familjen flyttar sedan vidare till Järstorp 1867. Som hjälp har de haft flera olika drängar som var och en bott där upp till något år. Därefter kommer Gustaf Andersson vars hustru Charlotta är dotter till Petter Håkansson i Lunden (se detta torp). ”Svärfader Petter” bor med dem här ett tag, men flyttar tillbaka till Lunden 1871, samma år som dottern med familj flyttar till torpet Rödjorna under Ebbarp.

Nästa mjölnare heter Jöns Johansson och är född 1827 i Barnarp. Han kommer hit 1871 från Bjurbäck med hustrun Anna Maria Andersdotter, född 1830 i Vrigstad och sju barn födda mellan 1858 och 1871. Hela familjen flyttade vidare till Järstorp redan 1874. Därefter anges att kvarnen arrenderas av Johannes Pettersson i Risbro. Denne är troligen bror till Johan Pettersson som arrenderade kvarnen på 1840-talet och han bodde då ett år på Rödjestugan som dräng. Detta verkar vara en tillfällig lösning för redan 1875 finns det en mjölnare på platsen igen och även den här gången är det ett bekant namn.

Det är Gustaf Andersson som flyttade därifrån med sin familj 1871 som nu är tillbaka och också har tagit sig det passande efternamnet Qvarnström. Nu har

familjen sex barn födda mellan 1865 och 1879, fem söner och en dotter. De blir kvar på torpet och stannar även när det i början av 1890-talet kommer en ny mjölnarfamilj. Gustaf Qvarnström övergår nu till att vara torpare, antagligen för att kvarnarbetet hade blivit för tungt. Eftersom han var född 1828 eller 1829 var han nu en bit över 60 år, vilket var en ganska hög ålder på den tiden. Den nye mjölnaren heter Karl Teodor Dahl, är född i Lidköping 1861 och han har med sig sin hustru Kristina Charlotta Andersdotter född 1858 i Häljevad och de har sex barn födda mellan 1886 och 1898, de tre sista födda på platsen.

I början av 1900-talet gjordes en avstyckning av ägorna till torpet med kvarnen

Avsöndringskarta 1906, Lantmäteriet

och mjölnaren Karl Teodor Dahl köpte då ut ägorna och står sedan noterad som kvarnägare. I samband med avstyckningen upprättades den här kartan över de marker som hörde till torpet. Dessa sträcker sig en bit uppströms Domneån och norrut i riktning mot Hultet (dit det, som vi kan se, också fanns en väg på den tiden). Vi kan också se tre byggnader precis vid dammfästet. Det översta är själva mjölnartorpet, det högra närmast vattnet är kvarnhuset och det stora längst till vänster är torpets ladugård (se också foton nedan). När kartan gjordes fanns varken såghuset eller tillbyggnaden på kvarnen kvar.

Framåt 1910 har Karl Teodor Dahl och hans hustru åtta barn, sju döttrar och en son, varav den yngsta föddes 1900. På platsen bodde också fortfarande det äldre paret Qvarnström med den äldste sonen Karl som anges vara "mindre vetande", dvs. han hade ett intellektuellt funktionshinder av något slag. Hos dem bodde även dottersonen Gustaf Andersson Qvarnström som flyttat hit från Bankeryd 1909 och arbetade som kusk. Dessa 14

personer bodde alltså av kartan att döma i samma lilla torpstuga. Som om inte det räckte bodde det flera andra familjer på platsen kortare tider. Statarbrängen Karl Johan Johansson bodde här 1907-1910 med hustru och fem barn, kusken Andreas Alexis Appelberg bodde här 1906-1909 med hustru och sex barn och kusken (Gustaf) Robert Gustafsson Lång (se s. 87) bodde här från 1908 med hustru och en nyfödd dotter.

En förklaring till hur alla dessa människor kunde få plats, trots att det enligt kartan bara fanns ett bostadshus på platsen, är att det har funnits en stuga som inte

Här har det legat en liten stuga. På andra bilden skymtar stugorna vid kvarnen i högra kanten. Foton från 2019, se även s. 94.

syns på kartan eftersom den låg en liten bit därifrån. Eftersom den här stugan antagligen räknades till Rödjestugan hade den inget eget namn, men den kan kanske ha räknats som en backstuga under perioder (se backstugorna s. 94f). Om arbetarfamiljerna ovan bodde här så revs den troligen före 1922 när den blev överflödig. Det kan mycket väl ha funnits flera liknande stugor samtidigt utanför området på kartan ovan, men det vet vi tyvärr inget om.

Det äldre paret Qvarnström avled 1915 respektive 1916 och hade då flyttat till Nyhagen några år innan. Sonen Karl omyndigförklarades av häradsrätten i augusti 1916 och han fick då flytta till ålderdomshemmet i Habo, 52 år gammal. Hans systerson Sven Gustaf Qvarnström bodde kvar tills detta var ordnat och flyttade ut samma dag, i november 1917. Karl levde till 1952 och bodde då på Malmgården inne i Habo. I Rödjestugan bodde kvarnägaren Karl Teodor Dahl kvar med hustru och fem hemmavarande barn, varav flera flyttade därifrån under 1910-talet. På platsen 1917-1919 finns också statarkarlen Erik Viktor Hilmer Johansson, född 1890, med fru och dotter. Karl Teodor Dahl avlider av magsjuka redan 1920, bara 59 år gammal, och då finns ingen ny mjölnare på plats utan änkan Kristina Charlotta står som kvarnägare och det finns flera arbetarfamiljer på platsen kortare tider som antagligen hjälper henne fram tills den nye mjölnaren, Johan Viktor Lind, är på plats 1925.

Någon gång under den här tiden byggdes en andra stuga på platsen. Den fanns inte när avsöndringskartan ovan upprättades, men finns på bild från 1930-talet där

Foto från 1930-talet (ur Nordström 1980)

vi ser den till höger om den gamla. Enligt *Sveriges bebyggelse* (1955, s. 470-472) är den nya stugan byggd 1922. Här anges också att den gamla stugan är byggd omkring 1900. Med tanke på hur många som bodde på platsen i början av 1900-talet så verkar det för mig extremt osannolikt att man samtidigt också skulle

riva stugan och uppföra en ny när så många behövde någonstans att bo. Min gissning är därför att antingen uppfördes en andra stuga av mer tillfällig karaktär ganska snart efter att kartan ovan upprättades, eller på mark utanför kartan, eller så bodde de på huvudgården under byggtiden. Det finns helt enkelt ingen möjlighet att det förutom 14 personer också skulle få plats som mest tre familjer till samtidigt i samma lilla stuga. När den nya stugan senare byggdes omkring 1922 var de inte fler på platsen än att de kunde få plats i samma stuga under byggtiden.

Säkert är i alla fall att när den nye mjölnaren Johan Viktor Lind flyttade till platsen fanns det två stugor och enligt *Sveriges bebyggelse* (1955, s. 470-472) flyttade han in i den nya stugan med sin familj, medan änkan Kristina Charlotta Dahl bodde kvar i den gamla. Ägare var då Karl Teodor Dahls sterbhus och den nye mjölnaren arrenderade först kvarnen och huset. Det är oklart om han även arrenderat jordbruksmarken eller om det var gårdens ägare som arrenderade dem. Först i början av 1930-talet står mjölnaren Lind som ägare.

Johan Viktor Lind var född i Habo 1888, gift med Selma Cecilia Paulina Vik, född 1891 i Slöta, och de hade sex söner och en dotter födda mellan 1917 och 1931. Framåt 1940 bor fem av barnen fortfarande hemma och då anges modern Selma Cecilia Paulina vara husmor och sonen Johan Artur Ragnar, född 1919, är byggnadssnickare. Änkan Kristina Charlotta Dahl, anges här vara utfattig och avlider på platsen 1941. Kvarnen är fortfarande igång 1950 (SvBef) men stängd

ArkivDigital
Din nyckel till historisk kunskap

Bilden tillhör ArkivDigital (www.arkivdigital.se) och är en skanning av en provkopia (räkopia). ArkivDigital har flera miljoner liknande bebyggelsebilder från hela Sverige. Du får publicera enstaka bilder om du låter denna text stå kvar.

Flygfoto från 1957. Här ser man båda stugorna (Linds till höger), kvarnhuset och till vänster om broarna den gamla ladugården och uthuset till den gamla stugan.

1955 då Johan Lind anges vara f.d. mjölnare (Sveriges bebyggelse 1955, s. 470-472), så kvarnen har lagts ner någon gång mellan 1950 och 1955. I den senare källan anges också att Linds hus har tre rum och kök och är renoverat och moderniserat 1951. När Johan Lind avled 73 år gammal 1961 hade han flyttat in till Habo (Sveriges dödbok) och stugan övergick till att vara sommarstuga.

Den gamla stugan anges samtidigt omfatta fyra rum och kök, ha indragen el och till denna stuga hör också marken som anges omfatta 6 hektar åker och 5,2 hektar skog. Hit hör också ladugården som anges vara byggd omkring 1900 och har plats för en häst och sex nötkreatur. Ägare till den gamla stugan 1955 är Domneåns Kraftaktiebolag som ska ha förvärvat den och marken 1951. Någon gång efter 1955 köptes det mesta av marken tillbaka av ägaren på Lindhult och det gamla huset med tomt, och två tomter till styckades av och såldes. Under 1990-talet blev stugan återigen permanent bostad åt en familj och den är renoverad och moderniserad av senare ägare. En tredje stuga byggdes också senare, belägen ungefär vid flygfotots övre vänstra hörn. Både den och Linds stuga är sommarstugor till Linds barnbarn ännu idag.

På flygfotot ovan ser vi hur det såg på platsen 1957 och här ser vi båda bostadshusen med Linds stuga till höger, kvarnhuset och den ladugård och det uthus som hörde till den gamla stugan. Båda var i dåligt skick redan när den här bilden togs och idag finns bara grunderna kvar, se fotona nedan. Det finns också rester av en gammal stengrund en bit längre in mot skogen och vi vet inte vad det var för hus som låg där, utöver att det var borta före 1906. Troligen var det inget bostadshus i alla fall, eftersom man undvek att lägga sådana så nära vattnet, med tanke på kyla, fukt och översvänningsrisker.

Ovan vänster: stengrunden efter ladugården
Ovan höger: stengrunden efter uthuset
Vänster: rester efter äldre grund
Nedan höger: den gamla jordkällaren finns kvar än idag

Alla foton från 2019

Soldattorpen

Åtminstone sedan 1600-talet var Lindhult ett rusthåll (Alnefelt 1985, s. 543), vilket innebar att den skatt gården skulle betala till kronan omvandlades till en skyldighet att förse en ryttarsoldat med boställe, häst och uniform. För rusthållen fanns en fastställd summa som rusthållaren fick avdrag med på jordeboksskatten. Om skatten var lägre än avdraget, fick rusthållaren också ett kontant tillskott från en annan gård som var indelt som s.k. augment (se Båhus regemente). Detta var fallet för Lindhult som hade Berg och Källebacken i Gustav Adolf som augment (Alnefelt 1985, se 543).

Ryttaren var i sin tur anställd av rusthållaren och skyldig att arbeta för denne när han inte var i fält. Var han i krigstjänstgöring brukade rusthållaren hans torp med hjälp av dragonens eller ryttarens hustru. För att soldaterna skulle ha likvärdiga villkor fanns det regler för bland annat hur stort ett soldattorp skulle vara, och hur mycket mark som skulle höra till. Detta system började luckras upp i början av 1800-talet och man minskade antalet ryttarsoldater genom att omvandla flera kavalleriförband till infanterier, men det upphörde inte förrän i början av 1900-talet.

Hultet

Det ursprungliga soldattorpet på Lindhult var Hultet, som är ett av Lindhults äldst kända torp. Namnet betyder ungefär ”träddunge” och det är ett av de tre torp som finns med på sockenkartan från 1711. Den förste ryttaren som förekommer som soldat i källorna, från slutet på 1691, var Bengt Nilsson (Alnefelt 1985, s. 543). I början av 1700-talet övertogs ryttartjänsten av Harald Månsson Svan och han blev den förste av fem generationer Svan på samma post (Alnefelt 1985, Habosoldater). Han är också den förste ryttaren som nämns i mantalslängderna och finns där från ca

Hultet på sockenkartan 1711.

1717. Från 1764 heter ryttaren Håkan och 1789 Anders Svan. Den siste av dem, dragonen Magnus Johansson Svan, var med i Pommerska kriget och ett år i Norge, men avled i sviterna efter en svår förkylning strax efter hemkomsten 1809 (se Alnefelt 1985). Han var också den siste ryttaren på Lindhult.

När rusthållet kunde övergå till att försörja fotsoldater i stället för ryttarsoldater var inte kraven lika stora och därför fanns det utrymme för förändringar. Den förste soldaten som inte var ryttare var Gustaf Ludvig Hulting, son till kapten Carl Otto Hulting som då ägde Lindhult, men han stannade bara ett år (Alnefelt 1985). Därefter värvades Carl Olofsson från Dimbo. Han var tjugo år när de skrev kontakt 1812, men kunde dock inte tillträda förrän 1815. Under den här tiden passade

Lindhults dåvarande ägare kapten Carl Otto Hulting på att byta soldattorp till det nyare, och mindre, Gustafsberg. Han ordnade också med en ny torpare till Hultet, snickaren Håkan Abrahamsson som flyttade in i mars 2015 med hustru och tre barn. Änkan efter Magnus Svan flyttade 1810 till den nya backstugan Carlsryd (se s. 92) med tre av barnen och anges där vara fattighjon. Carl Olofsson blev dock inte nöjd med det nya soldattorpet och klagade till sina överordnade. Efter en del brev fram och tillbaka och inspektion av det nya torpet löstes tvisten med att kapten Hulting erbjöd soldaten två tunnor havre och två skeppund vårsädeshalm årligen i tillägg och det accepterade han och flyttade in någon gång under 2015-2016 (se Tvisten om soldattorpet på s. 123ff).

I de nämnda breven förklarar kapten Hulting att Hultet under den siste ryttaren, var så stort att det utgjorde en fjärdedel av själva rusthållet. Han menar att det egentligen var för stort i förhållande till torpet, men att den dåvarande ryttaren hade kontrakt på att bo kvar sin tjänstgöring ut. Marken födde, enligt Hulting, årligen ett par oxar samt 4-5 kor och gav omkring 100 skeppund spannmål av råg och havre. Vid en inspektion på Hultet samma sommar förtydligar den nye torparen Håkan Abrahamsson att torpet i själva verket årligen gav $\frac{1}{4}$ tunna råg, $4\frac{1}{2}$ tunnor havre, 24-30 kärvar råg och 54-60 kärvar havre. Vidare födde markerna ett par oxar, tre kor, ett ungnöt och fem får. Torparen gjorde vid denna tid två dagsverken i veckan på gården samt hjälpdagar för ”ottetrösk”, spånad med mera.

Torpet ansågs förmodligen fortfarande stort ett par årtionden senare för i början av 1860-talet finns det två hus på Hultet med varsin torparfamilj i som då delade på torpmarken. Att det rör sig om två hus kan man också se på den häradsekonomiska kartan från 1877-1882 där det finns två torp och vad som ser ut som två ladugårdar.

Häradsekonomiska kartan 1877-1882

I det gamla huset bodde på 1860-talet den gamle torparen Bengt Larsson och hans hustru Cathrina inhysta hos sonen Anders och hans hustru Lovisa. Det unga paret har inga egna barn, men har tagit sig an barnhusbarnet Axel Wilhelm Alén, född 1865 i Stockholm. Hos dem bor också Anders bror Gustaf som tidigare varit torpare han också, men som nu är inhyst med sin hustru Maria och fyra små barn, varav tre, Thekla Charlotta tre år, Lovisa åtta år och Frans August sex år, dör av en ospecificerad halssjukdom i januari 1867. Dessa verkar ha blivit de sista offren i en halssjuka som ledde till ett dödsfall i november och tre i december året innan. Endast sonen Karl Johan, knappt ett år, överlevde. Hos dem bodde också statardrängen Anders Johan Florin, hans hustru Elisabeth Bergander och deras två små barn. De hade kommit från Fexhult 1862 och flyttade tre år senare till torpet Kullen under Knutshult.

I den nya stugan verkar de första invånarna ha varit torparen Anders Johan Zachrisson, född 1826 i Gustav Adolf, och hans hustru Gustava Svensdotter, född

1827 i Härja. De var i samma ålder som Anders och Gustaf (födda 1823 och 1828) i den gamla stugan, och de hade nio barn födda mellan 1855 och 1868, varav en son dog som liten. Innan de kom till Hultet, troligen runt 1862, bodde familjen på Stallerhult på Lindhults skogsskifte, dit de hade kommit från Lunnebacka 1854.

Runt 1870 var det tre familjer på Hultet. I den nya stugan fanns fortfarande Anders Johan Zachrisson med hustru och fem hemmavarande barn mellan två och femton. I den gamla stugan hade Bengt Larsson och hans hustru Cathrina avlidit 1867, men sonen Anders med hustru Lovisa och fostersonen Axel Wilhelm var kvar. Den inhyste brodern Gustaf med hustrun Maria och sonen Karl Johan hade däremot flyttat till Björkelund backstuga under Daräng 1868 och där fått två barn till, varav enda dottern bara blev ett år gammal. I deras ställe hade det kommit en ny familj bestående av arbetaren Gustaf Östman med hustru Lovisa Wilhelmina Bergander och två små barn. De flyttade till Ljungarum 1872, varpå Sven Johan Bengtsson Sundqvist med hustru och son flyttade in. Lovisa Wilhelmina Bergander och Elisabeth Bergander, gift med Anders Johan Florin (se föregående sida), var för övrigt systrar och döttrar till tegelslagaren Johan Bergander på Lindhults tegelbruk Carlslund (se vidare under detta torp nedan).

Under Carl Liljas tid som ägare till gården avsåg han Hultet från Lindhult och undantog detta i försäljningen av gården till Carl Abrahamsson 1907 (se kartan). Han behöll sedan Hultet för egen del och tillsatte en arrendator som bodde där och brukade marken. Efter tio år, 1917, sålde Lilja det som en egen enhet (med beteckningen Lindhult 1:4), till dåvarande arrendatorn och tidigare torparen Anders Gustaf Svensson och hans hustru Hulda för 4700 kr. Dessa bodde då på Hultet med sin dotter Signe, född 1899 och så småningom även dotterns son Evan Birger, född 1919.

Anders och Hulda Svensson sålde i sin tur egendomen vidare till svärsonen Einar Johansson och dottern Signe 1935 för 5000 kr. Alla byggnaderna bedömdes då vara i gott skick. I köpekontraktet förbehöll de sig dock bostad under sin återstående levnad. Detta skedde också och båda var skrivna på Hultet när de avled 1945 respektive 1947. De bodde i den gamla stugan, medan Karl Einar Johansson, Signe, och fyra barn födda mellan 1919 och 1923, lät flytta ett befintligt hus (Habo Torpinventering) till den plats där den andra, nyare stugan legat, eller i närheten. Att den hade rivits tidigare vet vi för att bara en stuga är med på

Avstyckningskarta upprättad 1906

avstyckningskartan. Enligt en målning på murstocken invändigt var Einar och Signes stuga uppförd 1935 (se bild nedan). Enligt ett försäkringsdokument från 1935 (gårdsarkivet) fanns det på platsen två stugor, en slöjdverkstad med tvättstuga och en ladugård. Spannmål, kreatur, samt åker- och körredskap värderades då till 3500 kr.

Hultet köptes sedan tillbaka till huvudgården av Erik och Karin Lagervall 1950 för 11000 kr. Det tycks först ha varit problem att få tillstånd från Lantbruksnämnden att förvärva egendomen och därför upprättades först ett arrendekontrakt på tio år undertecknat 1 februari 1950. Problemet tycks dock ha löst sig relativt snabbt för redan 16 mars undertecknades köpebrevet, innan arrendekontraktet hade hunnit träda i kraft. I arrendekontraktet, uppges att ”ladugården må nedrivas, då densamma är i sådant skick att densamma faller in när som helst”. Ladugården var dock fortfarande kvar när bilden ovan togs på 1960-talet. Båda stugorna användes som sommarstugor fram till en bit in på 1980-talet, men övergavs sedan och fick förfalla eftersom de redan var i dåligt skick. Slöjdverkstaden som nämndes i protokollet ovan rasade till sist ihop under 1990-talet och båda bostadshusen, det kvarvarande utedasset och annat som var kvar revs sedan 2014.

Den nya stugan på Hultet invändigt 1989
Nedan: den gamla ladan, 1960-tal

Den gamla stugan på Hultet på 1950-talet och 2007

Slöjdverkstaden och det gamla utedasset 2004

Den ”nya” stugan på Hultet 2006

Gustafsberg

Innan Gustafsberg omvandlades till soldattorp av kapten Hulting 1815 hade det använts som ett vanligt dagsverkstorp. Hulting uppger att torpet är omkring tjugo år gammalt, men det förekommer i mantalslängderna för första gången redan 1790 och byggdes under hans företrädare. Den förste torparen hette Gustaf Johansson och det var sannolikt också efter honom som torpet uppkallades. Han bodde där med sin familj fram till 1800 då han avled. Hans änka bodde kvar på platsen med barnen några år och torpet uppges då skötas av drängen Magnus Gustafsson som troligen är äldste sonen. Omkring 1803 har de flyttat (se under backstugorna) och i stället flyttar torparen Lars Abrahamsson in med sin familj och bor där fram till 1816. Vid det laget ansågs han gammal, hans hustru Cathrina hade dött året innan vid 56 års ålder och han blev förmodligen inhyst hos någon annan.

Att det bodde ett äldre torparpar på Gustafsberg passade förmodligen väldigt bra för kapten Hulting som ville byta soldattorp från Hultet till just Gustafsberg och behövde få båda torpen lediga så att ett byte var möjligt. Ryttare Svan på Hultet avled 1809 och hans änka inhystes i en backstuga (se s. 92ff) och paret på Gustafsberg var gamla. Hulting skrev kontrakt med den nye soldaten Carl Olofsson 1812 och troligen var det tänkt att han skulle flytta in på Gustafsberg med sin blivande hustru Lisa och ta hand om det gamla paret. Nu blev det i stället en tvist om soldattorpet, eftersom soldaten ansåg att Gustafsberg var mycket sämre än det tidigare soldattorpet Hultet (se om detta ovan och s. 123ff). Under sommaren 1815 genomfördes därför en inspektion på Lindhult där båda torpen besöktes och det hela slutade med en förlikning där kapten Hulting la till två tunnor havre och två skeppund vårsädeshalm.

Från dessa brev har vi kapten Hultings egen beskrivning av Gustafsberg:

”Detta torp är beläget öster från Rusthållet, och har sina ägor gränsande till så kallade Höga Mon, bestående av backig mark och sandmylla till åkrar, och ängar är sidlända. En beteshage finns inhägnad, och en annan söder om vägen som löper från Lindhult till Åskhult, vilka när de blivit uttröjda och den senare hägnad, kunna i den närmaste sommar föda soldatens kreatur.” (Normaliserat till dagens stavning)

Vi får här en ganska god beskrivning av var torpet låg och det stämmer väl överens med kartan där det också står ”stp” (= soldattorp).

Kapten Hulting förklarade också att torpet föder tre stycken nötkreatur, sås årligen med 2-2½ skeppund Larmässoråg (råg som såddes i mitten av augusti) samt två tunnor havre, det finns en försvarlig kålgård och ängen ska varje år ge 12-14 stackar hö. Fodret uppges räcka till tre hästkreatur. Skogen ligger nära och soldaten får både rätt att låta kreaturen beta i den och att hämta ved

Häradsekonomska kartan 1877-1882

därifrån. Alla hus och gårdesgårdar uppges också vara i gott skick. Eftersom det samtidigt också angavs hur mycket Hultet gav, bland annat bete för 4-5 kor och två oxar och omkring 100 skeppund spannmål av råg och havre (se under Hultet ovan), är det tydligt att Hultet är ett mycket större torp, men med de extra tillskotten av havre och vårsädeshalm blir den nye soldaten i alla fall nöjd.

Under tiden tvisten pågår uppger Carl Olofsson, som kallar sig Carl Lind från att han kommer till Lindhult, att han hyrt ett rum i ett helt år och detta vill han ha ersättning för. I mantalslängderna framgår att han har bott på gården den här tiden, och har hyrt in sig i torpet Lund där han finns både 1815 och 1816. Någon gång under 1816 har han till slut flyttat in på Gustafsberg. Han är då 23 år och hans hustru Lisa Nilsson från Acklinga är 20. Två år senare, 1818 föds deras första barn, Carl Johan, och de får sedan sju barn under åren fram till 1837, varav en son dog som liten. Carl Lind får avsked 1840 och flyttar då till Carlsryd med familjen (se detta ställe nedan). Där dör hans hustru Lisa i november 1841 och han flyttar vidare till en backstuga under Åsared tillsammans med tre av barnen 1844. Där bor han fortfarande kvar när han själv dör 1853 (Alnefelt 1985, s. 543).

I hans ställe kommer en ny soldat till Gustafsberg 1840, Johannes Bengtsson, som också tar sig namnet Lind vid flytten till Lindhult. Året efter hans tillträde görs en besiktning av torpet och det finns ett besiktningsprotokoll bevarat i gårdsarkivet. Där kan man bland annat läsa att bostadshuset var ca 8,3 x 5,2 meter utvändigt, täckt med tegel och hade dubbel brädbotten. Det hade uppenbarligen hunnit bli lite slitet och bland de reparationer som föreslogs kan nämnas att tätta taket vid skorstenen, åtgärda röta vid tröskeln, sätta in fyra fönster och kitta de övriga, sätta in en ny spishäll och rätta till ugnen som var felaktig på framsidan, byta ut en del brädor i golvet, samt anskaffa ett lås till stugdörren. Ladugården uppges vara knappt 10 meter lång, 5 meter bred och ungefär tre meter hög, täckt med dubbel brädbotten och tegel på takläkten. Här ska åtgärdas hela södra gaveln, västra väggen, norra änden och en del av insidan som tagit skada av röta, vindskidorna ska fästas och fyra nya tegelpannor läggs på taket, dörrarna till fähuset och ladan ska repareras och förses med fordringsbrädor och det ska anskaffas nycklar till både fähus och loge.

Johannes var född 1821 i Härhult och gift med Johanna Henningsdotter och tillsammans får de tre barn under tiden 1844-1858. Johannes Lind dör dock redan 1864 (av tarmvred, enligt Alnefelt 1985) och 1870 kommer den nye soldaten, Anders Albert Rapp, född 1847 i Bottnaryd. Rapp var gift med Lovisa Karlsdotter från Gustav Adolf, född 1838, och de hade fem barn födda från 1871 och framåt. Under 1871-1872 bor också en torparfamilj på platsen. Anders Albert Rapp flyttade sedan till Fridslund backstuga under Ebbarp 1900. Efter honom kom den sista soldaten, Karl Teodor Palm, som 1908 också flyttade till Ebbarp. Därefter bor i stället en ladugårdskarl, Johan August Johansson, i stugan med sin familj. 1912 flyttade de därifrån och därefter revs stugan och inga spår av husen finns kvar idag.

Ungefär här bör torpet ha legat. 2019

Boställen på skogsskiftet i Furusjö

Bosättningen på skogsskiftet i Furusjö började ungefär i mitten av 1700-talet, men platsen var glest befolkad ändå in på 1900-talet. Totalt fanns det inte mer än fyra boställen på platsen under Lindhults tid och alla fanns dessutom inte samtidigt.

Stallerhult

Torpet Stallerhult var det största torpet och låg i närheten av nuvarande Sätersfors, strax nordöst om samhället Furusjö. I Sätersfors har det funnits en masugn och en järnbruksrörelse och förmodligen har den livliga trafiken i området lett till byggandet av djurstallar, något som kan förklara namnet Stallerhult (Ringqvist 1959 s. 459). Enligt Habo torpinventering kan det vara detta torp som kallades Skrickle eller Skreckle och som omnämns i Ortnamnen i Skaraborgs län (1955, s. 105). Namnet anses där kunna betyda ”fallfärdigt, murket hus” och vara bildat till dialektordet skreckla ”gå illa, vackla”.

Torpet tas upp i mantalslängderna för första gången 1790 då en Anders Bengtsson bodde på platsen. Enligt Habo torpinventering fanns det året innan en Anders Larsson på platsen, men han stannade inte så länge. Anders Bengtsson finns kvar på torpet tills 1801 då där i stället finns en Nils Larsson, hans hustru Maja Fredriksdotter och deras åtta barn födda mellan 1797 och 1807. Någon gång efter yngsta barnets födelse flyttar de och i stället kommer Johannes Andersson med hustrun Catrina Jonsdotter och fyra barn. Ytterligare ett barn, dottern Johanna, föds på platsen 1811. Vid det tillfället står det dock ”backst.” framför Johannes så troligen övergick stället till att vara backstuga för en tid.

De blev kvar till runt 1817 och följdes sedan av en lång rad av torparfamiljer som sällan bodde på platsen mer än fem-tio år. Först var det Petter Christophersson med hustru Stina och en son, sedan Anders Abrahamsson med hustru Ulrika och två barn åren 1822-1823, och Johannes Pettersson Bergqvist med hustru Stina och fyra barn från 1827. Trots att de bara var 38 och 31 år 1829 anges de då vara ”på socknen”, dvs. fattiga, och hon anges vara bräcklig. Samma år kommer Fredrik Abrahamsson med hustru Anna Lisa, sedan Fredrik Larsson med hustru Charlotta och 1838 Anders Peter Andersson med sin mor och systerdotter. De följs av Anders Jonasson med hustru Anna Stina och en dotter, Anders Johan Zachrisson med hustru Gustava och flera barn, Klaes Johan Johansson med hustru Kristina och en dotter, Anders Andersson med hustru Stina och fem barn fram till 1876 och sedan Anders Johan Svensson med hustru Klara Lovisa och fyra barn.

På den häradsökonomiska kartan finns flera backstugor nära Stallerhult som inte nämns i husförhörlängderna. Enligt kartan ovan verkar det dock bara vara själva torpet Stallerhult och backstugan till höger som ligger på Lindhults mark.

I mitten av 1880-talet kommer torparen August Wilhelm Svenningsson med sin familj till torpet och från hans tillträde finns ett arrendekontrakt daterat 1885 bevarat i gårdsarkivet. I detta lämnar Lindhults dåvarande ägare Johan Åberg bort torpet Stallerhult för en period om tolv år med följande villkor (stavningen moderniserad):

”De två första åren håller arrendatorn husen i gott skick, ommurar i manbyggnaden och ställer allt övrigt i stånd. Till murningen tillsläpper ägaren tegel och även ditkörning. Till plank och bräder får arrendatorn utsynt träd i skogen och även till hägnader. Till vedbrand får arrendatorn begagna ris och stubbar. För varje år hugger arrendatorn tio famnar kastved [dvs. ved staplat på hög] och plockar en tunna kröser [lingon] om året. De tio sista åren lämnar arrendatorn årligt arrende 110 kronor och hugger tio famnar kastved och plockar en tunna kröser och håller under samma tid hus och hägnader i laga skick. Och noga se efter i skogen att inte den ringaste avverkning får ske, om så händer genast anmäla det för ägaren.” (1 famn ~ 1,8 meter, 1 tunna ~ 146 liter)

Att betalningarna har skett i tid har markerats på kontraktet med ägarens underskrift. Den sista betalningen sker i mars 1896 och sedan har familjen, då bestående av August Wilhelm, hans hustru Anna Lovisa Josefin Gabrielsdotter och deras sex barn, den yngste knappt tre år, flyttat till Bottnaryd i november 1900. De blev också den sista torparfamiljen. I deras ställe kommer den utfattiga pigan Lisa Kajsa Cederqvist hit från Svenshult året efter. 1910 bor hon fortfarande kvar och har fått sällskap av en familj bestående av ladugårdskarlen Johan August Johansson, hans hustru Anna Sofia Johansdotter och deras sex barn. Ett par år senare har även den familjen flyttat ut och det är i stället den också utfattige änklungen Anders Andersson med en dotter som bor här. Lisa Kajsa Cederqvist och Anders Andersson med familj flyttar alla ut 8 november 1916 och 1919 anges torpet vara rivet.

När John Persson sålde Lindhult 1921 avsöndrade han hela skogsskiftet och behöll det för egen del. Då var platsen inte bebodd, men senare styckades det av många tomter och idag ligger en del av samhället Furusjö på platsen. John Persson hade fortfarande två tomter på marken 1955 (Sveriges bebyggelse, s. 472) (se även s. 63).

En bit in i skogen här låg Stallerhult,
foto 2019

Ungefär här låg det, flygfoto från
Eniro 2019.

Hässlebolet/Hässlebo

Det första ställe i Furusjö som tas upp i mantalslängderna är Hässlebolet och 1767 omtalas det som ett nytt torp så vi kan vara ganska säkra på hur gammalt det var. Den första som bodde där var ”Bengts änka” med sonen Anders och 1768 även skomakare Sjöberg. 1775 var bara Anders kvar. Denne Anders bor sedan där fram till åtminstone 1790. Två år senare är huset tomt och det anges att det dessutom är rivet. Trots detta fortsätter det att tas upp i mantalslängderna och försvinner inte förrän 1805, då dess ekonomiska betydelse antagligen var överspelad.

Det enda som gör att vi kan vara ganska säkra på var det låg är namnet, eftersom det fortfarande finns ett Hässlebo i Furusjö (se kartan) och inte finns några belegg för att ett ställe med det namnet någonsin har funnits på gårdens mark. Det är förstås möjligt att det senare torpet i Furusjö är uppkallat efter ett tidigare torp på Lindhults mark, men det är mindre troligt. Namnet ger heller ingen vägledning. Hässlebo bör anspela på att det fanns hasselträd på platsen och det var inte så ovanligt. Att platsen dessutom bara var obebodd i ca 30 år gör att det verkar sannolikt att den har behållit namnet.

Karta från Eniro 2019

När namnet dyker upp igen, i den förkortade formen Hässlebo, är det i början av 1821. De första som bor där är en familj med fem små barn. Föräldrarna Johan Jönsson och Inga Nilsson är födda i början av 1790-talet och deras yngsta dotter Johanna föds på platsen i april 1821. Stället finns inte med i mantalslängden för 1820 så antagligen var det helt nytt då de flyttade in. Familjen har tidigare bott på Stallerhult och flyttar igen före 1826, oklart vart. 1824 flyttar i stället ett äldre par in, Lars Johansson och Britta, båda runt 70 år och de har sin son Jonas, född 1795, med sig men han flyttar snart igen. De är fortfarande kvar på 1830-talet, men då har de fått sällskap av änkemannen Johannes Pettersson Bergqvist från Stallerhult och hans fyra barn. Han dör dock redan 1834 och barnen flyttar iväg. En av döttrarna anges vara ”mindre vetande” och flyttar till ”socknens slut”, dvs. fattigstugan.

Även om huset först verkar ha använts som backstuga kallas Hässlebo för torp redan från husförhörslängden som börjar 1827. Efter det är det också flera torpfamiljer som bor här efter varandra. Den första som flyttar in är torparen Johannes Bengtsson och hustrun Ingrid Abrahamsdotter, födda 1811 respektive 1790. De kommer hit 1835 från Södra Hallebo och flyttar till Slätthult 1843. I deras ställe kommer torparen Sven Johansson och Maja Lena Andersdotter som tidigare bott på Nyhagen. De har fyra barn med sig, det yngsta fött 1842, men föräldrarna dör redan 1845 och barnen skingras åt olika håll samma år. I deras

ställe kommer torparen Emanuel Johansson med sin familj hit från Dykärr. Han dör dock redan året efter, och några år senare flyttar hans änka Lena Andersdotter Dahlqvist, två halvvuxna döttrar och en treårig dotterson till backstugan Sjöstugan som då verkar vara helt ny (se under denna nedan).

Hässlebo fortsätter att vara en kortvarig bostad. Ytterligare två familjer flyttar in efter varandra, men båda stannar bara två år. 1858 kommer torparen Carl Florin med hustru och fem barn hit och de stannar till 1866 då de flyttar till Sjöstugan som stått tom i några år. Därefter kommer arrendatorn Peter Andersson med hustru och tre barn till Hässlebo, men de flyttar igen 1870, varpå den sista torparfamiljen flyttar in. Detta är torparen Johan August Josefsson och Kristina Johansdotter. Deras dotter Hilda Adelina föds på platsen 1873 och sedan flyttar de igen 1874 och stugan lämnas tom. Den gamla stugan revs sedan och när marken avsöndrades från Lindhult 1921 (se s. 63) var platsen tom. Först 1928 byggs en ny stuga av Vilgott och Frida Hultberg (Habo Torpinventering) och de bor där både 1930 och 1940 med tre söner. Stället är fortfarande i samma släkt.

Sjöstugan

Sjöstugan låg precis vid Furusjön, användes enbart som backstuga och alla som bodde där hade tidigare bott på Hässlebo. Den första som flyttar hit är änkan Lena Andersdotter Dahlqvist, troligen ett par år efter att hon blivit änka 1846. Hon har med sig två döttrar, Lovisa född 1833 och Maria Greta född 1820, samt dottersonen Anders Wilhelm född 1848 som verkar vara son till en tredje dotter. Båda döttrarna flyttar ut 1855, men Lena och dottersonen bor kvar tills hon dör 1862. Den då fjortonårige Anders Wilhelm bor sedan på Stora Slätthult i två år och flyttar därefter till Gustav Adolf.

Därefter verkar stugan ha stått tom i några år tills torparen Carl Florin flyttar hit 1866 med hustru och sju barn födda mellan 1848 och 1862, också från Hässlebo. Den yngste, sonen Anders Gustaf, dör 1868, fyra år gammal, och dottern Emma Kristina dör 1873, fjorton år gammal. Sedan flyttar de övriga barnen ut under åren fram till 1878 och bara de gamla föräldrarna blir kvar. Om dessa anges senare att de är fattighjon och att kvinnan är ”ofärdig”. De avlider på platsen 1896 med några månaders mellanrum och blir de sista som bor här. Enligt Habo torpinventering använde Missionskyrkan huset en tid för att hålla sina samlingar. Huset flyttades sedan någon gång 1905-1910, okänt vart.

Furusjö badplats, här i närheten låg Sjöstugan, (jfr kartan på nästa sida), foto från 2019.

Rävåsen

Rävåsen, eller Räfåsen som det skrivs, finns inte med i mantalslängderna, men däremot i den första husförhörslängden som börjar 1800 och var då troligen helt nytt. Den första familjen som finns belagd på platsen flyttade dit 1803 och bestod av den före detta soldaten Johan Trofast och hans hustru Catharina Nilsdotter samt sju barn födda mellan 1785 och 1804. De kom närmast från Marbäcken strax nordöst om Furusjön och hade tidigare bott på Kvills soldatorp. Enligt Habosoldater (Alnefelt 1985) fick han avsked 1793 och avled 1820 på Rävåsen under Lindhult "av bröstfång (troligen magplågor)" (Alnefelt 1985, Habosoldater). Han uppges redan runt 1806 vara sjuk och efter 1810 anges att han och hustrun är fattighjon och att han är bräcklig. Efter hans död bor änkan kvar med yngsta dottern fram till 1823 då dottern avled och änkan flyttade till Taberg. Trots detta räknas platsen som ett torp åtminstone fram till 1810 då platsen beskrivs i en tidningsannons (se s. 63).

Efter dem kommer en annan avskedad soldat, trosskusken Johannes Trupp eller Tropp, med sin hustru Catharina Jönsdotter och två barn. Nu har torpet övergått till en backstuga och det anges att paret är utfattiga och försörjs av socknen. På sonen står det att han är "teknad till soldatorpet Backen under Kvill 1827". Vid det laget har backstugan dragits in till fattighuset och efter det är det bara änkan och sonen kvar på platsen. Här anges det att sonen flyttade till Sandhem 1828. Änkan bor kvar ett tag till men efter 1839 finns varken hon eller stugan kvar längre.

Backstugan Rävåsen var bara i bruk i knappt 40 år, från ca 1803 till senast 1839 och fanns alltså inte samtidigt som Sjästugan. När skogsskiftet annonseras ut i en tidning (se s. 63) finns bara Stallerhult och Rävåsen på platsen. Eftersom det är så länge sedan den försvann och det inte finns någon karta för den tiden kan vi förstås bara spekulera i var den kan ha legat. Med vägledning från namnet är det troligt att den låg på en ås i ett skogigt område, kanske i närheten av Stallerhult där det ser ut ungefär så.

På den häradsekonomiska kartan finns förutom Stallerhult även två backstugor inritade på platsen. Hässlebo hade övergetts 1874 och finns inte med på kartan. Stugan vid vattnet är förstås Sjästugan, men det finns också en precis till höger om Stallerhult. När kartan gjordes fanns där förutom torpfamiljen även en arbetarfamilj och de bodde sannolikt i den här stugan. Även om Rävåsen var borta sedan länge är det inte omöjligt att den här stugan kan ha legat på samma plats. Platsen är idag obebodd.

Två backstugor på Lindhults mark
Häradsekonomiska kartan 1877-1882

Lund och Högalund

Lund

Lund är ett av de tre torp som är med på kartan från 1711 och tas upp i mantalslängderna från 1727, men är troligen från 1600-talet. Namnet betyder skogsdunge och förekommer i arkiven som både Lund och Lunden omväxlande. Mantalslängderna har till exempel konsekvent Lunden, medan både husförhörlängderna och kartorna nästan enbart skriver Lund.

I mantalslängderna nämns flera olika personer som har bott där, men vi får inte veta mer om dem förrän i början av 1800-talet när husförhörlängderna börjar. Den förste torparen som är med där heter Håkan Olofsson och han har bott på platsen sedan 1794. Han är född 1762 i Bjurbäck, gift med Gunilda (äldre form av Gunilla) Johansdotter från Järstorp, född 1770, och de har fyra söner och en dotter tillsammans. När dottern föds 1805 är dock en av sönerna redan död och en till dör 1808. Även dottern dör som barn och kvar har de sönerna Anders och Petter, födda 1792 och 1795. Inhyst hos familjen bor en tid också Håkans äldre syster Annika, född 1754 och hennes dotter Maja Andersdotter.

Äldste sonen Anders flyttar till Jönköping 1812, men Petter blir kvar och tar över torpet när fadern Håkan dör 1821. Förutom modern Gunilda bor Petters farbror änklungen Johannes Olofsson inhyst i torpet. Han anges vara bräcklig och är nådehjon under Lindhult, vilket innebar att han saknade egna medel och försörjdes under gården. Även den nye soldaten Carl Lind bodde här ett tag och ett par årtionden senare även hans yngste son Johannes Carlsson Lind, båda som hyresgäster (se under Gustafsberg ovan).

Petter Håkansson gifte sig med Lisa Johansdotter från Värnamo och de fick fem barn varav två avled samma år de föddes, 1833 och 1836. Modern Gunilda gick bort 1842 och hustrun Lisa 1855. Till sist var Petter ensam kvar med sonen Gustaf, född 1828, innan också han gifte sig och flyttade iväg 1863. Innan dess kommer yngsta dottern Charlotta tillbaka och har nu med sig sin man, statardrängen Gustaf Andersson, och deras två barn. De bor här ett tag och flyttar sedan till Rödjestugan (se under detta ovan).

Petter slutar sina dagar 1877 som fattighjon på Lund och bor de sista åren inhyst, först hos torparen Karl Gustaf Pettersson, som flyttade hit 1874 med sin

Kartor från 1711 respektive 1877-1882

hustru och fyra små barn och sedan hos torparen Anders Johan Zachrisson som tidigare hade bott på Stallerhult och flyttade hit 1876. Även den nye torparen anges dock vara fattig och han övergår i början av 1880-talet till att vara arbetare i stället för torpare, möjligen ett något mindre krävande arbete för en äldre man (han var drygt 50). Anders Johan var gift med Gustava Svensdotter från Härja och de hade fyra barn födda mellan 1860 och 1876.

1888 flyttade hela familjen till stugan Tomten under Åsared 1888 och då flyttade även deras hyresgäst, kakelugnsmakargesällen Gustaf Emil Andersson ut. Därefter revs huset, men en del av vägen som gick förbi finns kvar och en liten bit bortanför skylten som Habo torpinventering har satt upp finns det stenar som tyder på att det har legat en byggnad på platsen.

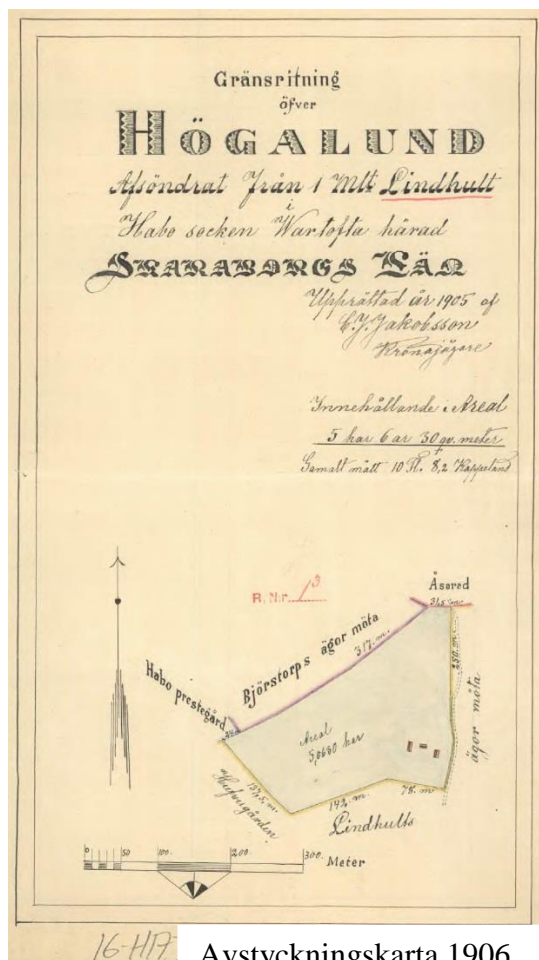
Ungefär här ska torpet Lund ha legat och här finns rester efter något som skulle kunna vara en husgrund, foto 2019

Högalund

Efter att det gamla torpet Lund hade rivits fanns det plats för ett nytt hus med mark omkring, men nu valde man att lägga det högre upp i backen och på andra sidan vägen. Med torpet Lund i färskt minne kallades det för Högalund, det låg ju högre upp än Lund hade gjort. De första som bodde här flyttade in 1901 och då antingen byggde de det själva eller flyttade in i ett helt nytt hus som de till att börja med hyrde.

Bara några år senare, 1906, styckades Högalund med marken omkring av från gården och vi kan se husen markerade på avstyckningskartan; ett bostadshus närmast vägen, ett uthus närmast bakom och en ladugård längst ned. Marken som har styckats av är inte samma som de Lund hade utan ligger också på andra sidan vägen.

De första invånarna här var Johannes Johansson Hjort med familj som tidigare hade bott på Björstorps klockareboställe. Han

16-117 Avstyckningskarta 1906

var född 1838 och var en tidigare husar som nu var pensionerad. Med sig hade han sin hustru Hedda Lovisa Malm och två barn födda 1872 respektive 1882, samt en fosterdotter, Signe Sofia Hallqvist, född i Habo 1893. Barnen flyttade ut redan 1902 och 1903 och sedan gick Hedda Lovisa bort 1907. Två år senare flyttade Johannes och fosterdottern till Gunnarsbo där de hyrde in sig. Högalund hade de då redan sålt och som ägare står nu en Hildur Anna Charlotta Andersdotter i Chicago. Henne ser vi dock inte mycket av utan hon fortsätter att hyra ut stället.

Nästa som flyttar in är Kristina Johansdotter, hushållerska och änka efter Lars Gustafsson. 1907 är hon på plats med sina två döttrar, men de stannade bara ett år. Därefter arrenderades stället av Robert Gustafsson Lång (se s. 70), född i Daretorp 1884, hans hustru Dagmar Alfrida Karlsson och deras två barn födda 1908 och 1910. De bodde här till 1918 och sedan följde flera par och familjer som alla bodde där en ganska kort tid, bl.a. Klas Reinhold Andersson, Per Henrik Svensson, Frans Oscar Leonard Persson, Frans Paul Lundberg, Axel Gustav Linus Bromander och sedan Daniel Davidsson, med familj. 1940 är det Oskar Andersson som bor här. Han var jordbrukare och marken anges här till 2 hektar. Oskar gifte sig inte men hade hushållerskan Olga Eugenia Karlsson med sig. Han och avled på platsen 1956 och därefter stod huset tomt, eller användes enbart som sommarstuga, fram till slutet av 1970-talet. Då köptes det av familjen Ödman som rev det gamla och byggde en modern villa på platsen. Den ligger där än idag och är bebodd.

Högalund sett från
ovan 1957

Högalund 2012

Övriga torp, backstugor och andra boställen

Nyhagen

Nyhagen dyker första gången upp i mantalslängderna 1795 och omtalas då som ett nybygge. Först var det Lars Larsson med hustru som bodde där och 1801 flyttade Jonas Bengtsson med familj in. Att vi kan vara säkra på att det här nybygget verkligen var Nyhagen beror på att vi ser samma personer där i både mantals- och husförhörslängder. Namnet betyder helt enkelt ny hage och även om namnet inte står utsatt på den häradsekonomiska kartan från 1877-1882 ser det ut att finnas ett hus på platsen och vi kan vara säkra på var det ligger eftersom det finns kvar än idag.

Nyss nämnde torpare Jonas Bengtsson bor på torpet i början av 1800-talet tillsammans med sin hustru Ingrid Nilsson och tre små barn, samt flera inhysta personer som bor där kortare tid. Efter att Jonas avlidit redan 1813, i en ålder av 53 år, bor änkan och barnen kvar men redan där står det att hon är utfattig. Sonen Sven tar sedan över som torpare och modern bor hos honom tills hon dör 1837. Hon anges de sista åren vara bräcklig. Vid det laget har Sven hunnit gifta sig med Sara Abrahamsdotter och fått en dotter. När dottern Märta Stina bara är ett år gammal dör dock Sara och Sven gifter senare om sig med Maja Lena Andersdotter. Hon har med sig sonen Gustaf sedan tidigare och tillsammans får de dottern Inga Maja 1837 och sonen Carl Johan 1842. Året därefter flyttar hela familjen till Hässlebo (se under detta torp ovan).

Häradseconomiska kartan 1877-1882

Till Nyhagen kommer då i stället torparen Johannes Dahqvist, född 1798 på Äskhult, hans hustru Johanna Andersdotter och sju barn. De har tidigare bott både på Rödjestugan och Carlsryd under Lindhult och kommer hit 1843 från just Rödjestugan (se under dessa torp) och får ytterligare ett barn året efter. De stannar lite längre här och under 1850-talet börjar barnen flytta iväg åt olika håll. Kvar blir dottern Anna Christina Dahqvist, född 1833, som tar över torpet tillsammans med sin man torparen Sven Andersson från Långhult. De får sex barn födda mellan 1858 och 1872. Hennes föräldrar och två av syskonen bor också kvar, men anges bo i en backstuga, som troligen har legat precis i närheten. Fadern Johannes dör 1867 och då flyttar hans änka till Hästhagen (se detta nedan), medan Anna Christina Dahqvist bor kvar på Nyhagen med sin familj tjugo år till.

Vart de sedan flyttar vet vi inte, men 1887 är de inte kvar och i deras ställe finns här torparen Frans Oscar Johansson med hustrun Johanna Karlsdotter och två söner. De hinner få en dotter också innan de flyttar igen redan 1889. Därefter lämnas stugan tom en tid och troligen har den rivits och en ny byggts upp igen senare. Nästa familj som bor på stället har kommit någon gång efter 1912 och består av torparen Erik Alfred Abrahamsson med hustrun Anna Kristina Johansdotter och åtta barn födda mellan 1901 och 1915. Dessutom bodde två ytterligare familjer här mindre än ett år vardera, dels statardrängen Anders Viktor Gustafsson med hustru och två barn, dels stallkarlen Oskar Albin Björk med hustru och två döttrar. Båda de familjerna flyttade ut 1913. I kanske samma backstuga som Johannes Dahqvist en gång bodde i finns nu också den tidigare mjölnaren Gustaf Andersson Qvarnström, med hustru, sonen Karl och dottersonen Sven Gustaf (se under Rödjestugan ovan). Denna blir tom 1917 när de sista flyttar ut i november 1917 och revs förmodligen därefter. Erik Alfred Abrahamsson med familj bor kvar i torpet till 1922 då äldste sonen Erik Ludvig flyttar till Bankeryd och resten av familjen till Daräng.

Lustigt nog verkar de ha bytt plats med en annan familj, för nästa familj kommer från samma torp under Daräng och flyttar samtidigt. Det är torparen Karl Gustav Adolf Klasson med hustrun Anna Viktoria Karlsdotter och sönerna Gustaf Arvid, född 1909, och Karl Sigurd, född 1911. Den yngste sonen gifter sig och flyttar till Jönköping 1937, men de andra i familjen blir kvar och arbetar med torpet och på gården. I samband med ägarbytet av gården 1937 anges att torparen blivit lovad reparation på torpet och på 1940- och 1950-talen omnämns torpet i försäkringsbrev som ”västra statar-/arbetarbyggnaden”. Här anges det också att huset har två våningar och fem rum. Karl Klasson dör 1963 och Anna 1973. Sonen Gustaf flyttar senare in till en lägenhet i Habo och dör där 1982.

Stugan stod sedan tom i några år, men köptes senare under 1980-talet av en familj som renoverade och byggde ut det gamla huset och som har använt den gamla ladugården och även nybyggen bakom huset som häststall. De bor fortfarande kvar. I samband med att marken runt huset och trädgården styckades av drogs också vägen till åkrarna bakom om till andra sidan huset.

Flygfoto över Nyhagen från 1957

Bilden tillhör ArkivDigital (www.arkivdigital.se) och är en skanning av en provkopia (råkopia). ArkivDigital har flera miljoner liknande bebyggelsebilder från hela Sverige. Du får publicera enstaka bilder om du låter denna text stå kvar.

Nyhagen, foto från 2019

Carlslund (tegelbrukstorpet)

Som vi sett ovan (se s. 59f) startade tegelbruket på Lindhult redan 1853, men den förste tegelslagaren kom till platsen först året efter och då var det nya torpet nybyggt. Exakt var det låg kan vi inte vara säkra på, men om det är en av byggnaderna på den häradsekonomiska kartan var det gissningsvis något av de två nordligaste byggnaderna. Som för alla andra torp fanns det också en ladugård och vi har anledning att tro att även stugan Hästhagen låg här i närheten (se nästa torp nedan). Det enda som finns kvar på platsen idag är ruinen efter byggnaden med brännugnen, men om man jämför kartan med ett flygfoto kan man gissa ungefär var de andra byggnaderna har legat.

Häradssekonomiska kartan 1877-1882

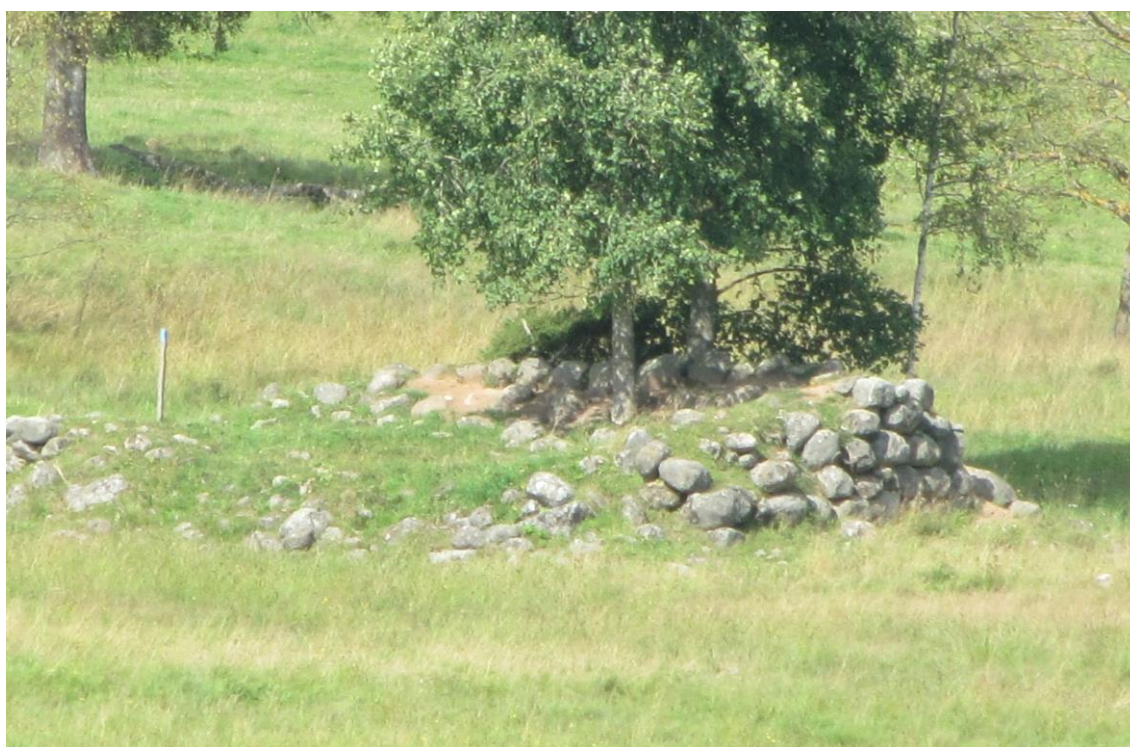
Flygfoto från Eniro 2019

Tegelslagaren Johan Bergander var född i Bjurbäck 1805, gift med Johanna Svenningsdotter från Gällstad och hade sonen Klas och döttrarna Lovisa Wilhelmina och Elisabeth. Den äldsta av döttrarna gifte sig senare med Gustaf Östman och de bodde en period på Hultet innan de flyttade till Ljungarum 1872 (se under Hultet ovan). Den yngre system, Elisabeth, gifte sig med Anders Johan Florin och de bodde också på Hultet ett tag innan de 1865 flyttade till torpet Kullen under Knutshult. Om Anders Johan är släkt med Carl Florin i Hässlebo (se detta torp ovan) behövs mer undersökningar för att ta reda på, men de är i alla fall varken bröder eller far och son. Johan Bergander och hans hustru avled 1866 och 1865 och då tog sonen Klas över tegelbruket. Han hade bott en period med sin hustru Stina Greta Jönsdotter och deras barn i en ny stuga som kallades Hästhagen (se detta nedan). Efter några år på tegelbruket, samma år som deras sjätte barn föddes 1871, flyttade familjen vidare till Äskhults tegelbruk. Där kallas Klas för tegelslagare, något han inte gjorde på Lindhult där han bara benämndes torpare.

Till Carlslund tegelbruk kommer då en ny tegelslagare, nämligen änkemannen Johannes Johansson Blixt, född 1829. Redan i den första husförhörslängden han är

med i är dock tegelslagare överstruket och ersatt med arbetare och familjen bodde bara på platsen i två år. Han var gift med Anna Kajsa Karlsdotter och de hade fem barn födda mellan 1859 och 1870. De kom hit från Gustav Adolf 1877 och flyttade sedan till Grevbäck 1879.

Även en arbetare Sven Johan Bengtsson Sundqvist bor tillfälligt på platsen med sin familj, men efter 1879 är det ingen som bor här. Torpet vid Lindhults tegelbruk var därmed bara igång som längst åren 1854 till 1879. Byggnaderna revs antagligen och materialet användes på annat håll. Det enda som finns kvar på platsen idag är ruinen efter brännugnen.

Tegelbruket, foto ovan från 2012

Hästhagen

Första gången namnet Hästhagen dyker upp är när den förste tegelslagarens son Klas Bergander har bildat familj i början av 1860-talet. Då bor han med sin hustru Stina Greta Jönsdotter och de fyra barnen i en egen stuga några år, innan han tar över tegelbruket när hans föräldrar flyttar 1877. Hästhagen är inget nytt torp utan med största sannolikhet en backstuga eller stuga för arbetare och den har troligen legat nära tegelbruket.

När Klas Bergander med familj har flyttat tillbaka till Carlslund för att ta över efter sin far används stugan i stället av Johanna Andersdotter med två av barnen. Hon är änka efter Johannes Andersson Dahlqvist och har tidigare bott med honom både på Rödjestugan, på Carlsryd och Nyhagen. Deras son August Ferdinand blir mjölnare på Rödjestugan och dottern Anna Christina är gift med torparen Sven Andersson på Nyhagen. Hos Johanna på Hästhagen bor även barnen Stina Lisa, född 1826, och Axel, född 1835. Båda flyttar ut efter att deras mamma har gått bort 1874.

Efter dem kommer arbetaren Gustaf Karlsson med hustru Maria Kristina och dottern Anna Sofia. Han är här runt 60 år och anges vara utfattig. Ganska snart flyttar den sjuttonåriga dottern till Jönköping, men föräldrarna bor kvar och 1895 har de tagit sig an en fosterson, Karl Erik Augustsson, som flyttat hit som trettonåring från Jönköping det året. Han stannar dock bara i två år och flyttar sedan tillbaka till Jönköping. Gustaf dör på platsen 1900, medan änkan Anna Kristina stannar kvar där tills hon också dör 1906. Därefter är Hästhagen inte omnämnt igen och har förmodligen rivits kort efter.

Detta ställe finns inte utmärkt på några kartor och är inte heller med i gårdsarkivet. Det verkar ha fungerat främst som en arbetarbostad och min bästa gissning är att det låg nära tegelbruket.

Carlsryd

Första gången Carlsryd dyker upp i källorna runt 1810 verkar det vara nytt och används som backstuga för Maja Larsdotter och tre av hennes barn. Maja var född 1762 och änka efter ryttarsoldaten Magnus Svan. De hade tidigare bott både på det dåvarande soldattorpet Hultet och på Rödjestugan med sina sex barn (en dock död som liten). Efter Magnus Svans död 1809 kan hon inte längre bo kvar på Hultet eftersom det behövdes för nästa soldat. Därför fick hon

Häradsekonomiska kartan 1877-1882
Här finns en plats där det ser ut att ha funnits ett torp och detta skulle kunna vara Carlsryd som fanns 1810-1844.

flytta till en backstuga och där finns hon från omkring 1810.

I mantalslängderna står det enbart backstuga, men det är helt uppenbart samma som Carlsryd i husförhörslängderna. Namnet betyder Carls röjning och är troligen uppkallat efter Carl Otto Hulting, som ägde Lindhult vid den här tiden. Vi kan bara spekulera i var det har legat, men en bra gissning är att det har legat vid pilen på kartan ovan. När kartan gjordes var alla byggnader redan borta, men de små åkrarnas placering och markeringen runt påminner om hur det ser ut kring en del andra torp.

Från 1815 anges att Maja får fattigmedel och att hon är bräcklig. Hos sig har hon de tre yngsta barnen, födda 1798, 1800 och 1806 och de flyttar sedan ut en eller en. Sonen Johannes flyttar till Bankeryd 1811, dottern Elsa Maja till Ljunga 1815 och den yngste, fjortonårige Anders, till Rödjestugan 1820. På Rödjestugan finns redan den äldre system Brita Stina, född 1792, som är gift med torparen Magnus Carlsson från Rogberga. Anders bor hos dem och deras son Carl Magnus ett tag. Brita Stina dör dock redan efter ett par år och Magnus Carlsson flyttar till Bankeryd 1823. Även Anders försvinner från platsen, men utan hänvisning om vart han har flyttat.

Änkan Maja är dock inte ensam för omkring 1819 har den äldre sonen Johannes flyttat tillbaka till Carlsryd med sin nyblivna hustru Katrina Jonsdotter och nu blir Carlsryd ett torp. Katrina är 18 år äldre än Johannes och de hinner inte få några barn innan han oväntat går bort 1830, bara 32 år gammal. Hans mor Maja Larsdotter lever ett år till men då har Katrina redan flyttat till Rödjestugan. Där blir hon inhyst som änka och anges vara sjuklig.

Till Carlsryd kommer i stället först torparen Anders Isaksson, född i Malmö 1794, med hustru Britta Johansdotter och fyra små barn. De flyttar hit från Järstorp 1832 och sedan till Marielund under Äskhult 1836, utom den äldsta dottern som redan har flyttat tillbaka till Järstorp året innan. Sedan kommer torparen Johannes Dahlqvist med hustru och sju barn. De kommer närmast från Kvarntorpet under Kvarnkulla 1836 och flyttar vidare till Rödjestugan 1839 och senare till Nyhagen (se dessa torp ovan, samt även under Hästhagen).

Den siste torparen på Carlsryd är Carl Johan Carlsson Lind som flyttar in här 1840, 22 år gammal. Han är äldste sonen till soldaten Carl Lind på Gustafsberg. Vid det här laget har Carl Lind fått avsked från soldattjänsten och kan inte längre stanna på Gustafsberg, så han, hustrun och alla de yngre barnen följer med till Carlsryd. De stannar dock inte länge här och Carl Johan blir den förste som flyttar, redan 1841 till Daräng. Samma år dör hans mor Lisa och snart flyttar även de andra ut. Carl Johans bror Gustaf flyttar till torpet Lund (se detta ovan) 1843, brodern Nils flyttar till Äskhult 1844 och fadern och de tre yngsta syskonen till en backstuga under Åsared samma år. Carl Johan Lind har redan varit på Lund och arbetat som dräng ett par år och detsamma gör nu brodern Gustaf. Även den yngste brodern Johannes bor på Lund 1853-1854. Brodern Nils blir senare statardräng på Lindhult, gifter sig med Johanna Johansdotter och får fem barn 1849-1861.

Efter 1844 är det ingen som bor här och torpet har troligen rivits snart efter. Det fanns bara i drygt 30 år och har inte lämnat några kända spår efter sig.

Övriga backstugor

Förutom de namngivna stugor och torp som räknat upp ovan fanns det några hus som bara benämndes backstugor. I mantalslängderna nämns den första redan 1764 och då bor änkan Annika inhyst där. Hon är kvar 1770, men sedan är det ett långt hopp tills en backstuga nämns igen 1794 och 1795. Då bor också en änka Annika där, men det är svårt att säkert säga om det är samma person efter så lång tid.

Därefter är det ett nytt mellanrum fram till 1810 och då bor "Svans änka" i en backstuga. Detta är Maja Larsdotter, änka efter ryttarsoldaten Magnus Svan på Hultet som avled 1809. I husförhörslängderna anges att hon flyttade från Hultet 1810 till Carlsryd (se s. 92f) som då var nytt och ännu inte hade blivit ett torp. Med sig hade hon tre barn och hon blev kvar där till sin död 1831. Redan från 1815 anges att hon får fattighjälp. Denna backstuga är alltså Carlsryd (se under detta ovan).

Samtidigt med denna finns en backstuga som aldrig får något namn och här bor från 1812 "änkan Ingegerd". Detta är Ingegerd Larsdotter som är änka efter Gustaf Johansson, torpare på Gustafsberg. Han avled 1800 och enligt husförhörslängden flyttade Ingegerd till Knutshult under Äskhult 1803 med den yngsta dottern Annika. Runt 1812 är de alltså tillbaka igen och då bor Ingegerd och Annika i en backstuga utan känt namn på Lindhult. Ingegerd är fattighjon när hon dör 1826. Dottern Annika har under tiden hunnit få inte mindre än tre barn utan känd fader, födda 1819-1826. Om två av dem noteras särskilt att de saknas i dopboken, något som var mycket ovanligt. De bor kvar och så småningom blir barnen stora och flyttar därifrån. I början av 1850-talet är Annika kvar ensam och anges vara sjuk och utan arbetsförmåga. Det noteras inget dödsdatum, men i husförhörslängden som börjar 1876 är hon inte längre med och då är inte heller backstugan hon bodde i med. Till skillnad från backstugan ovan som hade ett namn och senare blev ett torp var denna mer tillfällig och de enda som bodde i den var Ingegerd, Annika och Annikas barn från 1812 till senast 1876. Om denna vet vi varken var den låg eller när den revs.

Förutom dessa finns det flera backstugor som blev mer kortvariga. I mitten av 1840-talet finns en ytterligare backstuga och där bor Sven Magnus Johansson, hans hustru Johanna och tre barn födda mellan 1841 och 1846. Familjen anges ha flyttat hit från Äskhult 1846 och de är borta igen redan i början av 1850-talet. Detta kan vara Carlsryd som bara har varit tomt ett par år och som, av någon anledning, bara inte har namngivits här, men det är omöjligt att veta säkert.

Ungefär tio år senare finns ytterligare en och här bor torparen Johannes Dahlqvist med hustru och två av barnen. De har tidigare bott på Nyhagen (se även under Rödjestugan) och eftersom Nyhagen bara har strukits över och ersatts med backstuga är min gissning är att den här backstugan låg precis i närheten. Det bodde samtidigt en familj på Nyhagen så det verkar inte som om det är torpet som tillfälligt har förvandlats till backstuga heller. Efter Johannes död 1867 flyttar övriga iväg. Det är möjligt att även detta skulle kunna vara Carlsryd, men omöjligt att veta.

I början av 1910-talet bor den tidigare mjölnaren Gustaf Andersson Qvarnström med hustru och son också i en backstuga som anges på samma sätt och detta är sannolikt en ny stuga. Visserligen är både Carlsryd, Annika Gustafsdotters och den nyss nämnda stugan tomma, men eftersom de har varit obebodda så länge verkar det inte troligt att det skulle vara någon av dem. De har troligen inte heller bott i torpstugan på Nyhagen eftersom det under samma tid bor flera familjer där (se Nyhagen ovan).

Det vi får veta om backstugorna i mantals- och husförhörslängder är ganska svårtolkat och säkert inte heller heltäckande. Med tanke på antalet människor som ibland bodde samtidigt på vissa platser har det säkert funnits även tillfälliga arbetarstugor i direkt anslutning till vissa av torpen, men de har inte namngivits på något särskilt sätt. En sådan har troligen legat i närheten av Rödjestugan och hyst arbetarfamiljer som antingen jobbat med kvarnen eller på gården, se fotona. Många backstugor var enkla stugor som uppfördes när det fanns ett behov och som förmodligen revs så fort de inte längre behövdes. Byggmaterialet användes sedan på annat håll. En stuga som dock har fått stå kvar (och ser ganska fallfärdig ut) har fastnat på ett foto från 1940-talet. Tyvärr går det inte att säga var bilden är tagen, men man får en bild av ungefär hur de här stugorna kunde se ut.

Backstuga på foto
från 1940-talet

Rester av en gammal stengrund i närheten av
Rödjestugan, foton från 2019, se även s. 71.

Smedbostället

Slutligen har vi också smedens boställe som tillkom sent och som saknar namn i kyrkoböckerna. Det hade funnit smed på gården tidigare, men det är oklart om det även hade funnits en smedja. Exakt när den här nya smedjan byggdes vet vi inte men den förste nye smeden flyttade in 1925. Då fanns redan ett bostadshus och en ladugård på platsen som nu blev smedens. Eftersom stället låg nära kraftstationen var det också smeden som skötte om den så länge den var i bruk (Nordström 1980, s. 39). På en avsöndringskarta av mark till just kraftstationen från 1922 finns både bostadshuset och ladugården med. På kartan finns även mangårdsbyggnaden och rättarbostaden med i vänsterkanten, antagligen som referens.

Den förste smeden som flyttade in verkar vara den f.d. fabrikören Anders Nilsson Ryberg som flyttade hit med hustru och sex barn födda mellan 1897 och 1911. De bodde dock bara här mellan juli och november 1925. Näste smed hette Oskar Primus Johannesson och han kom med sin familj från Tofteryd i november 1925. Han var född 1889 i Åker, gift med Agnes Maria Johansson, född på samma plats 1890 och de hade fyra barn födda mellan 1915 och 1930. De bodde på platsen fram till 1935 då föräldrarna flyttade till Kristina i Jönköping med de två yngsta barnen. De två äldsta hade då redan flyttat till Nykyrka 1931 respektive 1933.

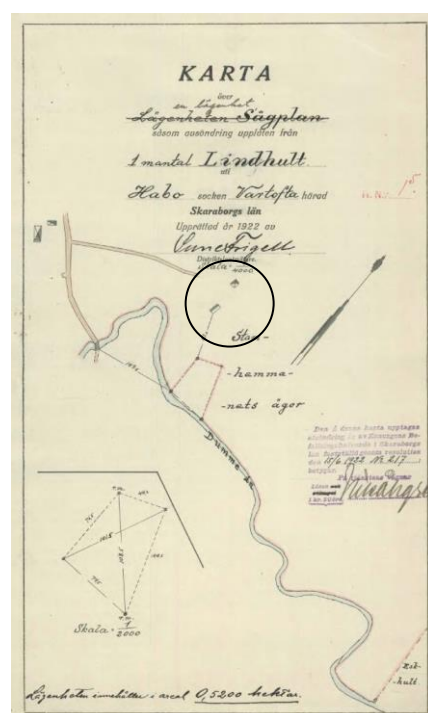

Smeden 1945,
troligen Ludvig
Bernhard Nilsson

De blev sedan avlösta av Ludvig Bernhard Nilsson och den femtonårige sonen Erik Bernhard Nilsson som båda anges vara smeder. De kom till platsen med

Ludvig Bernhards hustru Anna Olivia och de tre yngre barnen i december 1935. Två av de yngre barnen flyttade ut, men övriga familjen finns kvar 1941. Det finns ett foto på gårdens smed taget 1945 och detta skulle kunna föreställa Ludvig Bernhard Nilsson som då är 63 år. 1950 finns de inte kvar längre och det finns heller ingen smed på gården (SvBef 1950). Ludvig Bernhard avled 1966 och var då bosatt i Domnaryd. Av allt att döma var smedjan troligen alltså bara igång i som mest 25 år.

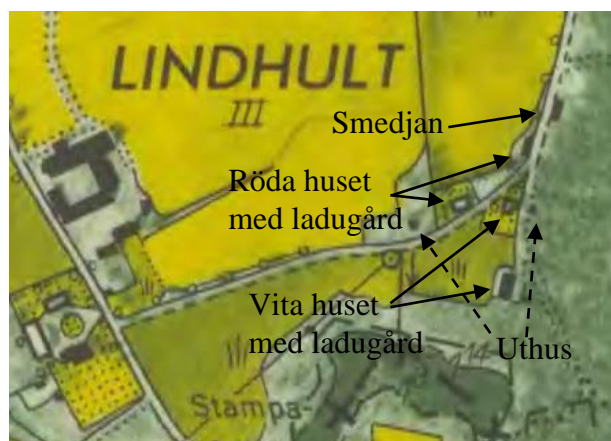
I de försäkringsbrev som finns sparade i gårdsarkivet tas smedjan och byggnaderna runt omkring med först 1947. Här finns registrerat en smedja med plåttak och måtten 12 x 5,4 x 6 meter, två ladugårdar och två boningshus varav den ena kallas ”östra statarbyggnaden” och den andra ”Nytorp, boningshus”. Med måtten på husen som vägledning måste smedens hus vara den som kallas den ”östra statarbyggnaden”. Huset var vitt, mer fyrkantigt och äldre än det röda huset som byggdes på andra sidan vägen till Äskhult någon gång mellan 1922 och 1947.

Avsöndringskarta 1922

Till det vita huset, alltså smedens, hörde också den äldre ladugården som låg närmast Domneån, medan det röda huset hade en mindre ladugård på samma sida om vägen. På kartan från 1954 ser vi alla byggnaderna utmärkta och de syns även på de senare fotona nedan. Efter att den siste smeden flyttade ut kan det vita huset ha använts för annan jordbrukspersonal på gården, men efter 1950-talet har det bara använts som sommarstuga. Det moderniserades aldrig och revs någon gång 1976-1977.

Ekonomiska kartan 1954

Det nyare röda huset var mer modernt och fortsatte att användas som permanentbostad. Det ingick fram till någon gång på

1990-talet i arrendet och hyrdes ut av arrendatorn på gården, först till jordbrukspersonal och framåt 1970-talet till andra. På 1990-talet styckades det av med trädgården runt och såldes. Den tillhörande ladugården revs redan i mitten av 1970-talet när vägen till Äskhult drogs om till att gå på norrsidan av det röda huset i stället. Ladugården som hörde till det vita huset fanns kvar lite längre och revs någon gång efter 1983. På kartan finns även två små uthus inritade. Det längst i öster, närmast huvudgården, finns bara grunden kvar av. Det mittemot det vita huset finns fortfarande kvar och används som vedbod. Även smedjan finns fortfarande kvar, om än lite ombyggd (se även nästa sida).

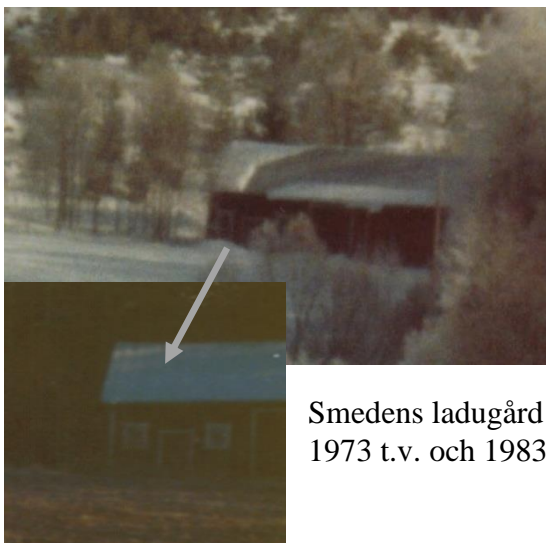
Smedjan, ladugård, vita huset, röda huset, uthus

Båda fotona från 1975

Samma vy
som ovan fast
2019

Smedens ladugård
1973 t.v. och 1983

Grunden finns kvar i skogskanten, 2019

Ovan: grunden till det östra uthuset
Nedan: det andra uthuset finns kvar, 2019

I närheten ligger gårdens brunn, foto 2019

Boa

Som en liten bonus kommer här också ett par foton från ytterligare en byggnad som har funnits på Lindhults mark. Detta var dock inget bebott hus utan en barack som tjänade som jaktstuga under 1970- och 1980-talen och gick under namnet Boa. När jaktstugan inte längre behövdes fick den ett nytt liv som klubbstuga på Åtorps ridklubb (på andra sidan Domneån) under några år. Fotona är tagna 1988.

Ungefär här låg den

Flygfoto från Eniro 2019

Sammanställning av alla torp, boställen m.fl.

När man går igenom alla torp, backstugor och boställen är det ganska svårt att få någon överblick över dem. Hur många torp fanns det, fanns alla samtidigt och vid vilka tider var de bebodda? Nedan följer en sammanställning av alla boställen ovan och sedan ett försök att placera in alla på kartan.

Alla torp, backstugor och andra bebodda hus

Boställe	Bebott år	Känt läge	Spår kvar idag
Rödjestugan	1600-tal-finns kvar idag	Ja	Huset är renoverad och bebott. Kvarnhuset kvar som ruin.
Hultet	1600-tal-ca 1980-tal	Ja	De sista husen revs 2014
Gustafsberg	Ca 1790-1912	Ja	Inget kvar
Stallerhult	Ca 1790-1916	Ja	Inget kvar
Hässlebo	Ca 1767-ca 1790 + 1821-1874	Ja	Ny stuga byggd 1918
Sjöstugan	1840-tal-1896	Ja	Huset flyttat 1905-1910
Rävåsen	1803-senast 1839	Nej	Inget kvar
Lund	1600-tal-1888	Ja	Inget kvar
Högalund	1901- kvar idag	Ja	Huset revs 1979 och en modern villa byggdes och är bebodd.
Nyhagen	Ca 1795-idag, huset troligen från tidigt 1900-tal	Ja	Huset finns kvar i ombyggt och renoverat skick och är bebott.
Carlslund	Ca 1854-1879	Ja	Inget kvar, ruin kvar av tegelbr.
Hästhagen	Ca 1860-tal-1906	Nej	Inget kvar
Carlsryd	1810-1844	Nej	Inget kvar
Backstugor 1700-tal	1764-1770, 1794-1795	Nej	Inget kvar
Backstugor, senare	1812-max 1876 1846- tidigt 1850-tal 186?-1867 191?-1917	Nej	Finns rester av åtminstone en husgrund, men osäkert om något av dessa legat där.
Smedbostället	1925-194?	Ja	Hus och ladugård rivna, smedjan finns kvar
Nytorp, ”röda huset”	Före 1947-idag	Ja	Modernt hus, bebott idag.

Det enda av de tre äldsta torpen som finns kvar och är bebott är Rödjestugan. Av Lund och Hultet finns inget kvar idag och flera andra torp har gått samma väg. Exakt hur många stugor som fanns under 1700-talet kan vi inte veta riktigt säkert, men det är i alla fall klart att antalet var som störst under 1800-talet, särskilt från mitten av 1800-talet och några årtionden framåt. I början av 1900-talet upphörde torpdriften mer och mer och flera av de gamla torpen styckades av och såldes. Att vi ändå kan veta ungefär var de flesta låg är tack vare gamla kartor och lämningar som funnits kvar i modern tid. Den bästa källan för att reda ut detta är den häradsekonomiska kartan från 1877-1872. Det enda problemet med den är att det

saknas namn på ställen som vi vet fanns på den tiden, men också finns vad som ser ut att vara ett par hus utan namn. På kartan kan vi ganska enkelt identifiera Lund, Hultet, Rödjestugan, Tegelbruket Carlslund och soldattorpet Gustafsberg. Saknas på kartan gör Nyhagen och Hästhagen, som vi vet var i bruk, och det fanns också en backstuga som var kontinuerligt bebodd fram till 1876. Carlsryd var det enda torpet som redan var nedlagt och det ca trettio år tidigare.

Eftersom Nyhagen finns kvar verkar det väldigt osannolikt att det torpet skulle ligga på en helt annan plats än den gör idag. Den stuga som ligger på Nyhagens plats på kartan bör därför vara Nyhagen även om den saknar namn. Dessutom ligger det en stuga ungefär där Högalund ligger idag, som inte kan vara Högalund eftersom det inte var byggt än, och inte heller Hästhagen eftersom de två var bebodda samtidigt. Det finns även flera byggnader vid tegelbruket och ett område med åkrar som ser ut att vara från ett gammalt torp, men där det ser ut att saknas hus. Min gissning är därför att huset på Högalunds plats är Annika Gustafsdotters backstuga, att Hästhagen var en arbetarstuga vid tegelbruket och att Carlsryd låg vid åkerområdet utan hus.

Möjligen Carlsryd   Nyhagen   Trol. backstuga, senare Högalund

Häradsekonomiska kartan 1877-1882

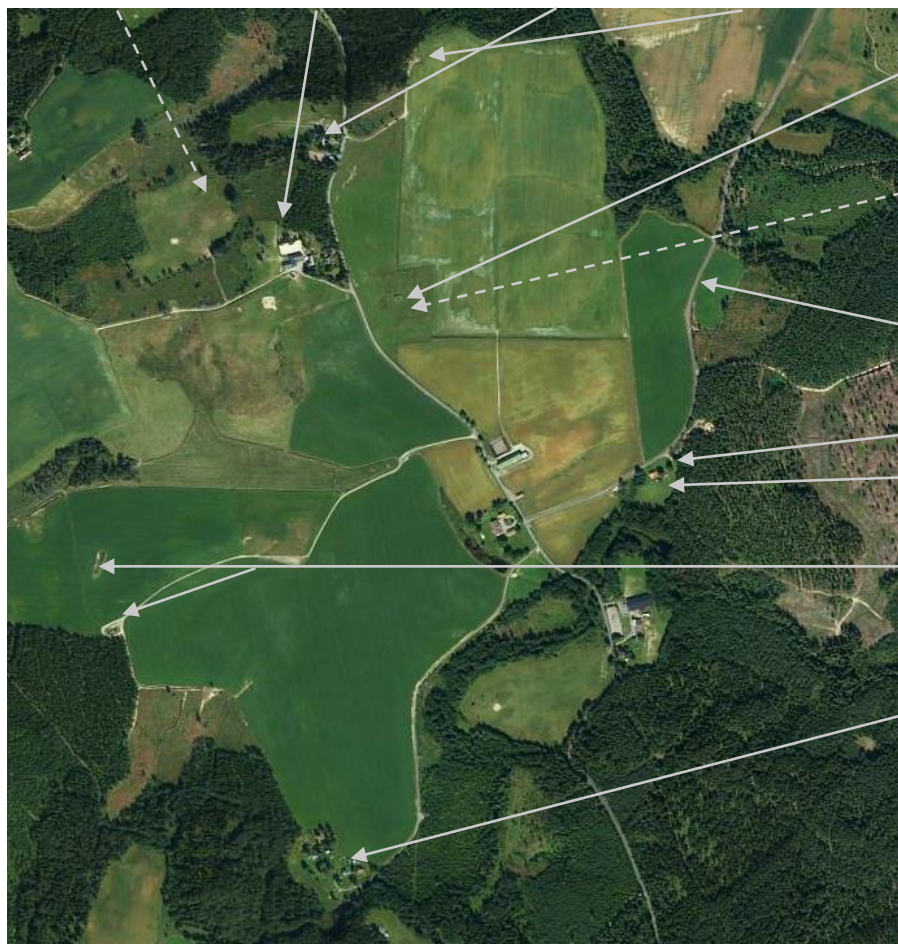
På ett modernt flygfoto blir det som följer:

Möjligen Carlsryd

Nyhagen

Högalund

Lund

Tegelbruket
Carlslund

Hästhagen

Gustafsberg

Smedens och det
röda huset "Nytorp"

Hultet

Rödjestugan

Ovan och nedan: Flygfoton från Eniro 2019

Här är också de torp och stugor i Furusjö som har gått att placera på kartan (i alla fall ungefär). Rävåsen låg gissningsvis i närheten av Stallerhult.

Stallerhult

Sjöstugan

Hässlebo

Fler foton

Foton från jordbruksarbetet på 1940-talet

”Kafferast i potatislandet”

”Höstplöjning på Lundagärdet”

Ny jordbruksmaskin 1945

Erik Lagervall på hästräfsan

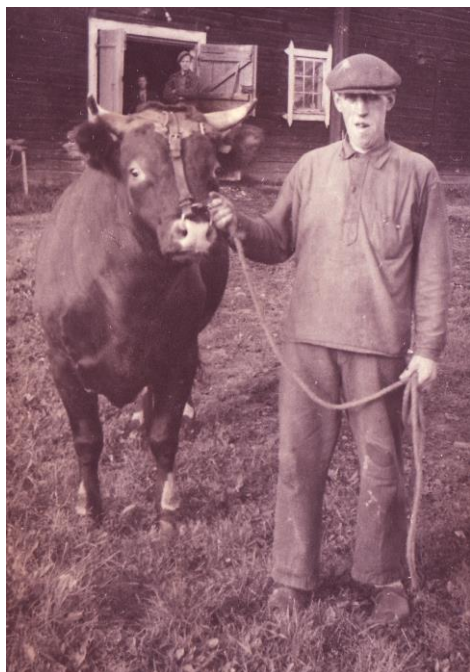
Troligen taget bakom ladan med Nyhagen och Högalund i bakgrunden (inga hus syns dock)

Skördebild, oklart var den är tagen

Foton på arbetarna på Lindhult 1945

Det finns ett sparat album märkt Lindhult 1945 och med foton på de som då arbetade på gården. Tack vare detta kan vi få i alla fall några ansikten på alla personer som har bott och arbetat på gården.

”Lagårds-Karlsson” med tjuren och med sin familj

Den här familjen finns inte på gården varken 1941 eller 1950 och därför har jag tyvärr inte kunnat spåra vilka de var.

Rättaren, bör vara
Karl Oskar Herman
Karlsson, född 1885.

Smeden, troligen
Ludvig Bernhard
Nilsson, f. 1883

Karl Klasson på
Nyhagen, f. 1885

Gustaf Klasson på
Nyhagen, född 1909

Troligen smedens son
Erik Bernhard Nilsson
f. 1920

Jungfrun
eller
pigan,
okänd

Göran Tisner

Josef Larsson, f. 1914

Ytterligare några foton - inomhus

Här följer några fler foton från gården som inte fick plats längre upp.

Gamla tvättklappar
och andra redskap
(hängde i köket på
Lindhult förut)

Erik Lagervalls
pipställ

Gamla tapeter, t.v. i det övre badrummet på 1970-talet,
till höger en äldre tapet gömd inne i en garderob

Gamla
nycklar

Gammalt set med
tvättfat, kanna,
tvålkopp och potta

Ett av sovrummen

En av de gamla kistorna i salen

Ytterligare några foton - utomhus

Fler foton som inte fick plats tidigare i boken.

Vattenfallet vid Lindhults gamla kraftstation, fotot från 1989

Sandtaget vid smedjan 2012

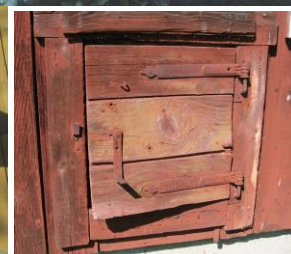

Bryggan vid dammen inbäddad i snö 2010

Luckan till höloftet över stallet 2007

På 1960-talet låg ett litet hus, kanske en hundkoja i trädgården bakom rättarbostaden

Hönslucka 2008

Köksdörren 1950-tal, 1960-tal (t.h.), 1973 och 2011

Hämtat ur arkiven

Försäljningar av gården och köpeskilling

Några köpebrev och andra köpehandlingar finns bevarade i gårdsarkivet och här nedan redovisas år, köpare och köpeskillingen.

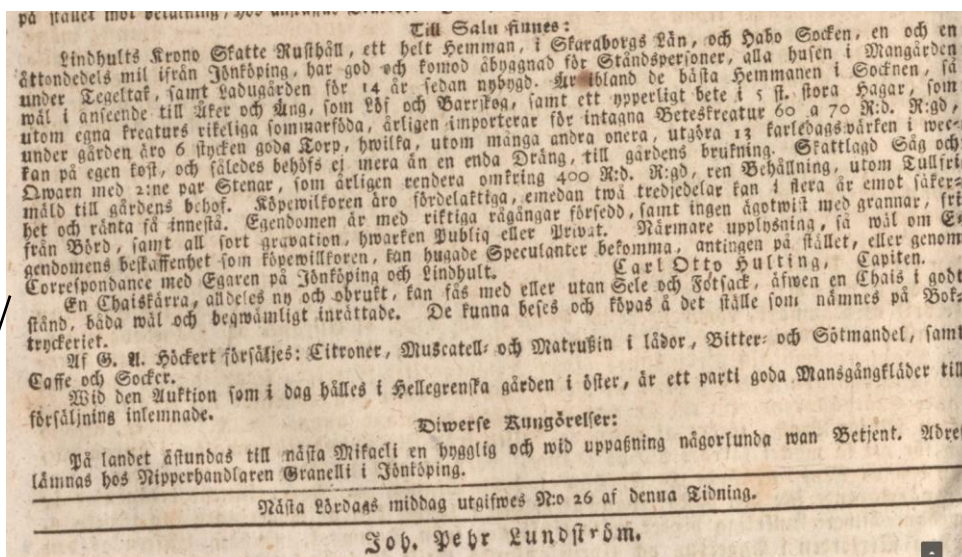
År	Köpare	Köpeskilling
Gården		
1818	Nils Bäckström	15.500 Riksdaler riksmünt
1849	Sven Håkansson	24.000 Riksdaler banko
1895	Carl Lilja	52.000 kr
1922	Karl Werner Hansson	80.000 kr
1937	Erik Lagervall	144.000 kr
Hultet		
1917	Anders och Hulda Svensson	4.700 kr
1935	Einar och Signe Johansson	5.000 kr
1950	Erik och Karin Lagervall	11 000kr
		(Arrendekontraktet som aldrig användes var på 4.100kr för tio år)

Försäljningsannonser

Gårdsförsäljning

I Kungliga bibliotekets digitala tidningssamlingar (KB) förekommer flera annonser där gården läggs ut till försäljning. Nedan följer de i renskriven form med moderniserad stavning, samt med ordlista och ett par digitala kopior.

Jönköpings tidning 1813-06-19:

Till salu finns:

Lindhults kronoskatteusthåll, ett helt hemman, i Skaraborgs län, och Habo socken, en och en åttondedels mil ifrån Jönköping, har god och komod* åbyggnad* för ståndspersoner, alla husen i mangården under tegeltak, samt ladugården för 14 år sedan nybyggd. Är ibland de bästa hemmanen i socknen, så väl i avseende till åker och äng, som löv- och barrskog, samt ett ypperligt bete i 5 st. stora hagar, som utom egna kreaturs rikliga sommarföda, årligen importerar för intagna betes kreatur 60 à 70 Riksdaler. Under gården finns 6 st. goda torp, vilka, utom många andra onera*, utgör 13 karldagsverken i veckan på egen kost och således behövs inte mer än en enda dräng, till gårdens brukning. Skattlagd såg och kvarn med två par stenar, som årligen renderar* omkring 400 Riksdaler Riksgäld ren behållning, utom tullfri mäld* till gårdens behov. Köpevillkoren är fördelaktiga, medan två tredjedelar i flera år kan emot säkerhet och ränta få innestå. Egendomen är med rikliga rågångar* försedd, samt ingen ägotvist med grannar, fri från börd*, samt all sorts gravation*, varken publik eller privat. Närmare upplysning, så väl om egendomens beskaffenhet som köpevillkoren, kan hugade spekulanter bekomma, antingen på stället, eller genom korrespondens med ägaren på Jönköping och Lindhult. Carl Otto Hulting

Ordlista

- * komod = från franska commode, 'byrå' eller 'bekväm, passande'
- * åbyggnad = byggnad på tomten, i det här fallet mangårdsbyggnad
- * onera = ungefär 'påлага, skatt', i det här fallet snarare 'förmån'
- * renderar = ger
- * mäld = spannmål som ska malas
- * rågång = gränslinje
- * börd = skyldighet genom släktskap
- * gravation = skuldsedel, panträtt, inteckning

Jönköpings tidning 1849-01-13

Egendomen Lindhult, 1 mantal skatterusthåll med tillhörande augment samt skattlagd såg och kvarn med 2 stenpar, belägen i Habo socken i Skaraborgs län, på 1 ¼ mils avstånd från Jönköping och ½ mil från lastageplats vid Vättern, kommer att försäljas vid frivillig auktion, som på stället förrättas måndagen den 12 nästkommande februari, kl. 1 på dagen, att med förrättat höstsäde och verkställd höstplöjning tillträdas den 14 mars innevarande år. Denna egendom, som är bebyggd för ståndspersoner, har ett nytt rymligt och särdeles bekvämt corps de logis*, samt 4 flygelbyggnader, en för något över ett år sedan väl uppförd ladugård, tröskverk och större potatiskällare samt andra behöfliga uthus, försäkrade i länets Brandstodsbolag för 7,820 riksdaler banko.

Åkerjorden, utgörande 80 à 90 tunnland stenfri lermylla lagd i cirkulation och de senare 5 åren förbättrad med 19.000 lass tjänlig dyjord, har förlidna året avkastat 350 tunnor spannmål av diverse slag, 230 tunnor potatis och 100 tunnor rovor, samt 260 parlass* vicker*, klöver och timotej, varav jämte höavkomsten från den naturliga ängen kunna vinterfödas 2 hästar och 40 boskaps kreatur, till vilka tillräckligt bete finnes i 3 med lövskog beväxta och med vatten försedda beteshagar, varav en stenfri cirka 70 tunnland är särdeles tjänlig till odling. För åkerjordens ytterligare förbättring finns nästan outtömlig tillgång på passande dyjord i närbelägna och nästan ett för varje gärde i det närmaste redan utdikade dytag. Fria arbetsstyrkan utgörs från 6 torp med 800 mans- och 150 kvinnodagsvärken om året jämte andra tjänstbarheter. Skogen, bestående av 203 tunnland, är mer än tillräcklig för behovet. Alla egendomens onera, efter avdragen augmentsränta, har vid högsta markegång* uppgått blott till 128 riksdaler banko. Betalningsvillkoren blir förmånliga, särdeles som en större del av köpeskillingen om så åstundas* kan uti egendomen få inestå, likväl bör en blivande köpare, om dess anbud skall godkännas, vara beredd, att genast ställa antaglig säkerhet för 1/3 därav.

Närmare underrättelse om beskaffenheten av egendomen, vilken rekommenderar sig bäst själv genom åskådning på stället, kan därstädes erhållas ävensom, i anseende till ägarens tillfälliga bortavaro, genom korrespondens med undertecknad. Skövde och Kämparp d. 10 januari 1849.

Carl. J. Bruno, Kronolänsman

Ordlista

* corps de logis = huvudbyggnad

* parlass = lass på tvåspänt fordon; i sht förr ofta använt ss. ett ungefärligt mått på en viss kvantitet, t.ex. av hö, gödsel, torv

* vicker = ärtväxt odlad till grönfoder

* markegång = marknadspris, gällande pris

* åstundas = önskas

Se även tidigare ordlista ovan

Jönköpings-Posten 1872-07-17

Fastighetsauktion

Genom offentlig auktion, som på stället förrättas fredagen den 26 i denna månad kl. 2 e.m. kommer att försäljas ett mantal kronoskatterusthåll Lindhult i Habo socken och Skaraborgs län, beläget i en naturskön trakt $\frac{1}{4}$ -dels mil från kyrkan $\frac{1}{3}$ mil från Habo järnvägsstation och $1\frac{1}{4}$ mil från Jönköping; är bebyggd för ståndspersoner med en vacker karaktärsbyggnad och 4 flyglar, omgiven av trädgård på ena sidan och anlagd park på andra, tillräckliga ladugårds- och andra uthus, samt ångbränneri med inventarier, tegelbruk, kvarn, såg och benstamp; alla husen till huvudgården i särdeles gott skick målade en del i olja och de övriga med andra färger.

Vad ägovidden beträffar är den ej uppmätt; men utgör cirka 200 tunnland åker, 300 tunnland naturlig äng och betesmark beväxt med lövskog och 250 tunnland skogsmark, beväxt med grövre och mindre skog av fur och gran, varav en betydlig del kan försäljas, som icke behövs till gårdens behov.

Åkerjorden består till största delen av lermylla och återstoden av sandmylla på lerbotten, fördelad i två cirkulationer; vanliga utsädet är 15 tunnor råg, 100 dito vårsäd och 100 à 150 tunnor potatis och återstoden klövervallar och tråde; medelmåttiga avkastningen är 5 à 600 tunnor säd, 1,000 à 1,500 tunnor potatis och 200 parlass hö; vid egendomen underhålls 40 à 50 boskaps kreatur utom hästar och får och kan i en driftig mans hand betydligt uppdrivas.

Till egendomens skötsel tarvas endast två drängar, dessutom skötes den av torpare på egen kost.

Vad vidare beträffar egendomens beskaffenhet kan bäst på stället inhämtas eller också genom undertecknad anmodad auktionsförrättare.

Tillträdet kan ske antingen genast med växande gröda, samt kreatur och inventarier eller också nästkommande 14 mars allt efter en köparens önskan; och får nämnas att ett större amorteringslån samt halva köpesumman, som av köparen får övertas och för återstoden av köpesumman måste vid slaget ställas antaglig säkerhet.

Mullsjö och Hellebo den 8 juli 1872. G. Nilsson

Jönköpings-Posten 1872-12-11, Fastighetsauktion

Ett mantal kronoskatterusthåll Lindhult, beläget i en naturskön trakt i Habo socken, av Skaraborgs län, $\frac{1}{2}$ mil från Habo järnvägsstation och $1\frac{1}{4}$ -dels mil från Jönköping, kommer genom förnyad auktion, som på stället förrättas måndagen den 30 i denna månad kl. 12 på dagen att ovillkorligen försäljas.

Vad egendomens beskaffenhet beträffar är i förliden juli månad i flera tidningar bekantgjort, men upplyses nu att den är bebyggd för ståndspersoner och finns ångbränneri med inventarier, tegelbruk, kvarn, såg och benstamp.

Egendomen, som sköts av torpare samt två drängar, underhåller 40 à 50 boskaps kreatur utom hästar och får.

Tillträdet får ske den 14 nästkommande mars antingen med eller utan inventarier, och får nämnas att ett större amorteringslån samt andra inteckningar finns i egendomen för omkring halva köpesumman, som av köparen får övertas, och för återstoden måste vid slaget ställas antaglig säkerhet.

Mullsjö & Hellebo den 6 december 1872. G. Nilsson

Johan Åberg annonserade i nästan ett år innan han sålde Lindhult till Carl Lilja.

Dagens nyheter 1892-09-14

Till följd av förestående arvsutredning säljs 1 mantal Lindhult i Habo socken, bebyggt för ståndspersoner och naturskönt beläget vid allmän farväg, 1,3 mil från Jönköping. Till egendomen hör kvarn, såg och benstamp. Ägovidden c:a 700 tunnland, därav 195 tunnland god, väl hävdad åker, resten betes- och skogsmarker med mycken avverkningsbar skog. Årligen underhållas cirka 60 nötkreatur, och mejeri finns på gården. Torpare utgöra 260 mans- och 70 kvinnodagsverken samt arrenden i penningar årligen. Vidare upplysningar lämnas vid besök på stället eller av G. Svensson. Klostergatan 12, Jönköping.

Till följd af förestående
arvsutredning försäljes 1 mantal Lindhult i Habo socken, bebyggt för ståndspersoner och naturskönt beläget vid allmän farväg, 1,3 mil från Jönköping. Till egendomen hörer qvarn, såg och benstamp. Egoviddens c:a 700 tunnland, däraf 195 tl. god, välhäfdad åker, resten betes- och skogsmarker med mycken afverkningsbar skog. Årligen underhållas cirka 60 nötkreatur och mejeri finnes å gården. Torpare utgöra 260 mans- och 70 qvinsdagsverken samt arrenden i penningar årligen. Vidare upplysningar lemnas vid besök å stället eller af G. Svensson, Klostergatan 12, Jönköping. (G. 21320) 9467

Ur Göteborgs aftonblad 7 september 1892 (KB)

Jönköpings-Posten 1893-07-10

Genom offentlig auktion på stället tisdagen den 1 nästa augusti låter herr J. Åberg och hans barn, med anledning av förestående arvsförfogande försälja sitt ägande 1 mantal Lindhult i Habo socken, naturskönt beläget vid Domån och häradsväg, 1 ¼ mil från Jönköping samt ½ mil från Habo station. Egendomen är bebyggd för ståndspersoner och större delen av husen nya*. Arealen cirka 800 tunnland, därav omkring 160 tunnland stenfri och bästa åkerjord samt övriga delen betes- och skogsmarker, de sistnämnda beväxta med mycken avverkningsbar skog. Till egendomen hör kvarn och såg samt torp. På hela egendomen födas väl 70 nötkreatur och 4 hästar. Av blivande köpare fordras såsom handpenning vid slaget 5,000 kronor samt borgen för köpevillkorens fullgörande.

Jönköping den 8 juli 1893. G. Svensson, auktionsförrättare

* De nya hus som nämns kan syfta på ladugården som bör ha byggts på 1890-talet (se s. 42)

Lösöresförsäljning

År 1843 flyttade Fredrik August Stangenberg från gården och då hölls inte mindre än två auktioner på lösöret. (Stavningen är normaliserad, men alla gamla ord har inte översatts.)

Jönköpings tidning 1843-02-18

Lösöresauktion

I anseende till ägarens flyttning från orten kommer genom frivillig auktion, som på Lindhult i Habo socken förrättas, tisdagen och onsdagen den 28 i denna månad och i nästkommande mars, att försäljas ett guldur, silver, däribland en samling gamla mynt; koppar, tenn, malm, järnsaker och trävaror, glas och porslin, därav ostindiska punchbålar, med och utan fat; möbler av större speglar, toilettspelar, en kristallljuskrona, ett gott klavér, en satts matbord, mahognychiffonier och byråer, spelbord, tebord och andra bord, tagelmadrasser, soffor och stolar stoppade med tagel, 3 större vita slipade marmorskivor, sängar, därav en dubbel engelsk stålsäng med stålställning för omhäng; ett sybord med tillbehör av större värde, gardiner och innanfönster, en mängd kammarverter i burkar, säng- och linnekläder, ett reseapotek, lantmäteriinstrument med kedja, bättre kökssaker, brännvin, havre och potatis, 24 st. fäkreatur av stor och god ras, får och svin, bättre åkdon och arbetsvagnar, skindor och slädar, selar och engelska sadlar med snäck- och ungerska betsel, engelska plogar, järnharvar och ärgkrokar samt annan åkerredskap m.m. – Med betalning för vad som försäljes lämnas välkända köpare fyra månaders anstånd eller till den 1 nästkommande juli. Att auktionssökande erhålla behövlig förtäring och foder till medhavande hästar, därom är anstalt fogad.

Kämparp den 8 februari 1843. Carl J. Bruno

Jönköpings tidning 1843-04-15

Lösöresauktion

Genom öppen, frivillig auktion, som, i anseende till ägarens flyttning från orten, kommer att förrättas på Lindhult i Habo socken, torsdagen och fredagen den 20 och 21 i denna månad, då början sker tidigt varje dag, försäljes åtskillig, ej obetydlig lösegendom, förnämligast av silver, tenn, koppar, därav en brännvinspanna om 63 kannor med hatt och ovanligt stor och väl gjord slang samt dessutom särskild hatt med enkel rektifikator, och 2 stora kittlar, 4 nybandade mäske-kar, brännvinsfastager, glas och porslin, ett väggur av bästa sort, diverse bättre möbler och speglar, 3 stora vita marmorskivor, ett större klädesskåp, finare sängkläder och linne, böcker, seltyg, 2 engelska sadlar, den ena med snäckbetsel och den andra med så kallat ungerskt betsel, flera vagnar och slädar samt drögar och kälkar, engelska plogar, en sädesharpa, åtskilliga verktyg, 600 kannor brännvin, 5 st. kvigor och några svinkreatur m.m. – Betalningsanstånd för välkända köpare lämnas till den 1:ste nästkommande september. Behövlig förtäring är på stället, emot kontant betalning, att tillgå.

Kämparp den 10 april 1843. Carl J. Bruno

Efter att Johan Åberg till slut fick gården såld (se förrförra sidan) sattes inflyttningsdatumet för Carl Lilja till mars 1895. Innan flytten hölls sedan en auktion på den andel som hade ägts av Johan Åbergs maka Anna Kajsa Åberg som hade gått bort 1889, och här kan man få en ganska god inblick i vad som fanns på gården vid den här tiden. (Ordförklaringar står inom klamrar direkt i texten.)

Falköpings tidning 1895-02-13, Hjo tidning 1895-02-15 och Jönköpingsposten 1895-02-23

Stor lösöresauktion

Genom offentlig auktion, som förrättas på Lindhult i Habo socken måndagen och tisdagen den 11 och 12 mars med början första dagen bestämt kl. 1 och andra dagen kl. 10 och fortsätts påföljande dag om så påfordras, kommer till den högstbjudande att försäljas hela det betydliga och i gott stånd varande lösöresboet i sterbhuset efter Anna Åberg bestående av förutom en mängd andra saker, nämligen:

Kreatur: 4 hästar däribland 1 häst i 8:e året och 3 ston, ett i 12:te, ett i 6:te och ett i 4:de året, 5 par dragoxar i grovlek hållande 13 à 14 kvarter, 32 stycken goda mjölkkor av ostfris- och korthornsras därav en del på reddan att kalva, 5 tidda [dräktiga] kvigor i andra året, 5 kvigor i första året, 3 tjurar av ostfrisras, en i 4:e året, en 2 år och en 1 ½ år, 35 stycken höns, 30 stycken svinkreatur av yorkshireras däribland en större och 2 mindre fargaltar [avelsdugliga galtar], och 8 gristidda [dräktiga] suggor.

Åk- och seldon samt diverse yttre inventarier: en tvåsitsig klädd åkvagn, en bättre skrinda, en Tidaholmskärra [tvåsitsig öppen kärra], en flakvagn och kärror. 1 giggsela, par- och enbetselar, flera par slädar för par och enbetsvagnar, höarker, potatis- och gödselsätrar, flera par slädar för par och enbet, plogar, drill- och ärjekrokar, bill- och slättharvar av åtskilliga slag, vältrar, 2 hästräfsor, 2 kastmaskiner, 2 rotskärnings- och en rotsåningsmaskin, 130 stycken stängselhäckar, omkring 1,000 stycken riastaver, 1 decimalvåg med vikter, mejeriredskap för ostberedning, transportkärl och kylare, vävstolar med övrig vävredskap, tomsäckar, snickare- och smidesverktyg, åtskilliga slags järnsaker och laggekärl.

Inre inventarier: Silver, malm, koppar däribland kittlar, bunkar och kokkärl, järn- och blecksaker, glas och porslin, möbler och husgeråd däribland en soffa med 6 stolar, 2 chiffonierer, 2 byråer, stolar, väggur, sängar och soffor av åtskilliga slag, en antik väggspegel med bord, lampetter och andra speglar, väggtaflor, divan-, mat-, fönster- och skrivbord, kommoder och skänkar, lampor samt ett nära nytt piano, 1 ny kökspis med åtskilliga slags köksaker, säng- och linnekläder, fjäderbolstrar och dynor, dukar, servetter, handdukar och lakan, filter och täcken, häng- och rullgardiner m.m.

Kreaturens försäljas första dagen.

Godkände inropare har 3 månaders kredit, övriga betala vid anfordran eller lämna godkänd säkerhet.

Gullskog & Gustaf Adolfs Kapell den 7 februari 1895.

Aug. Ringqvist

H A B O

Sol men bitande kyla vid auktion i Habo

Rodeo i vildaste västern? Anej. Bara ett fotoskott från gårdagens Lindhult-auktion.

Trots kyla och en bitande vind hade i går en ganska stor skara spekulanter och andra intresserade samlats ute på gården Lindhult i Habo, där arrendator Gösta Eriksson sålde av lösöre och djurbesättning. Visserligen sken solen, men kylan var som sagt besvärande och inverkade nog i viss mån på priserna, i varje fall då det gällde inventarierna, trots att auktionisten, hr Erik Olsson, Sanna, verkligen gjorde var på honom ankom för att hålla värmen och buden uppe.

Gammalt och nytt möttes här — bl. a. kan nämnas att en promenadvagn, på sin tid ett förnämligt åk skulle vi tro, gick bort för åtta riksdaler. Två traktorer såldes för 2.700 resp. 1.900 kr.

För den förnämliga djurbesättningen blev emellertid priserna goda. 75 nötkreatur såldes, där dyraste kon betalades med 1.500 kr. Kvigorna gick bort för mellan 1.100 och 1.340 kr., medan kalvar såldes för belopp varierande mellan 300 och 500 kr. En häst såldes för 1.800 kr. och för gårdens tjur betalades 2.270 kr.

Urklipp 1955, troligen från Jönköpings-Posten (hämtad från Karin Lagervalls pärm med tidningsurklipp)

En annan auktion där djuren ingick hölls på gården 1955 när Erik Lagervall överlät gårds-skötseln till den nyligen tillträdde arrendatorn Gösta Eriksson. Den senare var inte intresserad av att ha kvar djuren utan sålde dem vid en auktion på gården.

* * *

I juni 1960 inträffade en tragisk olycka på Lindhult då äldste sonen till den nytillträdde arrendatorn Erik Bergqvist välte med en traktor och avled.

Kamrat undkom med ryggskada

En traktorolycka på Lindhults gård i Habo krävde 14-årige Göran Bergqvists liv medan en jämnårig kamrat skadades. Den omkomne klämdes fast under traktorn och ljöt en ögonblicklig död.

Olyckan observerades av en på gården anställd, som genast rusade fram till den välta traktorn. Man fann den omkomne kamrat fastklämd under harven, som följt med traktorn ned för den mer än meterdjupa slänten och sedan man frigjort den först påträffade försökte man lyfta traktorn. Först efter en halvtimme — sedan grannar och anställda på gården kommit till hjälp — lyckades man få loss den omkomne, som fått en del ryggsador. Räddningskåren ryckte ut med två ambulanser och den skadade fördes till Jönköpings lasarett.

Den omkomne var son till gårdens arrendator, lantbrukare Erik Bergqvist och sörjes förutom av föräldrar av tre syskon. Familjen Bergqvist övertog arrendet så sent som i våras.

Urklipp 1960, troligen från Jönköpings-Posten (hämtad från Karin Lagervalls pärm med tidningsurklipp)

Blandade tidningsannonser

Jönköpings tidning 1810-03-17

En porslinsfläckig hingst i gott hull, och felfri, blir 3 nästkommande maj månad; om priset kan ackorderas med ägaren på Lindhult i Habo socken, varest hästen är på bete. Därstädes finns även gott linfrö som är trätt, emot 32 riksdaler riksgäldsmynt för kappan.

Jönköpings tidning 1829-04-18

Vid flyttningstiden den 24 innevarande månad, är tjänst ledig på Lindhult för en nykter och bra stalldräng.

Jönköpings tidning 1860-05-09

Hingsten Björn av norsk ras från Lindhult kommer att utlämnas till betäckning i Jönköping från den 21 till och med den 26 maj. Anmälan sker i Veterinärinrättningens smedja. Jönköping den 5 maj 1860. C. Svensson

Hjo tidning 1898-09-16

En råbock i sin ladugård har torparen Karl Augustsson i Hultet under Lindhult i Habo socken. Han infångade honom i somras såsom liten unge från en rådjursfamilj, bestående av hane och hona samt två killingar. Råbocken är nu så tam att han i åskådarens närvaro äter vad som bjuds honom. De i frihet varande medlemmarna av denna rådjursfamilj ha sedan denne togs till fånga vistats i närheten.

Jönköpings tidning 1813-05-08

Ett koppel unga, väl tecknade och mycket lika jakthundar är till salu på Lindhult i Habo socken.

Jönköpingsbladet 1848-10-03

På Lindhult i Habo socken finns några tunnor utmärkt vacker höstråg, passande till utsäde, varpå prov finns hos postiljon, boende i huset n:o 11 Storsjöraden.

Jönköpings-Posten 1868-08-15

Väderleken. I onsdags morse gick över staden ett åskväder, som åtföljdes av ett för växtligheten uppfriskande regn och sträckte detta sig vida omkring, ty från Vrigstad omförmäls att även där hördes en stark åska, vars stråle slog ned uti ett träd och träffade två därunder stående oxar, vilka ihjälslogs. Från Habo berättas, att samma dag föll där ett så starkt hagel att 14 fönsterrutor sönderslogs på Lindhult. I går på eftermiddagen hördes åter åskan, varefter föll några små regnskurar. I Gränna lär regnet varit blandat med stora hagelstenar.

Prostinnan Jungmarker

På julafton 1853 avled en av hyresgästerna på Lindhult, änkefrun prostinnan Johanna Beata Jungmarker, i en ålder av 86 år, 6 månader och 13 dagar (enligt Jönköpings tidning 1853-12-31, KB), och henne kan det vara värt att stanna upp vid en liten stund. I januari året efter hölls en auktion på Lindhult där arvingarna efter henne sålde hennes löseegendom. Att just denna hyresgäst inte var vem som helst och heller inte bodde i ett enda litet rum blir tydligt när man ser vad auktionen ska omfatta.

Jönköpingsbladet 1854-01-17 (moderniserad stavning)

Arvingarna efter framlidna änkefru prostinnan Jungmarker, låta vid auktion, som på Lindhult i Habo socken förrättas tisdagen den 24 i denna månad, försälja den löseegendom hon sig efterlämnat, bestående av 200 lod silver [ca 2,6 kilo], ett guldur, bättre möbler, koppar, tenn, järnsaker och trävaror, glas och porslin, särdeles goda sängkläder utgörande nära 20 lispund [170 kg], en mängd linne, drälls- och mattvävnader m.m., allt av synnerlig god beskaffenhet.

Till den 1 nästkommande juli erhålls anstånd för vad som inropas av antagliga köpare, vilka täcktes iaktta tidig inställelse, så att auktionen må kunna börja senast kl. 12 på dagen. Skulle det oaktat försäljningen ej kunna medhinnas, varder auktionen dagen därpå fortsatt. Kämparp den 13 januari 1854.

Carl J. Bruno

Johanna Beata Jungmarker var född 1767 på Bodanäs i Småland mitt i en syskonskara på totalt nio barn och dotter till ryttmästaren Axel Fredrik Printzensköld (1734-1805) och Maria Elisabet Norberg (1742-1829). Hon gifte sig med Martin Christian Jungmarker, som var kyrkoherde och kontraktsprost i Habo, i hans andra gifte (se Adelsvapen-Wiki). Han hade tidigare varit gift med Elisabeth von Strohkirch, född 1750 i Tuvebo i Habo. Martin Christian Jungmarker var i sin tur son till prosten i Habo Kristoffer Jungmarker och Elisabeth Beata Seth (Geni). Om det senare namnet låter bekant så är det alldeles korrekt. Hon var nämligen dotter till Martin Seth som också var kyrkoherde och prost i Habo, och som ägde Lindhult runt 1709 (se s. 12).

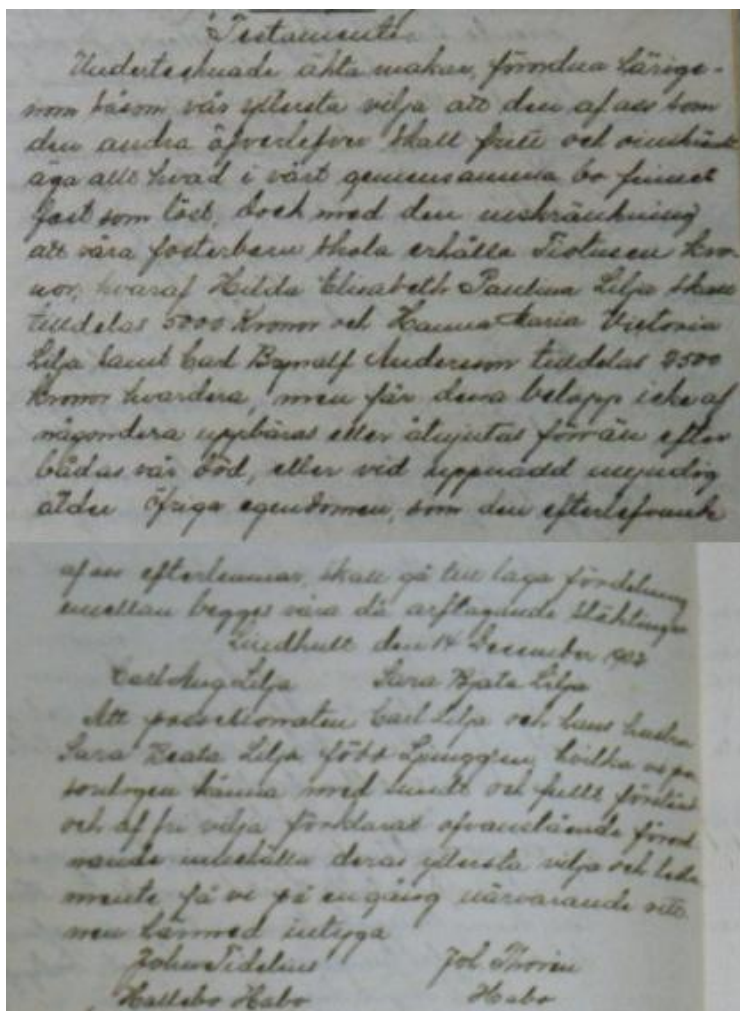
Johanna Beata hade dottern Maria Johanna född 1798 (Geanet) och sonen Axel Christoffer. Den senare var bosatt på Nygård i Habo (Härhults skattegård). Han var gift med Beata Gustava Charlotta Drake av Hagelsrum, född 1798 på Holma säteri i Järnsnäs socken och dotter till ryttmästaren Lars Georg Drake av Hagelsrum och hans hustru och kusin Johanna Catharina Drake av Hagelsrum (Adelsvapen-Wiki). Axel Christoffer Jungmarker hade åtminstone barnen Charlotte född 1828 och Axel född 1829. Just denna Charlotte hade följt med sin farmor till Lindhult och bodde där med henne. Efter farmoderns död flyttade hon 1854 till Jönköping.

Carl Liljas testamente

Nedan är Carl Liljas (se s. 16) och hans makas testamente återgivet, både som handskrift och renskrivet. Citatet ur handskriften är moderniserat i stavningen.

”Testamente.

Undertecknade äkta makar, förordna härigenom såsom vår yttersta vilja att den av oss som den andra överlever skall fritt och oinskränkt äga allt vad i vårt gemensamma bo finns fast som löst; dock med den inskränkning att våra fosterbarn skola erhålla tiotusen kronor; varav Hilda Elisabeth Paulina Lilja skall tilldelas 5000 kronor och Hanna Maria Victoria Lilja samt Carl Brynolf Andersson tilldelas 2500 kronor vardera, men får dessa belopp icke av någondera uppbäras eller åtnjutas förrän efter bådas vår död, eller vid uppnådd myndig ålder. Övriga egendomen, som den efterlevande av oss efterlämnar, skall gå till laga fördelning emellan bägges våra då arvtagande släktingar.

Lindhult den 14 december 1902.

Carl Aug. Lilja   Sara Beata Lilja

Att possessionaten Carl Lilja och hans hustru Sara Beata Lilja, född Ljunggren, vilka vi personligen känna med sunt och fullt förstånd och av fri vilja förklarat ovanstående förordnande innehålla deras yttersta vilja och testamente, få vi på en gång närvarande vittnen härmed intyga

John Tidelius   Joh. Thorén
Hallebo Habo   Habo”

Historier ur arkiven

Tvisten om Lindhults kvarn och såg

En mycket stor del av gårdsarkivet upptas av handlingar rörande gårdens kvarn och såg, och då särskilt de talrika tvisterna med Tornaryd. Gränsen mellan gårdarna gick mitt i ån där kvarnen låg och även om kvarnen låg på Lindhults sida så gick dammfästet hela vägen över och gårdarna ägde halva den viktiga dammen var. Ett visst samarbete var därför nödvändigt.

Det hela började, så vitt vi vet, redan i slutet av 1600-talet då Lindhults dåvarande ägare Brynolf Lundelius upprättade ett muntligt kontrakt med Tornaryds ägare. Detta gick ut på att Tornarydsborna fritt skulle få mala sin säd, mot att de hjälpte till att underhålla dammen, dammfästen och annat som behövdes. I ett brev från hans son, Andreas Lundelius, till landshövdingen 1706 framgår dock att samarbetet ändå inte har fungerat smärtfritt. Enligt honom har inkomstbortfallet för kvarnen blivit stort, eftersom de boende i Tornaryd haft så mycket att mala att boende på Lindhult ofta blivit tvungna att låta mala sin säd på andra kvarnar. Tydligt var det också ofta som kvarnen inte kunde användas p.g.a. för lite vatten.

Ännu större problem har sågen vållat. Det var Andreas Lundelius som hade uppfört den och även reparerat kvarnfallet, efter att ha fått tillstånd av tingsrätten 1704. Först har den kostat stora summor att bygga, bl.a. eftersom man sprängt bort ett berg för att få plats till den, och sen kan den ändå bara gå *"allenast höst och vår, några dagar så länge lagom flod är"*. Som om inte detta räckte har Andreas Westberg på Tornaryd klagat till tinget över att Lundelius egenmäktigt har använt dammfästet på hans mark för att bygga sågen och menar att han har äganderätt till både kvarnen och sågen eftersom de inte hade kunnat byggas utan dammfästet på hans sida. Han påstår också att de boende på hans mark inte har fått såga ens mot betalning. Westberg tar hjälp av Lars Girs som är kronobefallningsman i Småland och det slutar med en brevväxling mellan de båda landshövdingarna, Mårten Lindhielm i Jönköpings och Harald Strömfelt i Skaraborgs län. Från Westberg anförs att vidare att Lundelius bara hade tillstånd till en skvaltekvärn (se s. 50) och att han gjort dammfästen på Tornaryds sida utan att erbjuda dem att vara delaktiga, samt menar att han har rätt till halva sågen.

Tingsrätten tillbakavisar påståendet om att Lundelius inte skulle ha haft tillstånd till både mjöl- och sågkvarn och att vi vet från andra dokument att det fanns en hjulkvarn redan 1697 (se s. 50). Lundelius hävdar också att han inte alls hindrat Tornarydsborna från att använda sågen, utan erbjudit dem samma pris som för alla andra. Han erbjuder sig också att på egen hand sköta både kvarn och damm om Tornaryd vill bryta det gamla muntliga avtalet. Landshövding Lindhielm föreslår att Tornaryd ska få fortsätta mala fritt som tidigare och också ha rätt till halva sågen mot att de betalar hälften av vad det kostade att bygga den. Det hela slutar med att Carl Gustav Soop, ny landshövding i Skaraborgs län, ber att alla berörda

infinner sig vid kvarnen 30 oktober 1708. Till det här mötet kommer Lindhults nyttillträdde ägare prosten Martinius Seth, liksom Andreas Westberg från Tornaryd, båda de ovannämnda landshövdingarna, befallningsman Lars Girs, regements-skrivare Lars Andersson, kronobefallningsman Anders Urlander med flera. De kommer då överens om följande tre punkter:

- 1) Tornarydsborna ska få mala sin mald fritt på kvarnen så ofta den har sin gång, som förut, och dessutom få tre tolfter (dvs. 36 stycken) enkla sågbräder årligen från och med 1709.
- 2) I gengäld ska Tornarydsborna hjälpa till att underhålla dammen och dammfästena, och även med att lyfta kvarnstenarna om det behövs.
- 3) Om Lindhult vill flytta mjölkvarnen lite längre ner för att förbättra vattenkraften så är det inte till någon nackdel för Tornaryd. Detta senare vet vi dock inte om det blev gjort.

Redan 1709 såldes Lindhult till ryttmästaren Johan Lingh och han fick snart en kallelse att följa med armén till Skåne och var borta i 2-3 år. Vem som skötte Lindhult under tiden vet vi inte, men det har uppenbarligen inte varit någon som förstod sig på sågen för den blev stående överksam i flera år. Detta får vi veta när nästa konflikt seglar upp 1726. Nu har flera av bönderna på Tornaryd blivit ganska sura över att de i flera år hjälpt till att hålla dammen igång, men ändå inte har fått ut sin andel sågbräder enligt det gamla kontraktet och de vill nu ha ut 35 tolfter bräder som kompensation. På Lindhult har Gustaf Mobeck d.ä. nyligen tagit över och han blir mäktigt irriterad över att Tornarydsborna har anlitat det höga landshövdingeämbetet för en så pass liten tvist, och att de dessutom fått hjälp av en rådgivare som inte har haft förstånd nog att undersöka saken själv. Han skriver:

”Jag kan mer än mycket anklaga dessa Tornaryds åboer, som råkat ut för en så slät och i lag och kungliga förordningar så litet grundad rådgivare och koncipist som icke haft den eftertänka att först låta sig underrätta om själva målet, dess beskaffenhet, och böndernas fordrans viktighet, till alla delar, samt sedan av förståndige män, göra sig underrättat att man intet så lätt får besvära de höga landshövdinge-ämbeten, när man uti allt, ej får vara sin viljas vän, innan han gripit till sådana extremiteter”. Ur brev från Mobeck 1926

Mobeck förklarar sedan att varken kvarn eller såg har varit igång på många år och berättar att Johan Lingh, förutom krigstjänsten, råkade ut för att hans hustru avled strax efter hans återkomst. Han gifte sedan om sig med häradsfogde Kjellmans änka (se s. 13), bodde mestadels i Småland med henne och vistades då väldigt lite på Lindhult. Han lägger till att sågen redan vid Linghs tillträde 1709 var så gammal att den hade börjat förfalla och att han blev tvungen att reparera allt innan något kunde användas. Detta låter märkligt med tanke på att sågen var byggd så sent som 1704 och Lingh tillträdde 1709, men Mobeck talade i egenintresse för att förklara varför han inte kunde göra Tornarydsborna till viljes och kan ju möjligen ha överdrivit lite. Han påpekar vidare att han hade lämnat ut Tornaryds andel bräder, enligt det gamla kontraktet, så snart han hade reparerat allt och att han inte var skyldig att lämna ut sågbräder för den tid sågen inte har varit igång. Kronobefallningsman Hellberg får i uppdrag att kommunicera med båda partner

och även att undersöka från vilken skog timret kan tas av om bräderna ska bli sågade. Detta senare gör Mobeck ännu mer upprörd, något som kan märkas i vad han sedan skriver:

”Detta Rusthållet är till alla delar så ringa och magert, att icke många här i orterna lär finnas, som äro sämre, både till äng, åker, skog och mullbete, andra förmåner, som fiske, är alldeles icke, och humlegård, träd- eller kryddgård, allt för ringa och nästan alldeles inga, ej heller för gårdens magra jordmån och obekväma situation någonsin kunna låta anlägga sig till någon nytta eller särdeles förmån: vad i synnerhet skogen angår, så kan väl intet nekas, att ju en liten sådan, trakt är, men så ringa, att den ej tillräcklig är till nödiga husreparationer, som jag och till dess uppodlande, så angelägen är att spara honom, att jag knappt till vedbrand, vill låta hugga; anbelangande sågtimret och från vad skogar det tages; så är förutan grannarna omkring Lindhult, jämväl hela Habo socken allmänt bekant, att allt timret till denna min såg kommer ifrån Mo härad i Jönköpings län, och frälsehemmans ägor, kunna och vara några enda skattehemman i bemälte härad, som föra timmer hit till sågen; men ifrån Habo socken skall helt år över ej komma en tolfte timmer, av orsak att i bemälte socken så mångfaldige andre sågar äro, de där ligga de hemman, som hava sådana skogar, närmare och bättre tillhanda.”

Ur brev från Gustaf Mobeck till landshövdingen 1726.

Det hela slutar med att det bestäms att Mobeck inte har någon skyldighet att lämna ut bräder för den tid då sågen inte har varit igång och att det gamla avtalet ska gälla nu när både kvarn och såg är igång igen.

Efter några års lugn är Mobeck tillbaka igen 1732 och nu ansöker han till landshövdingen att få skattlägga kvarnen, eftersom det skulle kunna ge fler inkomster till Lindhult. Han skriver att *”det endaste som kunde vara rusthållaren till någon liten hjälp, som är kvarnen, är till ingen nytta, så länge han för tull ej får mala”*. Tydligt har kvarnen fått bättre kapacitet för utöver att mala för gården och Tornaryd finns nu utrymme att mala även för andra. Någon större brådska i ärendet verkar inte råda och 1736 är det uppe igen. I september månad det året görs en besiktning av kvarnen av flera personer ur Vartofta härads och Västra Kärrs tingslagsnämnd. En Carl Carlsson i Hultarp är också närvarande som representant för allmogen i Habo. I protokollet beskrivs både mjöl- och sågkvarnen med rännor och dammfäste (för mer fakta om kvarnen s. 51) och även kontraktet med Tornaryd. Det berättas också att det ibland mals korn och havre som kommer från Bottnaryd i Mo härad.

För att skattläggningen ska gå att genomföra måste alla ägare till kvarnar som kan påverkas ge sitt tillstånd och här fastnar det sedan. Det kommer visserligen skriftliga tillstånd från baron Erik Ehrencrona för Klerebo kvarn, överstelöjtnant Stefan Klingspor för Hulebo kvarn och baron och lagman Jörgen von Knorring för kvarnen på säteriet Tumbäck, men Klingspors myndige son fänriken Jon Philip Klingspor är också delägare och befinner sig utomlands. En månad senare kommer även in en namnlista med underskrifter från en stor del av männen i Habo genom Mobecks son Magnus Mobeck, som är vicefiskal vid hovrätten. De begär där att Lindhults kvarn ska få skattläggas eftersom de har så lång väg till andra kvarnar.

På sommaringet 1737 är alla sågkvarnars ägare kallade till tinget och för Lindhult svarar en annan av Mobecks söner, auskultanten Lars Mobeck. Tingsrätten har gjort ett förslag på hur många kvarnar som behövs relativt mängden personer och mängden skog. De kommer fram till att Lindhults kvarn kan såga tio tolfter (dvs. 120) stockar årligen, medan t.ex. prästgårdskvarnen kan såga sex tolfter och Svenshults kvarn 14 stockar.

Några år senare (detta brev är inte daterat, men skrivet tidigast våren 1739) har det gått ut en allmän kungörelse från Kungliga kammarkollegiet om sågkvarnar och nu har Mobeck gått bort (se s. 13) så hans änka Dorothea Barckman skriver i hans ställe. Hon beskriver mötet som ägde rum på kvarnen 1736 och att skatten har bestämts till tre daler årlig ränta, samt att skattdrägningen har blivit uppskjuten eftersom svar ännu inte har inkommit från Jon Philip Klingspor, som befinner sig i Frankrike. Hon skriver också att Lindhult mestadels får sitt sågtimmer från Mo härad där det råder brist på sågkvarnar och avslutar att rusthållet *”är i sig självs ganska svagt och försett med ringa förmåner, samt ibland de magraste i hela kompaniet”*.

1745 har det fortfarande inte löst sig och Lars Mobeck har nu skickat in ännu en begäran om att ärendet ska slutföras. Han har nu också tagit saken i egna händer och pratat med kammarherre Christian Fredrik Klingspor som är bror till den Jon Philip Klingspor, som fortfarande inte har svarat i ärendet. C. F. Klingspor har nu tagit över broderns ägande del i Hulebo kvarn och ger nu sitt skriftliga bifall på villkor att vad de tidigare kommit överens om ska gälla. Detta är:

- 1) Kvarnen får inte ha mer än ett par stenar och inte vara större än nio kvarter tvärs över.
- 2) Kvarnen får inte utökas med någon sikt.
- 3) Vattnet får inte hindras att strömma fritt och påverka kvarnarna nedströms negativt.

Ärendet lämnas vidare till landshövdingen baron Gabriel Falkenberg för beslut.

Tre år senare har det ännu inte avslutats och Dorothea Barckman skriver igen i december 1748, repeterar vad som tidigare hänt i frågan och ber att detta ska bli avgjort. Nu händer det till sist något och skattdrägningen fastställs till de tidigare nämnda tre dalerna om året, för att börja gälla nästkommande vår. Dokumentet är undertecknat av Gabriel Falkenberg och bevittnat av bl.a. baron Erik Ehrencrona.

Efter denna, ganska turbulenta, tid finns det bara enstaka dokument rörande kvarnen. 1762 stäms dåvarande ägaren, Gustaf Mobeck d.y., tillsammans med andra sågägare inför tinget för att man ville reglera hur mycket allmogen skulle betala i sågarelön. Avgiften bestäms till tre öre riksmünt för varje sågning för bräder upp till och med åtta alnar (knappt fem meter) och fyra öre riksmünt för bräder över åtta alnar. I juni 1811 tas kvarnen upp vid tinget igen, nu i en översyn över prästerskapets kvarnrättigheter. Kvarnarna delas in i fyra olika klasser och betalar olika mycket i spannmål till prästen beroende på skick och antal stenar. Lindhults kvarn har här placerats i den tredje klassen med *”mindre förmånliga kvarnar”* och ska betala en halv tunna spannmål, hälften råg och hälften korn, för

varje stenpar. Trots tidigare försäkringar om att kvarnen bara skulle ha ett stenpar sägs här tydligt att kvarnen nu har två par (se även s. 50f).

Därefter går det ända till 1849 utan några större konflikter. Nu är det Fredrik August Stangenberg som äger Lindhult och uppkomsten till konflikten denna gång är att hans föregångare, Nils Bäckström, under en tid ägde både Lindhult och Tornaryd (se s. 15). Under den tiden behövdes, av förklarliga skäl, inte det gamla avtalet och det har ställt till problem när de båda gårdarna sedan några år återigen har olika ägare. Det är Tornaryds arrendator Anders Johansson som anmäler ärendet till tinget. Ämbetet går nu grundligt tillväga och letar upp kontraktet från oktober 1708 som prosten Martinius Seth undertecknade, och där det står att Tornarydsborna ska få mala sin säd fritt och få tre tolfter enkla sågbräder årligen, mot att de hjälper till att underhålla damm och dammfäste och en del annat vid behov. Anders Johansson berättar att han har pratat med Stangenberg flera gånger och även visat en kopia av det gamla kontraktet, dock utan att få gehör. Till tinget har han även två vittnen. Det ena vittnet, Bengt Pettersson, berättar att han i sin ungdom arbetade som mjölnare på Lindhult för kapten Hulting. Vid kontraktsskrivandet hade Hulting då berättat om det gamla avtalet om att Tornarydsborna skulle få mala utan tull och att de skulle ha en viss mängd bräder varje år, mot att de hjälpte till att underhålla dammen. Det andra vittnet Bengt Rosenqvist på Svinhaga mindes att han hade hört folk prata i sin barndom om att Tornarydsborna fick mala fritt på Lindhults kvarn.

Beslutet skjuts upp till sommartinget i juni samma år och då har partnerna enats. I stället för att återgå till det gamla kontraktet bestämmer sig Stangenberg för att köpa ut Johansson ur hans del för så länge Johansson arrendetid varar. Ersättningen bestäms till tio riksdaler banco att betalas genast och därefter sex riksdaler och 32 skillingar banco årligen med början från året efter. I gengäld får Stangenberg fritt och obehindrat använda dammfäste och vattenfall till kvarn och sågverk. Han lovar också att tillse så att även kommande ägare av Lindhult under Anders Johanssons arrendetid fortsätter att betala ut denna ersättning. Därefter finns det inga fler dokument om kvarnen i gårdsarkivet så det är svårt att veta om det gamla avtalet någonsin upprättades igen.

Tvisten om soldattorpet

En annan tvist som tar upp relativt mycket plats i gårdsarkivet är den som gäller soldattorpet. Bakgrunden var den att kapten Carl Otto Hulting fick en ny soldat till sitt rusthåll vid namn Carl Olofsson. Kontraktet skrevs 1812, men tydligen har det dröjt ända till 1814-1815 innan soldaten har velat eller kunna tillträda sitt torp. Under denna tid har Hulting passat på att byta soldattorp, från Hultet till Gustafsberg, som han kallar "Nybygget" (se även s. 75 och 78). Avsikten bakom detta var sannolikt enbart ekonomisk. När gården inte längre var tvungen att bekosta en ryttarsoldat utan kunde nöja sig med en fotsoldat var kraven på torpet längre och Gustafsberg var ett mindre torp än Hultet.

Under tiden innan den nye soldaten tillträdde har Hulting också hunnit placera en ny torpare på Hultet och förpanta torpet på tio år. Soldaten Carl Olofsson, som redan 1815 uppträder med efternamnet Lind (förmodligen taget efter gården), anser att det nya torpet är mycket sämre än det andra och att det inte kan försörja en soldat. Han har erbjudit kapten Hulting att acceptera det nya torpet mot att han årligen får en skäppa rågs utsäde från var och en av gårdens tre gårdar, men fått ett nekande svar. Han skriver då till den kungliga befallningshavaren och klagar. I detta brev begär han också en ersättning om 8 riksdaler banko för att han fått hyra sig rum (på torpet Lund, se s. 85) medan konflikten har pågått.

Klagomålen tas upp inom kompaniet och ett brev går ut till kapten Hulting med påpekan om att "*sistnämnde torp är ganska dåligt, består av en ofruktbar jordmån, bestående av mest obördig sand; som icke gärna kan bära säd eller några andra växter*". Kaptenen får också en reprimand för att han inte har anmält torpbytet till kompaniet. I svaret från kapten Hulting märks det att han är ganska irriterad. Han bifogar kontraktet från 1812 och påpekar att det inte står någonstans i det att rusthållaren inte får byta torp och att han vet sina skyldigheter och rättigheter efter 31 år som militär. Vidare skriver han:

"Jag har erbjudit soldaten att giva honom ett av mina bättre dagsverkstorp, som föder årligen tre stycken klavbundne nöt, och sår omkring 2 à 2½ skäppor råg, har ett träde samt tvenne lika så stora vårsädesgårdar, enskild beteshage samt dessutom rättighet att beta på min skog, som ligger ända bredvid torpet, ganska god kålgård, skogen helt nära till gard [=skydd] och vedbrand, samt alla hus och gärdesgårdar i ett fullkomligt stånd, och för omkring 20 år sedan nybyggt." Ur Hultings brev 1815

Han påpekar också att ingen syningsman har varit och tittat på det nya torpet utan att man i klagomålet enbart har utgått från soldatens uppgifter. Det råder alltså delade meningar om hur bra det här nya torpet egentligen är.

Till slut skickas en syningsman ut för att bedöma saken med egna ögon, men hans åsikter finns inte noterade. Däremot inställer sig en befallningsman biträdd av två nämndemän på Lindhult i september 1816 för att försöka åstadkomma en förlikning. De besöker båda torpen och undersöker såväl husens skick som hur mycket marken ger och de kommer fram till att soldaten bör vara nöjd, särskilt som kapten Hulting till sist har erbjudit honom två tunnor havre och två skeppund

vårsädeshalm årligen. Med detta förklarar också soldaten sig nöjd till sist och flyttar in det nya soldattorpet. Han gifter sig med Lisa Nilsson från Acklinga och de får tillsammans sju barn.

Enligt kontraktet (se bilden) brukade han torpet och fick dessutom, förutom den nämnda havren och vårsädeshalmen, fem riksdaler riksmünt i årlig lön, matsäck och drickespenningar (förmodligen under dagsverkesdagar), gratis ved och virke till stängsel, samt rätt att låna gårdens hästar för att köra hem det. Under krigstider då soldaten är inkallad åtog sig rusthållaren att bruka gården med hjälp av soldatens hustru. Det står inget om hur många dagsverken soldaten gjorde, men torparen som tidigare bebodde det nya soldattorpet gjorde två i veckan så förmodligen var det något liknande.

Kontrakt.

Emellan mig Carl Otto Kullberg...
...
1° Undan Carl Gustafsson...
2° Brukat och upsåt jag...
3° I lo kallat god minne...
4° matsäck och drickespenningar...
5° nödigt bränsle...
6° I lo...
Daterat d. 11 Mars 1812. Carl Otto Kullberg
Rusthållare

Carl Otto Kullberg
Rusthållare

Kontraktet från 1812

Källor

Tryckta källor, webbsidor och databaser

Adelsvapen-Wiki, sökord Mobeck, Drake af Hagelsrum och Printzensköld:

www.adelsvapen.com/genealogi/Mobeck,

https://www.adelsvapen.com/genealogi/Drake_af_Hagelsrum_nr_90 och

https://www.adelsvapen.com/genealogi/Printzensk%C3%B6ld_nr_478.

Alnefelt, Rolf. *Den indelta armén i Vartofta härad*. Västerås 1985, s. 543. Delen

Habosoldater finns även att ladda ner från <http://hsfhabo.se/lankar/>.

Arkiv Digital, flygfoton. <https://arkivdigital.se>. Se även <http://karta.aerobilder.se/>.

Bygdeband – Lokalhistoria på webben. <http://www.bygdeband.se/>.

Båhus regemente, om bl.a. augment.

<http://bahus.arkivguiden.net/ba04/ba04002.shtml>

Cnattingius, Lars och Nanna: Habo kyrka, Vartofta härad, Västergötland band II 1.

Sveriges kyrkor: konsthistoriskt inventarium vol. 135. 1970, s. 28-32. (från

<http://www.diva-portal.se/smash/get/diva2:1244124/FULLTEXT01.pdf>)

Eniros karttjänst: kartor och flygfoton 2019. www.kartor.eiro.se

Flickr. Foto av teckning på Jonne L'Orange.

<https://www.flickr.com/photos/63794459@N07/6169032049/>.

Folkräkningar. Riksarkivets digitala forskarsal. Se Riksarkivet nedan.

Födelse- och dödböcker för Habo socken 1675-1944. Riksarkivets digitala forskarsal. Se Riksarkivet nedan.

Församlingslängder för Habo socken 1900-1941. Riksarkivets digitala forskarsal. Se Riksarkivet nedan.

Förteckning över församlingsinvånare 1673 (i husförhörslängd AI:1). Riksarkivets digitala forskarsal. Se Riksarkivet nedan.

Förvaltningshistorisk ordbok. <http://fho.sls.fi/>.

Geanet om Johanna Beata Printzensköld

<https://gw.geneanet.org/pnolskog?lang=en&p=beata+johanna&n=printzenskold>.

Genealogiskt forum, sökord Lydolf.

Geni. Släktforskarwebb för släkträd. <https://www.geni.com/>. Se nedan.

Geni om Catharina Oberia och Johan Ling.

<https://www.geni.com/people/Catharina-Oberia/600000006595573811>.

Geni om G. Th. Keyser. [https://www.geni.com/people/Gustaf-Theodor-](https://www.geni.com/people/Gustaf-Theodor-Keyser/6000000019867920596)

[Keyser/6000000019867920596](https://www.geni.com/people/Gustaf-Theodor-Keyser/6000000019867920596).

Geni om Gustaf Mobeck och Dorothea Barckman.

<https://www.geni.com/people/Gustaf-Mobeck/6000000018597085664>

Geni om Johanna Beata Jungmarker, född Printzensköld och Marstin Christian

Jungmarker. [https://www.geni.com/people/Beata-](https://www.geni.com/people/Beata-Jungmarker/6000000020276897772)

[Jungmarker/6000000020276897772](https://www.geni.com/people/Beata-Jungmarker/6000000020276897772).

Geni om Jonne L'Orange. <https://www.geni.com/people/Johan-Jonne-L-Orange/6000000019868055442>.

Geni om Kristoffer Ljungmarker och Elisabeth Beata Seth.
<https://www.geni.com/people/Kristoffer-Jungmarker/6000000000534782462>

Google Books om Jonne L'Orange.
https://books.google.se/books/about/Konsten_at_bibeh%C3%A5lla_h%C3%A4lsan_och_f%C3%B6rl.html?id=QqLqMQAACAAJ&redir_esc=y.

Gårdsarkivet, privat kopia, originalen inlämnade till Habo hembygdsförening sommaren 2017.

Habo kommun i ord och bild fram till år 2015. Red. Lindberg et al. Utg. av Habo kommun. 2016, s. 32.

Habo torpinventering <http://habotorp.se>.

Habobygdens släktforskarförening, Fakta om bygden: hsfhabo.se/bygden

Habosoldater, se Alnefelt ovan.

Hitta.se, karttjänst, se även under kartor nedan.

Husförhörslängder för Habo socken 1800-1899. Riksarkivets digitala forskarsal. Se Riksarkivet nedan.

Jönköpings historia. Utg. av Hartman, von Porat, Friberg och Johansson. 1917-1921. Del III, s. 66 och 234

Jönköpings rådhusrätts protokoll. Riksarkivet, digitala forskarsalen. Direktlänk <https://sok.riksarkivet.se/?postid=Arkis%20a6a86cdf-a244-11d3-9e55-009027b0fce9&s=Balder>.

Jönköpingsposten 1955, artikel om auktion på Lindhult och juni 1960, artikel om olyckan på Lindhult 15 juni och Göran Bergquists dödsannons. Sparade tidningsurklipp.

KB = Kungliga bibliotekets tidskriftssamling, digitaliserad och sökbar via <https://tidningar.kb.se/>.

Kungliga bibliotekets tidsskriftssamling, se ovan.

Lantmäteriets historiska kartor.
<https://historiskakartor.lantmateriet.se/historiskakartor/search.html>

Lewenhaupt, Adam: *Karl XI:s Officierare. Biografiska anteckningar*. Lund 1977, s. 412.

Lundahl, Ivar: *Ortnamnen i Skaraborgs län*. Del XIII Vartofta härad. Territoriella namn Utg. av Kungl. Ortnamnskommissionen. Uppsala 1955, s. 105.

Låstbom, A.Th.: *Swea och Götha Höfdinga-Minne sedan 1720*, Volym 2. 1842-1843.

Minnenas journal, om Martinius Seth. <https://www.minnenasjournal.nu/vara-alskade-kyrkor-kyrkoherden-uppforde-en-himmelsk-katedral/>.

Nordström, Gunnar: *En vandring runt Domnenån*, del 2. Habo 1980, s. 37-44.

Pamp, Bengt: *Ortnamnen i Sverige*. 1988, s. 51-52.

Riksarkivet, Svensk Diplomatarium SDHK-nr: 26592.
<https://riksarkivet.se/diplomatariet>.

Riksarkivets digitala forskarsal. <https://sok.riksarkivet.se/digitala-forskarsalen>.
Kyrkoarkiv med husförhörslängder, födelseböcker och dödböcker, församlingslängder, folkräkningar 1860-1930 m.m.

- Ringqvist, Karl: *Habo. En sockens historia*. Karlstad 1959.
- Rosenberg, C.M.: *Geografiskt-statistiskt handlexikon över Sverige*. Stockholm 1883. Faksimilutgåva 1993.
- Rudén, Jan Olof. *Per Brahes hovkapell*. 2015. Sammanfattning på www.akademia.edu.
- Schiller, Harald: John Bauer sagotecknaren. I *Sveriges Allmänna konstförenings publikation 44*. Stockholm 1935, s. 22-24.
- Sjögren, Otto: *Sverige. Geografisk beskrivning*, del 4. Stockholm 1933.
- Sjöström, Carl: *Blekinge Nation 1697-1900. Biografiska och genealogiska anteckningar jemte historik*. Lunds studentkår. Lund 1901, s. 17. Finns även på <http://runeberg.org/bln16-1900/0269.html>.
- Skara stifts herdaminne*, del 2. Utg. av Joh. W. Warholm. 1871-1872, s. 389.
- Släkthistoria* nr. 5 2015. Tidskrift av Bonnier publications, se även slakthistoria.se.
- Släkthistoria, webbsida för tidningen Släkthistoria och webbartiklar. <https://slakthistoria.se/>. (Artikel om mantal.)
- Svenska gods och gårdar*. Band 31. Västergötland, Skaraborgs län. Utg. av Ohlén, Carl-Eric, von Sydow, Valdemar och Björkman, Sten. 1941.
- Svenskt Diplomatarium, SDHK-nr 26592, Riksarkivet, se www.svar.se.
- Sveriges bebyggelse, Landsbygden. Svensk statistisk-topografisk uppslagsbok*. Red. Erixson, Sigurd och Sahlgren, Jöran: Skaraborgs län 5. Uddevalla 1955, s. 470-472.
- Sveriges befolkning (SvBef) 1880, 1900, 1910, 1950, 1960, 1970, 1975, 1980, 1985 och 1990. Databaser över folkbokföringsuppgifter. 1860-1930 finns i Riksarkivets digitala sök. Åren 1970, 1980 och 1990 kan bl.a. köpas i Riksarkivets webbshop <https://webbutik.riksarkivet.se/se/produkter/cd-dvd/sveriges-befolkning-1990.html>. Åren 1950, 1960, 1975 och 1985 är tillgängliga via Arkiv Digital <https://www.arkivdigital.se/>.
- Sveriges dödbok 1901-2013. Utgiven av Sveriges släktforskarförbund. 2014. CD-rom.
- Sveriges Läkarehistoria*. Afd. 2:1. Utg. av Johan Fredrik Sacklén. Nyköping 1823, s. 556f.
- Wikipedia. www.wikipedia.se. (Sökord bl.a. ankarslut, backstuga, Braheskolan, mantal och mantalslängder, hovrättsauskultant, husbehovsbränning och brännvin, Jonne L'Orange, prebendehemman, tegeltillverkning, torp, överauditör)
- Äldre måttenheter <http://www.ukforsk.se/subjects/enheter.htm>, och http://www.hhogman.se/matt_vikter.htm.

Kartor

Lantmäteriets historiska kartor, se länk ovan, och modern karta.

Häradsekonomiska kartan, ekonomiska kartan 1954, avsöndringskartor, karta

över Tornaryd från 1749, sockenkarta 1711 från lantmäteristyrelsens arkiv m.m.
<https://www.lantmateriet.se/>.

Eniros kartor (moderna kartor och flygfoton), se länk ovan.

Flygfoton från Arkiv Digital, <https://arkivdigital.se>. Finns även på
<http://karta.aerobilder.se/>.

Hitta.se (tomtkarta över Furusjö).

Sockenkarta över Habo socken 1711, gjord av lantmätare Mårten Bosell. Kopian är
inköpt på Habo bibliotek. Finns även i lantmäteristyrelsens arkiv på
<https://historiskakartor.lantmateriet.se/historiskakartor/search.html>.

Foton

Flygfoton från Arkiv Digital, <https://arkivdigital.se>. Se även
<http://karta.aerobilder.se/>.

Foton på kvarnen och Rödjestugan, ur Nordström 1980, se ovan.

Foto på Brunnsbacka kvarn från

<http://hytteturist.blogspot.com/2014/07/brunnsbacka-sagkvarn-natur-kultur.html>

Foton på Lindhult från tidigt 1900-tal, kommer från en tidigare ägare.

Foton från 1940-1950-talen, från Erik, Karin och Peder Lagervalls album.

Foton från 1970-1990-talen, från Kerstin, Marika och Mikael Lagervalls album.

Foton från 2000-talet, främst från Marika Lagervalls album

Foton från 2012, Marika och Mikael Lagervall.

Foton från 2013 och 2019, Marika Lagervall.

Silvertallrik med motiv av Lindhult från 1955. Ursprungligen en gåva till Karin Lagervall på 50-årsdagen, nu i författarens ägo.

Register

Personregister

(Ordnat efter förnamn, släktnamnsregister följer efter detta)

- Abram Andersson, 68
Adolph Mobeck, hovrättsauskultant, 11, 14
Agda (Emerentia) Andersson, 17
Agnes Maria Johansson, 96
Agneta Haijock, 13
Alexander Hultman, trädgårdsmästare, 39
Alfred Johansson, rättare, 34
Alma Signe Natalia Sköld, 18
Anders Abrahamsson, 80
Anders Albert Rapp, 79
Anders Andersson, 80, 81
Anders Bengtsson, 75, 76, 80, 82
Anders Gustaf Florin, 83
Anders Gustav Svensson, 16, 76
Anders Håkansson, 85
Anders i Rödjestugan, 68
Anders Isaksson, 93
Anders Johan Florin, 75, 76, 90
Anders Johan Svensson, 80
Anders Johan Zachrisson, 75, 76, 80, 86
Anders Johansson på Tornaryd, 122
Anders Jonasson, 80
Anders Larsson, 68, 80
Anders Nilsson Ryberg, 96
Anders Peter Andersson, 80
Anders Svan, 74, 93
Anders Svensson, 69, 107
Anders Urlander, 119
Anders Viktor Gustafsson, 89
Anders Wilhelm, 83
Andreas Alexis Appelberg, 70
Andreas Lundelius läkare, 11, 12, 50, 51, 118
Andreas Westberg, 118, 119
Anna Beata Brissman, 33
Anna Cajsa Svensson, 16
Anna Christina Dahlqvist, 88, 92
Anna Kajsa Karlsdotter, 91
Anna Kajsa Åberg, 113
Anna Kristina Johansdotter, 89
Anna Larsdotter, 17
Anna Lisa, 80
Anna Lovisa Josefin Gabrielsdotter, 81
Anna Maria Andersdotter, 69
Anna Olivia, 96
Anna Sofia Johansdotter, 81
Anna Sofia, 92
Anna Stina, 80
Anna Viktoria Karlsdotter, 89
Annika Gustafsdotter, 94, 95, 101
Annika Olofsdotter, 85
Annika, änka, 64, 94
Aschan, arrendator, 34
August Ferdinand Dahlqvist, 69, 92
August Ringqvist, 113
August Wilhelm Svenningsson, 81
Augusta Fredrika Löf, 16
Augusta Karolina Åberg, 16
Axel Christoffer Jungmarker, 116
Axel Dahlqvist, 92
Axel Fredrik Printzensköld, 116
Axel Gustav Linus Bromander, 87
Axel Jungmarker, 116
Axel Wilhelm Alén, 75, 76
Barbara Dorothea Edenhielm, 13
Beata Brita Bremer, 14
Beata Gustava Charlotta Drake av Hagelsrum, 116
Bengt Dun, 8
Bengt Larsson, 75, 76
Bengt Nilsson, 74
Bengt Pettersson, 122
Bengt Rosenqvist, 122
Bengts änka, 82
Bernhard Henrik Schwartz, 33
Brita Stina Svan, 93
Britta, 69, 82
Britta Cathrina Pettersdotter, 69
Britta Johansdotter, 93
Brynolf Lundelius, kyrkoherde, 9, 11, 12, 13, 51, 118
C. Svensson, 115
Carl (August) Lilja, patron, 11, 16, 18, 76, 107, 113, 117
Carl (Hugo) Svensson, 11, 15, 39, 59, 61

Carl Abrahamsson, godsägare och slaktare, 11, 16, 76
 Carl Brynolf Andersson, 117
 Carl Carlsson i Hultarp, 120
 Carl Florin, 83, 90
 Carl Gustav Soop, 118
 Carl J Bruno, 109, 112, 116
 Carl Johan Carlsson Lind, 79, 93
 Carl Johan, 88
 Carl Magnus Magnusson, 93
 Carl Olofsson Lind, 74, 75, 78, 79, 85, 93, 123
 Carl Otto Hulting, kapten, 11, 14, 63, 74, 75, 78, 93, 108, 123
 Catharina Bolhemia, 13
 Catharina Jönsdotter, 84
 Catharina Nilsson, 84
 Catharina Oberia, 13
 Cathrina, 75, 76, 78
 Catrina Jonasdotter, 69
 Catrina Jonsdotter, 80
 Charlotta Bruno, 33
 Charlotta Jungmarker, 33, 116
 Charlotta Pettersdotter, 69, 85, 71
 Charlotta, 80
 Christian Fredrik Klingspor, 52, 121
 Dagmar Alfrida Karlsson, 87
 Daniel Davidsson, 87
 Domneåns Kraftaktiebolag, 73
 Dorothea Barckman, 11, 13, 52, 121
 Dorothea Edenhielm, 9
 Drottning Kristina, 11
 Einar Johansson, 76, 77, 107
 Elisabeth Beata Seth, 116
 Elisabeth Bergander, 75, 76, 90
 Elisabeth von Strohkirch, 116
 Elna Persson, 16
 Elsa Beata BraunJohan, 12
 Elsa Maja Svan, 93
 Emanuel Johansson, 83
 Emma Charlotta Wennermark, 33
 Emma Kristina Florin, 83
 Erik Alfred Abrahamsson, 89
 Erik Bergquist, arrendator, 34, 114
 Erik Bernhard Nilsson, 96, 104
 Erik Edenheim, 14
 Erik Ehrencrona, baron, 120, 121
 Erik Johansson, 36
 Erik Lagervall, godsägare, 11, 18, 46, 77, 82, 103, 105, 107, 114
 Erik Ludvig, 89
 Erik Viktor Hilmer Johansson, 71
 Erika Lovisa Nordström, 15
 Evan Birger, 76
 F.J. Petterssons, 59
 Frans August Gustafsson, 75
 Frans Oscar Johansson, 89
 Frans Oscar Leonard Persson, 87
 Frans Paul Lundberg, 87
 Fredrik Abrahamsson, 80
 Fredrik August Stangenberg, patron, 11, 15, 112, 122
 Fredrik Larsson, 80
 Frida Hultberg, 83
 G. Nilsson, 110
 G. Svensson, 111
 Gabriel Falkenberg, baron, 121
 Gillis Edman, 14
 Greta Andersdotter, 68
 Gudmund Bäckström, 15
 Gunilda Johansdotter, 85
 Gustaf Adolf Augustsson, rättare, 34
 Gustaf Andersson Qvarnström, 69, 70, 71, 85, 89, 95
 Gustaf Arvid Klasson, 89, 104
 Gustaf Bengtsson, 75, 76
 Gustaf Carlsson Lind, 93
 Gustaf Emil Andersson, 86
 Gustaf Johansson, 78, 94
 Gustaf Karlsson, 92
 Gustaf Ludvig Hulting, 14, 74
 Gustaf Mobeck d.y., häradshövding, 9, 11, 13, 121
 Gustaf Mobeck d.ä., bergsfogde, 11, 13, 51, 52, 119, 120, 121
 Gustaf Robert Gustafsson Lång, 70, 87
 Gustaf Salomon, 16
 Gustaf Theodor Keyser, 14
 Gustaf Östman, 76, 90
 Gustaf, 88
 Gustava Svensdotter, 75, 86
 Gustava, 80
 Göran Bergquist, arrendator, 34, 114
 Gösta Eriksson, arrendator, 34, 114
 Hanna Maria Victoria Lilja, 117
 Hans Georg Kipper, 15
 Hans Johan Fransson Frantzén, rättare, 34
 Hans Kempe, biskop i Skara, 11
 Hansson, arrendator, 34
 Harald Månsson Svan, 64, 74
 Harald Strömfelt, 118
 Hebbbla Elisabet Broman, 14
 Hedda Lovisa Malm, 87
 Helena Maria Åhlund, 33

Hellberg, kronobefallningsman, 119
 Hellqvist på Stora Hallebo, 10, 11, 18, 34
 Hilda Adelina Johansdotter, 83
 Hilda Elisabeth Paulina Lilja, 117
 Hilda Lovisa Pettersson, 16
 Hilda Willner, 15
 Hildegard Jeanette Andersson, 16
 Hildur Anna Charlotta Andersdotter, 87
 Hulda Svensson, 107
 Hulda, 76
 Håkan Abrahamsson, 75
 Håkan i Rödjestugan, 68
 Håkan Olofsson, 85
 Håkan Svan, 74
 Inga Maja, 88
 Inga Nilsson, 82
 Ingegerd Larsdotter, 94
 Ingrid Abrahamsdotter, 82
 Ingrid Brita Hagelberg, 15
 Ingrid Nilsson, 88
 Ingrid, 68
 Iris Bergquist, arrendator, 34
 Israel Laurentius Praetorius, 9
 Joh. Thorén, 117
 Johan Artur Ragnar, 72
 Johan August Johansson, 79, 81
 Johan August Josefsson, 83
 Johan Bergander, 59, 76, 90
 Johan Gustaf Edman på Dykärr, 14
 Johan Jönsson, 82
 Johan Lingh, major och ryttmästare, 11, 13, 51, 119
 Johan Petter Kindgren, 69
 Johan Pettersson, 69
 Johan Trofast, 84
 Johan Viktor Lind, 71, 72, 73
 Johan Åberg, 11, 16, 61, 81, 111, 113
 Johanna Andersdotter, 69, 88, 92
 Johanna Beata Jungmarker, född Printzensköld, 33, 116
 Johanna Bengtsdotter, 69
 Johanna Catharina Drake av Hagelsrum, 116
 Johanna Henningsdotter, 79
 Johanna Johannesdotter, 80
 Johanna Johansdotter, 82, 93
 Johanna Karlsdotter, 89
 Johanna Kempe, 13
 Johanna Magnusdotter, 69
 Johanna Svenningsdotter, 90
 Johanna, 94
 Johannes Andersson Dahlqvist, 69, 88, 89, 92, 93, 94
 Johannes Andersson, 80
 Johannes Bengtsson Lind, 79
 Johannes Bengtsson, 82
 Johannes Carlsson Lind, 85
 Johannes Johansson Blixt, 90
 Johannes Johansson Hjort, 86
 Johannes Larsson, rättare, 34
 Johannes Olofsson, 85
 Johannes Pettersson Bergqvist, 80, 82
 Johannes Pettersson, 69
 Johannes Svan, 93
 Johannes Trupp/Tropp, 84
 John Bauers mamma, 9
 John Persson, disponent, 11, 17, 18, 62, 63, 81
 John Tidelius, 117
 Jon Philip Klingspor, 51, 120, 121
 Jon/Jöns Trumpetare, 9, 11
 Jonas Bengtsson, 88
 Jonas Larsson
 Jonne L'Orange, assessor, 11, 14
 Josef Larsson, 104
 Jöns Bäckström, 15
 Jöns Johansson, 69
 Kajsa Jansson, 14
 Karin Elisabet Pettersson, 17
 Karin Lagervall, född Håkansson, 18, 24, 77, 107, 114
 Karin Lundelia, 11
 Karl Adam Hulting, 14
 Karl Artur Åberg, 16
 Karl August Pettersson, 11, 17
 Karl August Svensson, rättare, 34
 Karl Einar Karlsson, rättare, 34
 Karl Erik Augustsson, 92
 Karl Fingal Forsberg, rättare, 34
 Karl Gustaf Pettersson, 85
 Karl Gustav Adolf Klasson, 89, 104
 Karl Johan Gustafsson, 75, 76
 Karl Johan Johansson, 70
 Karl Linus Kant, rättare, 34
 Karl Oskar Herman Karlsson, rättare, 34, 104
 Karl Qvarnström, 70, 71, 89
 Karl Sigurd, 89
 Karl Teodor Dahl, 70, 71, 72
 Karl Teodor Palm, 79
 Karl Werner Hansson, godsägare, 11, 17, 18, 107
 Katrina Jonsdotter, 93
 Kerstin Lagervall, född Karlsson, 18

Kjellman, häradsfogde, 13, 119, se Lars
 Börjesson Kjellman
 Klaes Johan Johansson, 80
 Klas Bergander, 90, 91
 Klas Reinhold Andersson, 87
 Kristina Charlotta Dahl, född Andersdotter,
 70, 71, 72
 Kristina Johansdotter, 83, 87
 Kristina, 80
 Kristoffer Jungmarker, 116
 Lagårds-Karlsson, 104
 Lars Abrahamsson, 78
 Lars Andersson, 69
 Lars Börjesson Kjellman, 13
 Lars Georg Drake av Hagelsrum, 116
 Lars Girs, 118, 119
 Lars Gustafsson, 87
 Lars Johansson
 Lars Jonsson Barkman, 13
 Lars Larsson, 88
 Lars Mobeck, 13, 51, 121
 Lars Skomakare, 9, 11
 Lasse i "Linhwllt", 8
 Lena Andersdotter Dahlqvist, 83
 Lisa Johansdotter, 85
 Lisa Kajsa Cederqvist, 81
 Lisa Nilsson, 78, 79, 93, 123
 Lovisa Dahlqvist, 83
 Lovisa Gustafsdotter, 75
 Lovisa Karlsdotter, 79
 Lovisa Wilhelmina Bergander, 76, 90
 Lovisa, 75, 76, 80
 Ludvig Bernhard Nilsson, 96, 104
 Lydolf Mattz, trumpetare, 9, 11
 Magdalena Ingeborg Åberg, 16
 Magnus Andersson Broberg, 15
 Magnus Andersson, 69
 Magnus Carlsson, 93
 Magnus Gustafsson, 78
 Magnus Johansson Svan, 74, 75, 78, 92, 94
 Magnus Mobeck, 13, 120
 Magnus Pettersson, 68
 Maja Andersdotter, 85
 Maja Fredriksdotter, 80
 Maja Larsdotter, 92, 93, 94
 Maja Lena Andersdotter, 82, 88
 Maja Stina Andersdotter, 69
 Margareta Kempe, 11
 Maria Elisabet Norberg, 116
 Maria Greta Dahlqvist, 83
 Maria Greta Johansdotter, 15
 Maria Johanna Jungmarker, 116
 Maria Kristina, 92
 Maria Pettersson, 15
 Maria Rundqvist, 68
 Maria, 75, 76
 Marika Lagervall, 18
 Martin Christian Jungmarker, 116
 Martinius Seth, prost, 11, 12, 119, 122
 Mikael Jönsson Bäckström, 15
 Mikael Lagervall, 18
 Måns i Rödjestugan, 68
 Mårten Lindhielm, 118
 Märta Stina Svensdotter, 88
 Nils Bäckström, överauditör, 11, 15, 20,
 107, 122
 Nils Carlsson Lind, 93
 Nils Larsson, 80
 Nils, 8
 Olga Eugenia Karlsson, 87
 Oskar Albin Björk, 89
 Oskar Andersson, 87
 Oskar Primus Johannesson, 96
 Peder Lagervall, revisor, 11, 18
 Per Brahe den yngre, 9
 Per Henrik Svensson, 87
 Per Lydolfsson, 9, 11
 Peter Andersson, 83
 Peter Pettersson, 69
 Petter Christophersson, 80
 Petter Håkansson, 69, 85
 Sara Abrahamsdotter, 88
 Sara Beata Ljunggren, 16, 117
 Selma Cecilia Paulina Vik, 72
 Signe Johansson, 107
 Signe Sofia Hallqvist, 87
 Signe Svensson, 76
 Signe, 76, 77
 Sjöberg, skomakare, 82
 Sofia Magdalena Bruno, 33
 Sophia Maria Kipper, 15
 Stefan Klingspor, överstelöjtnant, 120
 Stina Dahlqvist, 92
 Stina Greta Jönsdotter, 90, 91
 Stina, 69, 80
 Sven Andersson, 88, 92
 Sven Gunnarius, 11
 Sven Gustaf Qvarnström, 89
 Sven Håkansson, 11, 15, 107
 Sven Johan Bengtsson Sundqvist, 76, 91
 Sven Johansson, 82
 Sven Jonasson, 88
 Sven Magnus Johansson, 94
 Sven Otto Fogelberg, rättsare, 34

Thekla Charlotta Gustafsdotter, 75
Tisner, Göran, 104
Ulrika, 80
Urpo, 46

Wendla Ekberg, 33
Vilgott Hultberg, 83
Åke Gunnar Pettersson, 17
Ödman, familjen, 87

Släktnamnsregister

Alén, Axel Wilhelm, 75, 76
Appelberg, Andreas Alexis, 70
Aschan, arrendator, 34
Barckman, Dorothea, 11, 13, 52, 121
Barckman, Lars Jonsson, 13
Bauer, Johns mamma, 9
Bergander, Elisabeth, 75, 76, 90
Bergander, Johan, 59, 76, 90
Bergander, Klas, 90, 91
Bergander, Lovisa Wilhelmina, 76, 90
Bergquist, Erik, arrendator, 34, 114
Bergquist, Göran, 34, 114
Bergquist, Iris, arrendator, 34
Bergqvist, Johannes Pettersson, 80, 82
Björk, Oskar Albin, 89
Blixt, Johannes Johansson, 90
Bolhemia, Catharina, 13
Brahe, Per, den yngre, 9
BraunJohan, Elsa Beata, 12
Bremer, Beata Brita, 14
Brissman, Anna Beata, 33
Broberg, Magnus Andersson, 15
Broman, Hebbila Elisabet, 14
Bromander, Axel Gustav Linus, 87
Bruno, Carl J, 109, 112, 116
Bruno, Charlotta, 33
Bruno, Sofia Magdalena, 33
Bäckström, Gudmund, 15
Bäckström, Jöns, 15
Bäckström, Mikael Jönsson, 15
Bäckström, Nils, överauditör, 11, 15, 20, 107, 122
Cederqvist, Lisa Kajsa, 81
Dahl, Karl Teodor, 70, 71, 72
Dahl, Kristina Charlotta, född Andersdotter, 70, 71, 72
Dahlqvist, Anna Christina, 88, 92
Dahlqvist, August Ferdinand, 69, 92
Dahlqvist, Axel, 92
Dahlqvist, Johannes Andersson, 69, 88, 89, 92, 93, 94
Dahlqvist, Lena Andersdotter, 83
Dahlqvist, Lovisa, 83

Dahlqvist, Maria Greta, 83
Dahlqvist, Stina, 92
Domneåns Kraftaktiebolag, 73
Drake av Hagelsrum, Beata Gustava Charlotta, 116
Drake av Hagelsrum, Johanna Catharina, 116
Drake av Hagelsrum, Lars Georg, 116
Drottning Kristina, 11
Dun, Bengt, 8
Edenheim, Erik, 14
Edenhielm, Barbara Dorothea, 13
Edenhielm, Dorothea, 9
Edman, Gillis, 14
Edman, Johan Gustaf, Dykärr, 14
Ehrencrona, Erik, baron, 120, 121
Ekberg, Wendla, 33
Erik Lagervall, godsägare, 11, 18, 46, 77, 82, 103, 105, 107, 114
Falkenberg, Gabriel, baron, 121
Florin, Anders Gustaf, 83
Florin, Anders Johan, 75, 76, 90
Florin, Carl, 83, 90
Florin, Emma Kristina, 83
Fogelberg, Sven Otto, rättare, 34
Forsberg, Karl Fingal, rättare, 34
Frantzén, Hans Johan Fransson, rättare, 34
Girs, Lars, 118, 119
Gunnarius, Sven, 11
Hagelberg, Ingrid Brita, 15
Haijock, Agneta, 13
Hallqvist, Signe Sofia, 87
Hellberg, kronobefallningsman, 119
Hellqvist familj, Stora Hallebo, 10, 11, 18, 34
Hjort, Johannes Johansson, 86
Hultberg, Frida, 83
Hultberg, Vilgott, 83
Hulting, Carl Otto, kapten, 11, 14, 63, 74, 75, 78, 93, 108, 123
Hulting, Gustaf Ludvig, 14, 74
Hulting, Karl Adam, 14
Hultman, Alexander, trädgårdsmästare, 39

Jungmarker, Axel Christoffer, 116
 Jungmarker, Axel, 116
 Jungmarker, Charlotta, 33, 116
 Jungmarker, Johanna Beata, född
 Printzensköld, 33, 116
 Jungmarker, Kristoffer, 116
 Jungmarker, Maria Johanna, 116
 Jungmarker, Martin Christian, 116
 Kant, Karl Linus, rättsare, 34
 Kempe, Hans, biskop i Skara, 11
 Kempe, Johanna, 13
 Kempe, Margareta, 11
 Keyser, Gustaf Theodor, 14
 Kindgren, Johan Petter, 69
 Kipper, Hans Georg, 15
 Kipper, Sophia Maria, 15
 Kjellman, Lars Börjesson, 13, 119
 Klingspor, Christian Fredrik, 52, 121
 Klingspor, Jon Philip, 51, 120, 121
 Klingspor, Stefan, överstelöjtnant, 120
 L'Orange, Jonne, assessor, 11, 14
 Lagervall, Karin, född Håkansson, 18, 24,
 77, 107, 114
 Lagervall, Kerstin, född Karlsson, 18
 Lagervall, Marika, 18
 Lagervall, Mikael, 18
 Lagervall, Peder, revisor, 11, 18
 Lilja, Carl (August), patron, 11, 16, 18, 76,
 107, 113, 117
 Lilja, Hanna Maria Victoria, 117
 Lilja, Hilda Elisabeth Paulina, 117
 Lind, Carl Johan Carlsson, 79, 93
 Lind, Carl Olofsson, 74, 75, 78, 79, 85, 93,
 123
 Lind, Gustaf Carlsson, 93
 Lind, Johan Viktor, 71, 72, 73
 Lind, Johannes Bengtsson, 79
 Lind, Johannes Carlsson, 85
 Lind, Nils Carlsson, 93
 Lingham, Johan, major och ryttmästare, 11, 13,
 51, 119
 Lindhielm, Mårten, 118
 Ljunggren, Sara Beata, 16, 117
 Lundberg, Frans Paul, 87
 Lundelia, Karin, 11
 Lundelius, Andreas, läkare, 11, 12, 50, 51,
 118
 Lundelius, Brynolf, kyrkoherde, 9, 11, 12,
 13, 51, 118
 Lång, (Gustaf) Robert Gustafsson, 70, 87
 Löf, Augusta Fredrika, 16
 Malm, Hedda Lovisa, 87
 Mattz, Lydolf, trumpetare, 9, 11
 Mobeck, Adolph, hovrättsauskultant, 11, 14
 Mobeck, Gustaf d.y., häradshövding, 9, 11,
 13, 121
 Mobeck, Gustaf d.ä., bergsfogde, 11, 13, 51,
 52, 119, 120, 121
 Mobeck, Lars, 51, 121
 Mobeck, Magnus, 13, 120
 Norberg, Maria Elisabet, 116
 Nordström, Erika Lovisa, 15
 Oberia, Catharina, 13
 Palm, Karl Teodor, 79
 Praetorius, Israel Laurentius, 9
 Printzensköld, Axel Fredrik, 116
 Qvarnström, Gustaf Andersson, 69, 70, 71,
 85, 89, 95
 Qvarnström, Karl, 70, 71, 89
 Qvarnström, Sven Gustaf, 89
 Rapp, Anders Albert, 79
 Ringqvist, August, 113
 Rosenqvist, Bengt, 122
 Rundqvist, Maria, 68
 Ryberg, Anders Nilsson, 96
 Schwartz, Bernhard Henrik, 33
 Seth, Elisabeth Beata, 116
 Seth, Martinius, prost, 11, 12, 119, 122
 Sjöberg, skomakare, 82
 Skomakare, Lars, 9, 11
 Sköld, Alma Signe Natalia, 18
 Soop, Carl Gustav, 118
 Stangenberg, Fredrik August, patron, 11, 15,
 112, 122
 von Strohkirch, Elisabeth, 116
 Strömfelt, Harald, 118
 Sundqvist, Sven Johan Bengtsson, 76, 91
 Svan, Anders, 74, 93
 Svan, Brita Stina, 93
 Svan, Elsa Maja, 93
 Svan, Harald Månsson, 64, 74
 Svan, Håkan, 74
 Svan, Johannes, 93
 Svan, Magnus Johansson, 74, 75, 78, 92, 94
 Thorén, Joh., 117
 Tidelius, John, 117
 Tisner, Göran, 104
 Trofast, Johan, 84
 Trumpetare, Jon/Jöns, 9, 11
 Trupp/Tropp, Johannes, 84
 Urlander, Anders, 119
 Wennermark, Emma Charlotta, 33
 Westberg, Andreas, 118, 119
 Vik, Selma Cecilia Paulina, 72

Willner, Hilda, 15
Åberg, Anna Kajsa, 113
Åberg, Augusta Karolina, 16
Åberg, Johan, 11, 16, 61, 81, 111, 113
Åberg, Karl Artur, 16

Åberg, Magdalena Ingeborg, 16
Åhlund, Helena Maria, 33
Ödman, familjen, 87
Östman, Gustaf, 76, 90

Ortnamn

Acklinga, 14, 79
Almesåkra, 16
Askeryd, 13
Backen under Kvill, Habo, s. 84
Backstugor på Lindhult, 94, 95, 100, 101
Bankeryd, 16, 70, 93
Berg, Habo, 74
Bjurbäck, 59, 69, 85, 90
Björkelund backstuga, Daräng, Habo, 76
Björstorps klockareboställe, Habo, 86
Boa, Lindhult, 99
Bodanäs, Småland, 116
Bondstorp, Mo härad, 13
Bottnaryd, Mo härad, 11, 79, 81, 120
Brunnsbacka sågkvarn, 54
Bränninge, 10
Byarum, 17
Börstig (Falköping), 17
Carlslund, tegelbruk, Lindhult, 64, 65, 66, 59, 76, 90, 91, 92, 94, 100, 101, 102
Carlsryd, Lindhult, 64, 66, 69, 75, 79, 88, 92, 93, 94, 95, 100, 101, 102
Chicago, USA, 87
Daretorp, 14, 87
Dartorp, 68
Daräng, Habo, 89
Dimbo, 74
Domnaryd, Bankeryd, 96
Domneån/Domån, 15, 61, 97, 99, 111
Domsands lastageplats, 59
Dykärr, Habo, 14, 83
Dädesjö, 69
Ebbarp, Habo, 79
Fexhult, 75
Floby, 17
Forserum, 16
Frankrike, 121
Fridslund backstuga under Ebbarp, Habo, 79
Fröjered, 14
Furusjö/Furusjön, 17, 62, 63, 64, 80, 81, 82, 83, 102
Fågelås, 16

Fårsjön, 62 (se Furusjö)
Granbacken, Furusjö, 63
Granlund under Äskhult, Habo, 66
Grevbäck, 91
Gränna, 115
Gullskog, 113
Gunnarsbo, Habo, 87
Gustafsberg, Lindhult, 64, 65, 66, 75, 78, 79, 100, 101, 102, 123
Gustav Adolf, 17, 18, 62, 63, 74, 75, 79, 91
Gällstad, 90
Göteborg, 12
Habo socken, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117
Habo, 18, 51, 71, 72, 73, 87
Haboskogen, 62
Hallebo, Habo, 16, 117
Hallebo, St., 10
Hallebo, Södra, Habo, 82
Hellebo, 110
Holma säteri, Järnsnäs, 116
Hova, 14, 15
Hulebo kvarn, Bankeryd, 51, 120, 121
Hultet, Lindhult, 16, 17, 18, 64, 65, 66, 69, 70, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 90, 92, 94, 100, 101, 102, 115, 123
Häljevad, 70
Härhult, Habo, 79, se även Nygård (Härhults skattegård) 116
Härja, 75, 86
Hässlebo, Lindhult, 64, 65, 82, 83, 84, 88, 90, 100, 102
Hässlebolet, Lindhult, 62, 64, 65, 82, 101
Hästhagen, Lindhult, 64, 65, 66, 88, 90, 92, 93, 100, 101, 102
Högalund, Lindhult, 16, 18, 64, 66, 85, 86, 87, 100, 101, 102, 103
Järnsnäs socken, 116
Järstorp, 69, 85, 93
Jönköping, 16, 17, 18, 68, 85, 89, 92, 110, 111, 116
Jönköpings Kristina, 96

Jönköpings län, 118
 Jönköpings Sofia, 17
 Jönköpings Östra, 17
 Karlskrona, 17
 Klerebo, Bankeryd, 50, 120
 Klämmestorps kvarn, Jönköping, 53, 55
 Knutshult under Äskhult, Habo, 94
 Kristianstad, 15
 Kullen under Knutshult, Habo, 75, 90
 Kvarntorpet under Kvarnkulla, Habo, 93
 Kvills soldattorp, Habo, 84
 Källebäcken, Habo, 62, 74
 Kämparp, Habo, 33, 109, 112, 116
 Lidköping, 70
 Linderås, 16
 Ljunga, Habo, 93
 Ljungarum, 76, 90
 Lund, Skåne, 15
 Lund/Lunden, Lindhult, 64, 65, 66, 69, 79,
 85, 86, 93, 100, 101, 102
 Lundagärdet, Lindhult, 103
 Lunnebacka, 76
 Lyckebo, Furusjö, 63
 Långhult, 88
 Malmbäck, 16, 68
 Malmgården, Habo, 71
 Malmö, 93
 Marbäcken, Habo, 84
 Marielund under Äskhult, 93
 Mo härad, 12
 Mullsjö, 110
 Nordamerika, 16
 Norge, 16, 74
 Nygård (Härhult), Habo, 116
 Nyhagen, Lindhult, 18, 60, 64, 65, 66, 69,
 71, 82, 88, 89, 92, 93, 94, 95, 100, 101, 102,
 103, 104
 Nykyrka, 96
 Nässjö, 16
 Nävelsjö, 18
 Redvägs härad, 12
 Risbro, 50, 69
 Rogberga, 16, 18, 93
 Rävåsen, Lindhult, 62, 63, 64, 65, 84, 100,
 102
 Röda huset, ”nytorp”, Lindhult, 96, 97, 98,
 100, 102
 Rödjestugan, Lindhult, 16, 18, 58, 64, 65,
 66, 68, 69, 71, 85, 88, 89, 92, 93, 94, 95,
 100, 101, 102
 Rödjorna, Ebbarp, 69
 Rödjorna, se Rödjestugan, 68
 Röystugan, se Rödjestugan, 68
 Sandbäck, Järstorp socken, 13
 Sandhem, 15, 84
 Sandersyd, 17
 Sjöstugan, Lindhult, 62, 64, 65, 83, 84, 100,
 102
 Skara, 11
 Skaraborgs län, 118
 Skogslund, Äskhult, 66
 Skrickle/Skreckle, 80
 Skåne, 15
 Skärstad, 17
 Skövde, 109
 Slätthult, Habo, 82, 83
 Slöta, 72
 Smedbostället, Lindhult, 18, 66, 96, 97, 98,
 100, 102
 Stallerhult, Lindhult, 17, 18, 62, 63, 64, 65,
 76, 80, 81, 82, 84, 86, 100, 102
 Stallerhultsvägen, Furusjö, 65
 Stockholm, 14, 16, 75
 Stora Flittered, Habo socken, 14
 Stora Hallebo, 10
 Stora Kärr, 10
 Svenshult, 69, 81, 121
 Svinhaga, Bankeryd, 122
 Sättersfors, Furusjö, Habo, 80
 Södra Hallebo, Habo, 82
 Taberg, 84
 Tallbacka, Furusjö, 63
 Tidaholm, 16
 Tofteryd, 96
 Tomten under Åsared, Habo, 86
 Torestorps gård i Järnsås, 18
 Tornaryd, Bankeryd, 15, 51, 68, 118, 119,
 120
 Tumbäck, Habo, 120
 Tuvebo, Habo, 116
 Tvetå härad, 13
 Ulricehamn, 14
 Valstad, 12
 Varnhem, 16
 Vartofta härad, 8
 Visingsborgs grevskap, 8
 Vrigstad, 69, 115
 Värnamo, 85
 Värsås nära Aneby, 16
 Västra härad, 13
 Åker, 96
 Åsared, Habo, 79
 Åsared, backstuga, 93
 Åtorp, Bankeryd, 99

Äskhult, 8, 88, 93, 94, 96, 97
Äskhults tegelbruk, 90
Öggestorp, 15, 17, 69
Ölmstad, 18

Östergård i Bankeryd, 16

